

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän luominen ja sertifiointi H&A Team Oy:lle

Fagerholm, Annika ja Kaakkurivaara, Piia

2013 Laurea Kerava

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Kerava

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän luominen ja sertifiointi H&A Team Oy:lle

Fagerholm, Annika
Kaakkurivaara, Pii
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2013

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Projektin rakenne ja hallinta	8
1.2	Yritysesittely - H&A Team Oy	13
2	Ympäristöasiat osana vastuullista liiketoimintaa.....	14
2.1	Ympäristöjärjestelmät	17
2.1.1	Ympäristöpolitiikka osana ympäristöjärjestelmää	17
2.1.2	Ympäristöjärjestelmän hyödyt yritykselle	18
2.1.3	Ympäristöjärjestelmän valinta H&A Team Oy:lle	19
2.1.4	Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentaminen yrityksessä	20
2.2	Ympäristön huomioiminen siivousalalla	23
2.2.1	Jätehuolto	25
2.2.2	Siivouskemikaalit	27
2.2.3	Hankinnat	32
2.2.4	Yrityksen ympäristötoimintaa ohjaavat lait ja säädökset.....	33
3	H&A Team Oy:n ympäristöasioiden alkukartoitus	34
3.1	Alkukartoitus - H&A Team Oy:n toiminnan kuvaus	34
3.2	Alkukartoitus - Lait ja säädökset	36
3.3	Alkukartoitus - Jätehuolto	36
3.4	Alkukartoitus - Kemikaalit	37
3.5	Alkukartoitus - Sähkön, energian ja veden käyttö	38
3.6	Alkukartoitus - Hankinnat.....	38
3.7	Alkukartoitus - Materiaalitehokkuus	39
3.8	Alkukartoitus - Kuljetukset ja liikkuminen	40
3.9	Henkilöstön ympäristökoulutustarpeen kartoitus H&A Team Oy:ssä.....	41
4	H&A Team Oy:n toiminnan ympäristövaikutusten arviointi	44
4.1	Ympäristövaikutusten arviointi - Toimisto	47
4.2	Ympäristövaikutusten arviointi - Tuotannon suunnittelu	47
4.3	Ympäristövaikutusten arviointi - Kemikaalit	48
4.4	Ympäristövaikutusten arviointi - Palveluiden suunnittelu	48
4.5	Ympäristövaikutusten arviointi - Logistiikka	49
4.6	Ympäristövaikutusten arviointi - Hankinnat	49
4.7	Ympäristövaikutusten arviointi - Hallinto.....	50
5	H&A Team Oy:n toimintaa koskevat lait ja säädökset	50
5.1	Jätehuoltosuunnitelma.....	54
5.2	Kemikaaliluettelo	54
6	H&A Team Oy:n ympäristöohjelma	55
6.1	Hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan	56

6.2	Logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen	58
6.3	Ympäristömyötäinen asiakasviestintä ja henkilökunnan ympäristötietoisuuden lisääminen	60
7	Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän jalkauttaminen H&A Team Oy:n arkeen.....	62
7.1	Henkilöstön ympäristökoulutus	63
7.2	Ympäristöasioiden mittaaminen ja raportointi	64
8	Ympäristöjärjestelmän sertifiointi	68
9	Projektin arviointi	71
10	Lopuksi	73
	Kuvat	77
	Kuviot	78
	Taulukot	79
	Liitteet	80

Fagerholm, Annika ja Kaakkurivaara, Piia

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän luominen ja sertifiointi H&A Team Oy:lle

Vuosi 2013 Sivumäärä 80+68

Tässä opinnäytetyössä kuvataan Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän luomis- ja sertifiointiprojekti toimeksiantajayritys H&A Team Oy:lle. Kyseessä on keskisuuri siivouspalvelualan yritys, joka toimii pääkaupunkiseudun alueella sekä Lappeenrannassa. Yrityksessä työskentelee noin 70 työntekijää ja sen liikevaihto vuonna 2012 oli 1,8 miljoonaa euroa. Molemmat opinnäytetyön tekijät työskentelevät H&A Team Oy:ssä. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena projektina, jonka tarkoituksena oli rakentaa toimiva ympäristöjärjestelmä toimeksiantajayritykselle, ja tavoitteena saada ympäristöjärjestelmälle Ekokompassi-ympäristösertifikaatti. Lisäksi opinnäytetyöstä toivotaan olevan apua muille ympäristöjärjestelmää rakentaville tai sitä harkitseville pienille ja keskisuurille yrityksille.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään projektin hallintaa, vastuullista liiketoimintaa ympäristöasioiden näkökulmasta sekä ympäristöasioita osana siivouspalvelualan toimintaa. Lisäksi työssä kerrotaan Ekokompassi-ympäristöjärjestelmästä sekä ympäristöjärjestelmästä yleisesti, ja lopuksi käsitellään sertifiointiprosessi. Teoriaosuuden pohjana on käytetty erilaisia aiheeseen liittyviä julkaisuja sekä kirjoittajien omaa tietämystä toimeksiantajayrityksestä. Teoriaosuuden lisäksi opinnäytetyö sisältää toiminnallisen osuuden kuvauksen, eli ympäristöjärjestelmän luomisprojektin vaihe vaiheelta. Projekti alkaa yrityksen ilmoitettua halukkuutensa rakentaa Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää ja loppuu ympäristöjärjestelmän sertifiointiin. Opinnäytetyön lopussa projektin onnistumista arvioidaan sekä toimeksiantajan että opinnäytetyön tekijöiden toimesta.

Projektin vaiheet olivat seuraavat: yrityksen toiminnan alkukartoitus, toiminnan ympäristövaikutusten arviointi, yritystä koskevien lakien ja säädösten kartoittaminen, ympäristöohjelman ja ympäristöpolitiikan laatiminen, ympäristöjärjestelmän jalkauttaminen sekä lopuksi ympäristöjärjestelmän sertifiointi. Alkukartoituksessa selvitettiin myös yrityksen henkilöstön ympäristötietoisuuden taso sekä koulutustarpeet. Ympäristövaikutusten arvioinnin pohjalta valittiin kehityskohteet, jotka kirjattiin H&A Team Oy:n ympäristöohjelmaan. Kehityskohteille määriteltiin myös tavoitteet, toimenpiteet sekä seurantatavat. Kehityskohteiksi valikoituivat hankintoihin, logistiikkaan sekä viestintään liittyvät toimet. Ympäristöohjelman laatimisen jälkeen yrityksessä aloitettiin käytännön toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Samalla aloitettiin ympäristöasioiden järjestelmällinen seuranta ja raportointi.

Tämän opinnäytetyön tuotoksena syntyi ympäristöjärjestelmä H&A Team Oy:lle. Se auditointiin 5.4.2013 Inspecta Sertifiointi Oy:n toimesta. Auditoinnissa tarkistettiin, täyttääkö H&A Team Oy:n ympäristöjärjestelmä Ekokompassin määrittelemät kriteerit, sekä selvitettiin miten ympäristöjärjestelmä on jalkautettu yrityksen arkeen. Auditointi läpäistiin ilman poikkeamia ja yritykselle myönnettiin Ekokompassi-ympäristösertifikaatti.

Asiasanat Ekokompassi, ympäristöjärjestelmä, ympäristösertifikaatti, vastuullinen liiketoiminta, ympäristöprojekti

Fagerholm, Annika and Kaakkurivaara, Piia

Creation and Certification of EcoCompass Environmental Management System for H&A Team Ltd.

Year	2013	Pages	80+68
------	------	-------	-------

This Bachelor's thesis describes the creation and certification project of EcoCompass environmental management system. It was assigned by H&A Team Ltd., a medium-sized cleaning service company, which operates in the capital area and in Lappeenranta. The company employs approximately 70 employees and its turnover in 2012 was 1.8 million euros. Both of the authors of this thesis are working in H&A Team Ltd. The thesis was carried out as a functional project, the purpose of which was to build a functioning environmental management system to the client company. The primary aim of the project was to get an EcoCompass environmental certificate. Also, the results will be helpful to other small and medium-sized companies that are in the process of building environmental management systems of their own.

The theoretical part of the thesis deals with project management, responsible business from the environmental point of view, as well as environmental issues as part of the cleaning service activities. It also explains EcoCompass as a concept and other environmental management systems in general, and, finally, deals with the certification process. The theory is based on various academic publications related to the topic, as well as on the authors' own knowledge of the company. The thesis also contains a description of the functional part, that is, the creation project of the environmental management system step by step. The project will begin when a company has announced its willingness to create an EcoCompass system and ends when the company is audited. At the end of the thesis the project is evaluated by the client company's CEO, as well as by the authors themselves.

The project was divided into different phases: analyzing the current state of H&A Team Ltd.'s operations, evaluating their environmental impact, identifying the relevant laws and regulations, creating the company's environmental program and policy, taking the environmental management system into practice, and, finally, certification of the environmental management system. The current state analysis examined also the level of environmental awareness and the training needs of the company's personnel. The development subjects were selected on the basis of the environmental impact evaluation, and were recognized in the environmental program. In H&A Team Ltd. the selected development subjects were procurement, logistics and communication related activities, and targets, indicators and follow-up methods were defined for each of them. After the environmental program was created, the practical measures were initiated, and the systematic follow-up and reporting was started.

The project resulted in an environmental management system for H & A Team Ltd. Inspecta Sertifiointi Ltd. audited it in April 2013. The audit reviewed if the environmental management system complied with EcoCompass criteria, and how it was employed within the company's everyday life. The audit was successfully passed without any deviations and H&A Team Ltd. was granted the EcoCompass certificate.

Keywords EcoCompass, environmental management system, environmental certification, responsible business, environment project

1 Johdanto

Vielä 1990-luvulla kuviteltiin, että kun yritys ei tuota käsin kosketeltavaa tuotetta, ei sen toiminnalla ole ympäristövaikutuksia. Ympäristöasioiden huomioimisen ajateltiin myös aiheuttavan vain turhia kustannuksia. Nykypäivänä on kuitenkin ymmärretty, että ympäristöasiat ja niiden hallinta ovat tärkeä osa yritysten toimintaa. Yritykset huomioivat toimintansa ympäristövaikutuksia yhä laajemmin, ja pyrkivät aktiivisesti parantamaan ympäristönsuojelun tasoon. Onnistuneen ympäristöhallinnan edellytyksenä on järjestelmällinen suunnittelu, ohjaus ja seuranta, eli ympäristöasioiden johtaminen. Erinomainen työkalu ympäristöasioiden järjestelmälliseen hallintaan on ympäristöjärjestelmä. (Pesonen, Hämäläinen & Teittinen 2005, 9; Pohjola 2003, 9.)

Tämä opinnäytetyö on kuvaus H&A Team Oy:n ympäristöjärjestelmän rakentamis- ja sertifiointiprojektista. H&A Team Oy on siivouspalvelualan yritys, jossa haluttiin saada järjestelmällisyyttä ympäristöasioiden hallintaan. Luonnollisesti myös ympäristöjärjestelmän mukanaan tuoma kilpailuetu sekä yrityksen ympäristövastuullisuuden voimakkaampi näkyminen asiakkaille ja muille sidosryhmille houkuttelivat aloittamaan projektin. Aluksi opinnäytetyössä käsitellään ympäristöasioita vastuullisen yritystoiminnan näkökulmasta, minkä jälkeen kuvataan ympäristöjärjestelmän rakentaminen vaihe vaiheelta. Lopussa selitetään lyhyesti sertifiointiprosessi ja käsitellään H&A Team Oy:n ympäristöjärjestelmän sertifiointi sekä sen lopputulos.

Työskentelemme molemmat H&A Team Oy:n palveluksessa, Piia Kaakkurivaara palvelupäällikönä ja Annika Fagerholm johdon assistenttina. Olemme mukana yrityksen strategisessa suunnittelussa ja henkilöstöjohtamisessa, joten olemme voineet hyödyntää omaa tietämystämme käsitellessämme H&A Team Oy:n toimintaa tässä opinnäytetyössä. Toimimme myös yrityksen ympäristöasioiden vastuuhenkilöinä ja olemme vastuussa tässä opinnäytetyössä esitellystä projektista.

Toivomme, että tästä opinnäytetyöstä on hyötyä ympäristöjärjestelmää luoville tai sitä harjoittaville pienille ja keskisuurille yrityksille, ja että yhä useammat yritykset ottaisivat ympäristöasiat huomioon omassa toiminnassaan. Kestävä kehitys on meidän kaikkien yhteinen asia, ja huolehtimalla luonnosta huolehdimme myös tulevista sukupolvista. Haluamme tällä projektilla kantaa kortemme kekoon ja olla luomassa parempaa huomista.

1.1 Projektin rakenne ja hallinta

Projekteilla on yksi perimmäinen tarkoitus tai päämäärä: saada asiat tehdyksi määrättyssä järjestyksessä, määrättyssä ajassa, määrättyllä budjetilla ja määrättyjen spesifikaatioiden mukaan. Ne ovat väliaikaisia, luovia toimintoja, joilla on selkeä alku, toimintaosuus ja loppu. Projektin keskeisimmässä asemassa ovat projektin laajuus, sen vaatima ajankäyttö sekä kustannukset, eli projektin toteuttamiseen vaadittavat resurssit. Projektin tärkein tehtävä on aikaansaada toimiva lopputulos tasaamaan nyky- ja toivetilanteen välistä ristiriitaa. Vähemmän tärkeää on se, miten lopputulokseen päästään. Projektit ovat kanavia, joiden kautta yritykset voivat saavuttaa tavoitteensa ja visionsa sekä kasvattaa markkinaosuuttaan. Onnistuneiden projektien ja yritysten saavuttamien voittojen välillä on selkeä yhteys; kun projekteja hallitaan ja johdetaan oikein, voivat voitot kasvaa, yritykset laajentua ja ihmisten stressi vähentyä. Visio, osaaminen ja omistautuminen ovat kaikki osatekijöitä projektien onnistumisessa, jotka lopulta myös tuovat yritykselle voittoa. (Helsingin yliopisto 2006; Phillips 2011, 3-4.)

Jotta projekti voisi onnistua, tulee sen eteen tehdä paljon pohjatyötä. Perusteellisella suunnittelulla voidaan välttyä useilta riskeiltä ja lisäksi säästää rahaa. Tärkeää on hahmottaa projektin yleinen rakenne, jotta kaikki projektin tarpeet voidaan havaita. Yleensä projekti hajotetaan, eli ositetaan pienemmiksi, helpommin hallittaviksi tehtäväelementeiksi. Ne ovat itsenäisiä ja riippumattomia, mutta kuitenkin projektin lopputuloksen kannalta olennaisia työvaiheita. Kullakin elementillä on oltava selkeät vastuut ja jonkinlaiset, konkreettiset tai abstraktit, lopputuotokset. Osittaminen tulisi kuitenkin tehdä hallitusti ja joustavasti, ettei projektista tule liian pirstaleinen. Osittamisen avulla voidaan arvioida projektin kustannukset ja muut resurssitarpeet, suunnitella aikataulu sekä seurata projektin etenemistä. (Helsingin yliopisto 2006.)

Projektin rakenne on tietyiltä osin aina samanlainen, vaikka se mukaileekin projektin luonnetta. Jokaisen projektin tulisi pitää sisällään päätehtävät, jotka toistetaan projektin jokaisessa vaiheessa: suunnittelu, määrittely ja käynnistys, seuranta ja ohjaus, laadun- ja riskinhallinta sekä päättäminen. Näiden päätehtävien ympärillä toimii joukko prosesseja, joilla projekti voidaan saattaa päätökseen. Kukin päätehtävä on samanarvoinen, elintärkeä osa projektinhallinnan onnistumista. (Helsingin yliopisto 2006.)

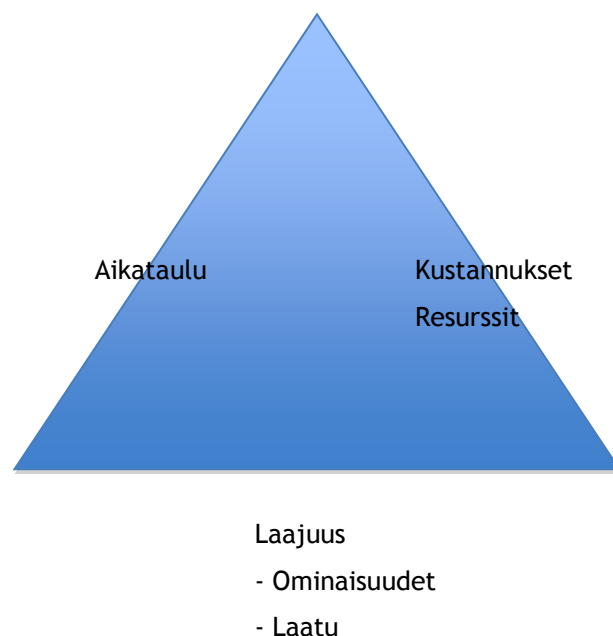
Projektit ovat aina keskenään erilaisia. Ne voivat olla toistensa kaltaisia, mutta tietyt ominaisuudet tekevät niistä aina uniikkeja. Projektin vaatimukset, asiakas, sijainti ja projektitiimi ovat kaikki elementtejä, jotka erottavat projektin toisesta. Nämä ovat huomionarvoisia asioita, joihin kannattaa projektisuunnittelussa paneutua, sillä juuri projektin ainutlaatuisuus tekee siitä epävarman. Epävarmuus taas tuo mukanaan riskejä. Riskinhallinta onkin oleellinen osa projektin hallintaa. Pohjimmiltaan riskinhallinnalla tarkoitetaan negatiivisten asioiden

minimoimista ja positiivisten asioiden maksimoimista. Riskit voivat olla sisäisiä, projektitiimin hallittavissa olevia tekijöitä, organisaation ulkopuolisia tekijöitä tai erilaisia syy-seuraussuhteita. (Helsingin yliopisto 2006; Phillips 2011, 10.)

Onnistuneen projektin avaintekijöitä ovat sen onnistunut johtaminen ja hallinta sekä selkeät roolit projektissa osallisena olevien henkilöiden välillä. Phillipsin (2011, 3-4.) mukaan rooleja on neljä, ja yksi työntekijä voi näytellä useampaa roolia samanaikaisesti. Tärkeimmässä roolissa on asiakas. Asiakkaat pyytävät yrityksiltä tuotteita ja palveluja vastineeksi rahoilleen, eli ovat siis syy sille, miksi yrityksiä ja projekteja ylipäätään on olemassa. Phillipsin mukaan projektin hallinnassa kyse on nimenomaan siitä, että pidetään kiinni asiakkaille annetuista lupauksista. Toinen tärkeä rooli projektinhallinnassa on projektitiimillä, eli niillä työntekijöillä, jotka tekevät projektissa vaaditun konkreettisen työn. Heidän harteillaan on suuri vastuu siitä, kuinka laadukas projekti on, ja kuinka hyvin projektin aikana pysytään aikataulussa ja budjetissa. Tämän vuoksi heidän luotetaan tekevän työnsä hyvin. He ovat myös suora linkki projektin asiakkaan sekä yrityksen kannattavuuden välillä. (Phillips 2011, 3-4.)

Kolmas rooli on projektipäälliköllä. Projektipäällikkö koordinoi projektin kaikkia toimintoja. Hän on projektin suunnittelun, päätöksenteon, kommunikaation ja kurinalaisuuden napa sekä viestijä niin asiakkaan, projektitiimin kuin yrityksen omistajan suuntaan. Yrityksen omistajalla on projektin neljäs ja viimeinen rooli. Hänen harteillaan on vastuu palkanmaksusta, veroista, vakuutuksista ja muista yleiskustannuksista sekä loppujen lopuksi koko projektin onnistumisesta. (Phillips 2011, 5.)

Projektihallinnan kolme tärkeää haastetta ovat aika, kustannukset ja laajuus, jotka muodostavat niin sanotun projektihallinnan tulokolmion (kuvio 1). Kolmiolla havainnoidaan sitä, kuinka kaikkien elementtien tulee olla toistensa välillä tasapainossa. Muutoin projektista ei tule onnistunut ja tuottava. Jos jokin elementeistä kasvaa, tulee toisia elementtejä samalla lisätä. Toisin sanoen, jos projekti jostain syystä laajenee, tulee myös projektiin käytettävää aikaa sekä todennäköisesti myös rahaa lisätä, jotta kokonaisuus pysyisi tasapainossa. (Phillips 2011, 9.)

Kuvio 1: Projektihallinnan tulokolmio (Phillips 2011, 10).

Tietenkin projekti voi myös epäonnistua. Lyhyesti määriteltynä projekti on epäonnistunut silloin, kun jokin sen oleellinen osa, kuten budjetti tai aikataulu, on ylittynyt. Projektin epäonnistumiselle voi olla useita eri syitä. Joskus tavoitteet tai projektin laajuus on määritelty epäselvästi, seuranta ja ohjaus voi olla puutteellista, kommunikaatio riittämätöntä tai suunnitelmat ja arviot huonoja. Toisaalta projektitiimin kokemattomuus voi olla päätekijä epäonnistumiselle. Tämän vuoksi hyvin suunniteltu ja johdettu projektinhallinta on projektin kokonaisuuden ja onnistumisen kannalta erittäin tärkeää. (Helsingin yliopisto 2006.)

Tässä opinnäytetyössä esitellyn projektin tarkoituksena on luoda toimiva ympäristöjärjestelmä H&A Team Oy:lle ja tehdä yrityksen ympäristöasioiden hallinnasta järjestelmällistä ja tavoitteellista. Tarkoituksena on myös luoda perusta yrityksen ympäristötyölle, löytää uusia keinoja toiminnan ympäristökuormituksen vähentämiseksi, ja ottaa ne käyttöön käytännön toimissa. Projektin päätavoitteena on läpäistä ulkoisen tahon tekemä auditointi ja saada H&A Team Oy:lle ympäristösertifikaatti kevään 2013 aikana. Toimiva ympäristöjärjestelmä ja ympäristösertifikaatti ovat yritykselle selkeä etu pyrittäessä erottautumaan muista kilpailijoista. Näin ollen tavoitteena on myös kilpailuetu sekä myynnin kasvattaminen. Oheistavoitteina projektille on lisätä H&A Team Oy:n henkilöstön ympäristötietoisuutta, kehittää yrityksen sisäistä ja ulkoista ympäristöviestintää sekä vahvistaa yrityksen imagoa vastuullisena toimijana. Lisäksi tavoitteena on kehittää H&A Team Oy:n toimintaa ympäristömyötäisempään suuntaan ja vähentää toiminnan ympäristökuormitusta.

Tässä opinnäytetyössä kuvattu projekti alkaa yrityksen ilmoitettua halukkuutensa lähteä mukaan rakentamaan Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää. Tämän jälkeen yrityksen toimitusjohtaja Aila Kaakkurivaara nimeää ympäristövastaavat, jotka tässä tapauksessa ovat opinnäytetyön tekijät Annika Fagerholm ja Piia Kaakkurivaara. Ympäristövastaavat ovat täysin vastuus-

sa projektin onnistuneesta toteutuksesta. Jotta projektin voisi toteuttaa onnistuneesti, on ympäristövastaavien tutustuttava Ekokompassi-oppaaseen, jossa on selitetty projektin vaiheet kohta kohdalta.

Kun Ekokompassi-oppaaseen on tutustuttu, tehdään alkukartoitus koskien H&A Team Oy:n toimintaa ja sen eri osa-alueita. Tämän jälkeen tavataan Ekokompassi-neuvoja ensimmäistä kertaa, käydään läpi alkukartoituslomake ja tehdään siihen mahdolliset muutokset. Ensimmäisellä tapaamiskerralla Ekokompassi-neuvoja käy läpi myös Ekokompassi-kriteerit, jotka tulevat ohjaamaan yrityksen ympäristöjärjestelmän rakentamista. H&A Team Oy:n toiminnan alkukartoituksen jälkeen kartoitetaan henkilöstön ympäristötietoisuus ympäristövastaavien laatiman kyselyn avulla.

Kun alkukartoitus on hyväksytysti tehty, tavataan Ekokompassi-neuvoja toisen kerran. Tällä tapaamiskerralla Ekokompassi-neuvoja ohjeistaa ympäristövastaavia ympäristövaikutusten arviointiin, sekä lakilistan, kemikaalilistan ja jätehuoltosuunnitelman laatimiseen. Ohjeistuksen jälkeen ympäristövastaavien tulee arvioida H&A Team Oy:n ympäristövaikutuksia ja laatia edellä mainitut listat ja suunnitelmat. Tämän jälkeen aletaan valmistella yrityksen ympäristöohjelmaa sekä ympäristöpolitiikkaa. Ympäristöohjelmaa varten sovitaan Ekokompassi-neuvojan kanssa seurattavat tunnusluvut ja tavoitteet niihin liittyen. Tämän jälkeen ympäristövastaavat koulutetaan Ilmastoinfon toimesta.

Henkilöstölle tehdyn ympäristötietoisuuskyselyn pohjalta aloitetaan ympäristökoulutuksen suunnittelu. Tämän jälkeen pidetään henkilöstöpäivät ympäristöteemalla, jonka yhtenä ohjelmana on ympäristökoulutuksen pitäminen henkilöstölle. Kun kaikki vaaditut lomakkeet on tehty ja yrityksen ympäristöjärjestelmä on valmis, aloitetaan sen jalkauttaminen yrityksen arkeen. Ympäristöjärjestelmää toteutetaan yrityksessä vaadittava aika, jonka jälkeen laaditaan seurantaraportti auditointia varten. Projekti päättyy ympäristöjärjestelmän auditointiin ja jos H&A Team Oy läpäisee auditoinnin hyväksytysti, saa se ympäristösertifikaatin keväällä 2013. Taulukossa 1 on kuvattu tässä opinnäytetyössä käsiteltävä projekti kokonaisuudessaan.

Tehtävä	Vastuuhenkilö	Aloitus	Valmis
Yrityksen ilmoittaminen Ekokompassi-ohjelmaan	Piia Kaakkurivaara	09/2012	09/2012
H&A Team Oy:n ympäristövastaavien nimeäminen	Aila Kaakkurivaara	09/2012	09/2012
Ekokompassi-oppaaseen tutustuminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	09/2012	09/2012
H&A Team Oy:n ympäristöasioiden alkukartoitus	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	1.9.2012	13.9.2012
Ensimmäinen tapaaminen Ekokompassi-neuvojan kanssa - Alkukartoitustietojen läpikäynti - Ekokompassi-kriteerien läpikäynti	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	14.9.2012	14.9.2012
H&A Team Oy:n henkilöstön koulutustarpeen kartoitus kyselylomakkeen avulla ja tulosten analysointi	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	15.9.2012	31.10.2012
Toinen tapaaminen Ekokompassi-neuvojan kanssa	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	3.10.2012	3.10.2012
Ympäristövaikutusten arviointi	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	3.10.2012	31.10.2012
Lakilistan laatiminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	4.10.2012	7.10.2012
Jätehuoltosuunnitelman laatiminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	15.10.2012	31.10.2012
Kemikaaliluettelon laatiminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	24.10.2012	31.10.2012
Ympäristöpolitiikan laatiminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	24.10.2012	31.12.2012
Ympäristöohjelman laa-	Piia Kaakkurivaara	24.10.2012	31.12.2012

timinen	ja Annika Fagerholm		
Tunnusluvuista ja raportoinnista sopiminen yhdessä Ekokompassineuvojan kanssa	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	7.11.2012	7.11.2012
H&A Team Oy:n ympäristövastaavien koulutus	Ekokompassineuvoja	16.11.2012	16.11.2012
Henkilöstön ympäristökoulutuksen suunnittelu	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	2.1.2013	8.2.2013
Henkilöstöpäivät ympäristöteemalla ja ympäristökoulutus	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	28.2.2013	28.2.2013
Valmiin ympäristöjärjestelmän jalkauttaminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	17.12.2012	Jatkuvaa
Seurantaraportin laatiminen	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	18.3.2013	22.3.2013
H&A Team Oy:n Ekokompassiympäristöjärjestelmän auditointi	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm	5.4.2013	5.4.2013

Taulukko 1: Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän luonti ja sertifiointi H&A Team Oy:lle - projektisuunnitelma

1.2 Yritysesittely - H&A Team Oy

H&A Team Oy on vuonna 2002 perustettu keskisuuri siivousalan yritys, joka toimii pääkaupunkiseudulla, sen lähialueilla sekä Lappeenrannassa. Yritys tarjoaa monipuolisia siivouspalveluita yksityiselle ja julkiselle sektorille sekä kotitalouksille. H&A Team Oy:n omistaa Aila Kaakkurivaara, joka toimii myös yrityksen toimitusjohtajana. H&A Team Oy:n valttikortteja ovat vankka ammattitaito, joustavuus sekä vahva asiakaslähtöisyys. Markkinoilla yritys tunnetaan palveluidensa korkeasta laadusta ja luotettavuudesta. H&A Team Oy:ssä työskentelee tällä hetkellä 70 työntekijää. Liikevaihto vuonna 2012 oli noin 1,8 miljoonaa euroa. Yritykselle on myönnetty elokuussa 2010 puhtauspalvelualan Clean Card -laatusertifikaatti. Clean Card -sertifikaatti voidaan myöntää organisaatioille, jotka Suomen Siivoustekninen liitto ry:n valvonnassa täyttävät puhtauspalvelutoiminnan laatua, vastuullista liiketoimintaa ja ympäristön suojelua koskevat vaatimukset.

Yrityksen strategia seuraavalle kolmelle vuodelle on kasvattaa liikevaihtoa maltillisesti, tuottaa laadukasta siivouspalvelua asiakkaille kannattavasti, saada ympäristösertifikaatti, lisätä tunnettua pääkaupunkiseudulla, uudistaa imagoaan, pitää huolta henkilöstön hyvinvoinnista ja kasvattaa heidän ammattitaitoaan. H&A Team Oy:n missio onkin tuottaa laadukasta siivouspalvelua asiakkaalle kannattavasti sekä asiakaslähtöisesti. Tavoitteisiin yritys aikoo päästä tunnettuuden lisäämisellä, asiakaslähtöisellä toiminnalla, korkean laadun tuottamisella, suunnitelmallisella myynnillä, suunnitelmallisella kannattavuusseurannalla, ympäristöjärjestelmän kehittämällä ja noudattamisella, henkilöstön kouluttamisella sekä henkilöstön sitouttamisella. H&A Team Oy:n visio on olla laadustaan tunnetuin siivouspalvelualan yritys Suomessa vuoteen 2020 mennessä ja kasvattaa siivousalan yleistä arvostusta omalla esimerkillään ja toiminnallaan. Yrityksen arvoja ovat asiakaslähtöisyys, luotettavuus, laatu sekä ympäristöstä ja henkilöstöstä huolehtiminen.

2 Ympäristöasiat osana vastuullista liiketoimintaa

Erilaisia vapaaehtoisia toimia, joilla yritys toteuttaa yhteiskuntavastuutaan sidosryhmien odotusten perusteella, kutsutaan usein yritysvastuuksi. Käsitettä yritysvastuu käytetään yritysten suunnitellessa, arvioidessa, kehittäessä ja viestiessä vapaaehtoisista vastuullisista toimistaan, jotka ylittävät lainsäädännön määräykset. Myös muita käsitteitä kuvaamaan vastuullista yritystoimintaa on käytössä suomalaisissa yrityksissä. Näitä käsitteitä ovat muun muassa yhteiskuntavastuu, hyvä yrityskansalaisuus ja kestävän kehityksen mukainen yritystoiminta. (Harmaala & Jallinoja 2012, 16-17.)

Kestävän kehityksen voi määritellä monella tapaa. Brundtlandin komission mukaan kestävä kehitys tarkoittaa luonnonvarojen käyttöä siten, että huomioidaan raaka-aineiden, energialähteiden ja muiden luonnosta saatavien resurssien käytössä luonnon tasapaino sekä maapallon eri osien ja ihmisten tasa-arvoisuus ja tulevien sukupolvien oikeudet. Jo pitkään on ollut käytössä kestävän kehityksen kolme perustermiä; ekologisuus, taloudellisuus ja sosiaalisuus. Nämä kolme asiaa muodostavat tänä päivänä vastuullisen liiketoiminnan perustan: taloudellisen, ympäristöllisen sekä sosiaalisen vastuun. (Pohjola 2003, 15.)

Kestävän kehityksen mukaisen liiketoiminnan perustana toimivat yrityksen arvot, visio sekä valittu liiketoimintastrategia. Jotta ympäristövastuun määrittely ja sen toteuttaminen olisi- vat yrityksessä vankalla pohjalla, on kestävän kehityksen näkökulma huomioitava yrityksen toiminnan linjauksissa. Kuvio 2 havainnollistaa vastuullisen liiketoiminnan ja ympäristövastuun kontekstia yrityksessä. (Pohjola 2003, 40-41.)

Kuvio 2: Kestävän kehityksen mukainen vastuullinen liiketoiminta (Pohjola 2003, 41).

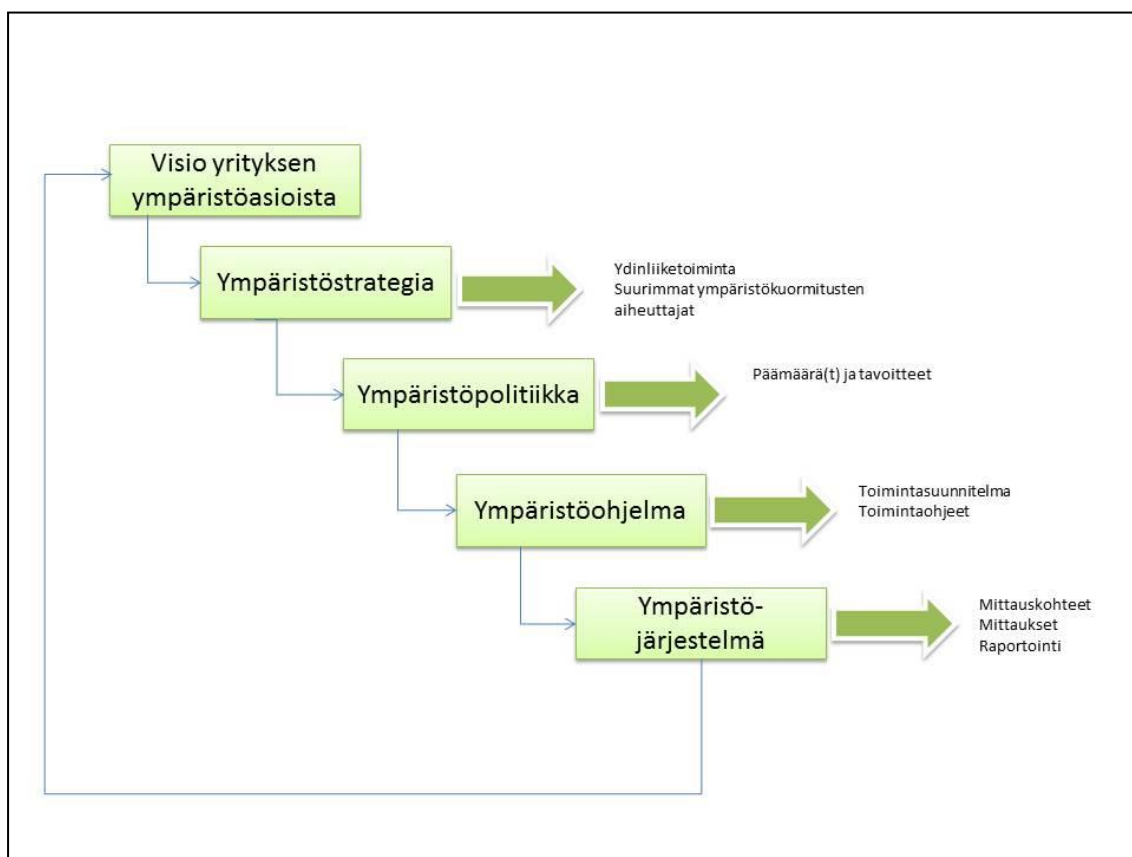
Yrityksen ympäristövastuuta voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta, joita ovat välitön ja välillinen ympäristövastuu. Välitön ympäristövastuu tarkoittaa käytännössä sitä, että yritys hallitsee sen itsensä aiheuttamat välittömät ympäristöongelmat ja -riskit sekä käyttää luonnonvaroja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Lähtökohtana välittömälle ympäristövastuulle on yrityksen toiminnan suunnitteleminen ja toteuttaminen siten, että päästöjä ja jätteitä syntyy mahdollisimman vähän ja raaka-aineita käytetään tarkoituksenmukaisesti. Tavoitteiden tulee koskea yrityksen koko toimintaketjua. (Rohweder 2004, 99.)

Toimintojen ulkoistamisen yleistyessä myös välillisen ympäristövastuun merkitys on kasvanut. Välillisen ympäristövastuun näkökulmasta yrityksen tulisi määritellä, millaisia ympäristönsuojeluun liittyviä toimia se odottaa yhteistyökumppaneiltaan. Myös yrityksen osallistumisen sen

välittömän vaikutuspiirin ulkopuolella oleviin ympäristönsuojeluun liittyviin hankkeisiin voidaan katsoa olevan välillistä ympäristövastuuta. (Rohweder 2004, 99-100.)

Edellytyksenä ympäristöasioiden hallitsemiselle, hoitamiseksi ja kehittämiseksi on ympäristöjohtaminen. Sen avulla toiminnan ympäristöasiat liitetään osaksi yrityksen päätöksentekoa ja johtamista. Kuviossa 3 on eriteltyä osa-alueet, jotka sisältyvät yrityksen ympäristöjohtamiseen. Visio yrityksen ympäristöasioista toimii ympäristöjohtamisjärjestelmän rakentamisen lähtökohtana. Yrityksellä tulee olla asetettu tavoite toiminnan ympäristöasioiden kehittämiseksi pidemmälle aikavälille. Jos yrityksen ympäristöasioiden tasoa seurataan jatkuvasti ja sillä on oleellinen vaikutus liiketoiminnan linjauksiin, on perusteltua luoda erillinen ympäristöstrategia. Nykyisin, etenkin palvelualoilla, ympäristöasiat on kuitenkin sisällytetty liiketoimintastrategiaan. (Pohjola 2003, 37, 43.)

Ympäristöpolitiikka kertoo yrityksen ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet ja ympäristöohjelmassa on eritelty konkreettiset toimintasuunnitelmat ja -ohjeet niiden saavuttamiseksi. Ympäristöjärjestelmässä on määritelty mittauskohteet ja mittaukset sekä niiden raportoinnit. Ympäristöjohtamisjärjestelmä muodostaa toimintamallin yrityksen strategiassa asetettujen ympäristöasioiden tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi. (Pohjola 2003, 43-44.)

Kuvio 3: Ympäristöjohtamisen osa-alueet (Pohjola 2003,43).

2.1 Ympäristöjärjestelmät

Ympäristöjärjestelmä on työkalu yrityksen toiminnan aiheuttamien ympäristövaikutuksien hallitsemiseksi. Sen tarkoituksena on ensin selvittää yrityksen toiminnan, tai sen käyttämien tai tuottamien tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat ympäristövaikutukset niin normaalissa toiminnassa kuin poikkeustilanteissakin. Kun ympäristövaikutukset on selvitetty, suunnitellaan yrityksen toimintatavat järjestelmällisesti sellaisiksi, että ne kuormittavat ympäristöä mahdollisimman vähän. Lisäksi yrityksen työntekijät on tärkeää kouluttaa siten, että heillä on mahdollisuus ottaa työnsä aiheuttamat ympäristövaikutukset huomioon ja vähentää tai jopa ehkäistä ympäristölle haitallisia toimia. (Pesonen ym. 2005, 11.)

Kaikkia yrityksen toiminnan aiheuttamia ympäristövaikutuksia ei voida välttää tai edes vähentää nopeasti ja yhtäaikaaisesti. Tästä syystä yrityksen on tärkeää eritellä ympäristöpäämäärät, joille on määritelty yksityiskohtaiset aikataulut, toimenpiteet ja vastuuhenkilöt. Päämäärät valitaan merkittävimpien ympäristövaikutuksien mukaisesti. Vähitellen yrityksessä siirrytään merkittävimmistä ympäristövaikutuksista pienempiin ja vähemmän ympäristöä kuormittaviin tekijöihin. Näin saadaan lopulta hallintaan kaikki ne toiminnot, jotka aiheuttavat haittaa ympäristölle. (Pesonen ym. 2005, 12.)

Ympäristöjärjestelmä itsessään ei välttämättä takaa erinomaista ympäristönsuojelun tasoa. Se ei nimittäin aseta erillisiä vaatimuksia ympäristönsuojelun tasoa koskien, vaan jokainen yritys, joka järjestelmän rakentaa, määrittää omat tavoitteensa ympäristönsuojelun suhteen. Ympäristöjärjestelmä toimii nimenomaan työkaluna, menetelmänä, jonka avulla yritys voi ympäristönsuojelun tasoaan jatkuvasti parantaa. Tästäkin syystä kaikkien yritysten ympäristöjärjestelmät ovat keskenään erilaisia, eikä niitä voisikaan toteuttaa kaikkialla täysin samanlaisina. (Pesonen ym. 2005, 12.)

2.1.1 Ympäristöpolitiikka osana ympäristöjärjestelmää

Ollennainen osa ympäristöjärjestelmää on ympäristöpolitiikan laatiminen. Se on tiivistetty selonteko siitä, miksi yritys kokee ympäristöasiat tärkeiksi ja minkälaisia konkreettisia tavoitteita se asettaa ympäristövaikutustensa vähentämiseksi. Ympäristövaikutusten arviointi ja yrityksen motivoituneisuuden määrittäminen toimivat pohjana ympäristöpolitiikan laatimiselle. Ympäristöpolitiikka on julkinen ja sitä tulee aika ajoin uudistaa yrityksen ympäristötyön edessä ja tavoitteiden uudistuessa. (Ekokompassi-opas, 12.)

Ympäristöpolitiikan tarkoituksena on muodostaa perusta yrityksen ympäristötavoitteille ja toimenpiteille, ja määritellä, miten yrityksen toiminta vaikuttaa ympäristöön. Se on myös julkinen kannanotto siitä, mihin yrityksen ympäristöasioissa pyritään, ja miten ympäristövai-

kutuksia tullaan ehkäisemään ja vähentämään. Se kertoo myös yrityksen sitoutumisesta noudattavaa soveltuvaa lainsäädäntöä. (Heckwolf, 3.10.2012)

Ympäristöpolitiikan laatiminen on yrityksen ylimmän johdon tehtävä. Ympäristöjärjestelmän kannalta on erittäin tärkeää, että johto on sitoutunut yrityksen ympäristöpolitiikkaan. Se osoitetaan yleensä siten, että ympäristöpolitiikan allekirjoittaa ylin johto. Oletettavaa on, että sitoutunut johto järjestää yrityksen olosuhteet suotuisiksi ympäristöasioiden parantamiseksi. Jotta yrityksen henkilöstö voisi toimia ympäristöpolitiikan edistämiseksi, tulee heidän tuntee se hyvin. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että ympäristöpolitiikka on helposti saatavilla ja esitellään yrityksen koko henkilöstölle. Sen on myös oltava riittävän selkeä, jotta kaikki ymmärtävät sen sisällön. (Pesonen ym. 2005, 44-47.)

Vaikka ympäristöpolitiikka on perusta yrityksen ympäristöperiaatteille, on sitä tarvittaessa muutettava, koska yrityksen toiminnat ja ympäröivät olosuhteet saattavat muuttua. Aiemmin merkityksettömältä vaikuttanut ympäristönäkökohta saattaa nousta tärkeään asemaan esimerkiksi ympäristölainsäädännön muuttuessa. Vastaavasti erittäin tärkeäksikin koettu ympäristönäkökohta saattaa muuttua merkityksettömäksi, mikäli yrityksen toiminnan laatu merkittävästi muuttuu. (Pesonen ym. 2005, 47.)

2.1.2 Ympäristöjärjestelmän hyödyt yritykselle

Olellaisia tavoitteita ympäristöjärjestelmän rakentamisessa ovat toiminnan jatkuva parantaminen ja ympäristönsuojelu. Näiden lisäksi yritys voi hyötyä oikein rakennetusta ympäristöjärjestelmästä monella muullakin tavalla. Yksi tärkeimmistä on taloudellinen hyöty. Esimerkiksi päästöjen ja ympäristöhaittojen ennaltaehkäiseminen ja niihin varautuminen on yritykselle huomattavasti edullisempaa kuin jo tapahtuneen ympäristövahingon korjaaminen. Lisäksi useat yritykset pystyvät samanaikaisesti pienentämään kustannuksia sekä kehittämään ympäristötoimintansa tehokkuutta. Konkreettisenä esimerkkinä tästä on tapaus, jossa useat hotellit asennuttivat huoneisiin hygienia tuotteiden annostelijat yksittäisten pikkupullojen tilalle. Tällä toimella vähennettiin jätemääriä ja säästettiin samalla rahaa. Eräskin hotelliketju säästi vuosittain noin 37 000 dollaria. Ympäristöasioihin paneutuminen nähdään usein myös imagoa parantavana tekijänä, ja etukäteen suunniteltu toiminta riski- ja onnettomuustilanteissa voikin pelastaa yrityksen maineen menetykseltä sekä siitä aiheutuvilta liiketoiminnallisilta tappioilta. (Pesonen ym. 2005, 13; Reinhardt 1999, 51.)

Ulkopuolisen arvioijan todentama ympäristöjärjestelmä sekä julkinen ympäristöpolitiikka ovat todisteena siitä, että yritys huomioi ympäristöasiat toiminnassaan. Lisäksi ne todistavat, että yrityksessä on paneuduttu ympäristöasioiden hoidon aktiiviseen ja järjestelmälliseen parantamiseen. Näin yrityksen ympäristömyönteinen ja luotettava imago vahvistuu, ja asiakkaiden ollessa yhä ympäristötietoisempia, yrityksen kilpailukyky kasvaa. (Pesonen ym. 2005, 13.)

Ympäristöjärjestelmän rakentamisen yhteydessä yrityksen toiminnot ja prosessit läpikäydään yksityiskohtaisesti, mikä lisää toimintaprosessien tuntemusta ja auttaa havaitsemaan niiden vahvuuksia ja heikkouksia. Ympäristövaikutuksia aiheuttavia prosesseja seurataan ja mitataan säännöllisesti, jolloin mahdolliset poikkeamat sekä prosessin ongelmakohdat havaitaan ajoissa ja parannustoimenpiteet osataan kohdistaa oikein. Jotta tämä toimisi, tarvitaan yhteisiä toimintatapoja, joiden mukaisesti mahdollisia ympäristövaikutuksia aiheuttavien toimintojen yhteydessä toimitaan. Yhdessä sovittujen toimintatapojen, säännöllisen tarkkailun sekä mitausten avulla ehkäistään ja vähennetään paitsi ympäristövahinkoja, myös turhaa ja virheellisesti tehtyä työtä. Näin ollen yrityksen toimintavarmuus lisääntyy, ympäristönsuojelun taso kasvaa ja toimintojen laatu paranee. (Pesonen ym. 2005, 14.)

Kaiken yllämainitun lisäksi oikein rakennettu ympäristöjärjestelmä parantaa yrityksen työilmapiiriä ja henkilöstön työssä viihtymistä. Kun työntekijät pääsevät osaltaan vaikuttamaan omien töidensä ympäristöpäämääriin ja -tavoitteisiin sekä niiden toteuttamiseksi tarvittuihin toimenpiteisiin, lisää se heidän työmotivaatiotaan ja tunnetta siitä, että heidän mielipiteitään arvostetaan. Myös ympäristöasioiden vastuita ja valtuuksia voidaan jakaa työntekijöille, mikä yhdessä ympäristökoulutusten kanssa luo tunnetta siitä, että työntekijöihin luotetaan ja heidän kehitykseensä panostetaan. Avoimen ja sujuvan ympäristötiedottamisen kautta leviää myös muu tieto työntekijöiden kesken, ja yhteisesti sovitut tavat tiedon jakamiseksi lisäävät työturvallisuutta ja -viihtyvyyttä. (Pesonen ym. 2005, 14.)

2.1.3 Ympäristöjärjestelmän valinta H&A Team Oy:lle

H&A Team Oy on siivouspalveluja tuottava pk-yritys ja ympäristöjärjestelmä haluttiin valita siten, että se on laajuudeltaan ja sisällöltään juuri yrityksen tarpeisiin sopiva. Ympäristöjärjestelmiä on Suomessa lukuisia ja niistä suurin osa perustuu ISO 14001-standardiin ja EMAS -asetukseen. ISO 14001 on ympäristöjärjestelmästandardi, joka on yksi kansainvälisen standardoimisjärjestö ISON (International Organization for Standardization) ympäristöasioita käsittelevistä standardeista. Se on myös osa EU:n asetukseen perustuvaa EMAS-järjestelmää, joka poikkeaa ISO 14001 -standardista lähinnä suhtautumisellaan avoimuuteen ja ympäristölainsäädännön noudattamiseen. EMAS-järjestelmä edellyttää aina julkista ympäristöselontekoa, kun taas ISO 14001 -standardin mukaan julkinen ympäristöraportti on vapaaehtoinen. (Valtion ympäristöhallinto 2012a.)

ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän koettiin olevan liian raskas ja laaja yrityksen tarpeisiin, joten yrityksessä päätettiin etsiä muita vaihtoehtoja. H&A Team Oy:n toimitusjohtaja Aila Kaakkurivaara löysi Internetistä esittelyn Ilmastoinfon hallinnoimasta Ekokompassi-ympäristöjärjestelmästä ja sen sisältöön tutustuttiin tarkemmin johtoryhmän katselmuksessa. Ekokompassi on asiantuntijaorganisaatio Ilmastoinfon hallinnoima järjestelmä, joka soveltuu

erityisesti pk-yrityksille ja on saatavilla tällä hetkellä pääkaupunkiseudun alueella. Sen tarkoituksena on helpottaa ympäristöasioiden hallintaa ja johtamista yrityksissä. (Ekokompassi-opas, 3.)

Ekokompassin avulla ympäristöasioiden hallintaa ja ekotehokkuutta pystytään parantamaan kokonaisvaltaisesti. Ympäristöhallintaa kehittämällä yritys pystyy vastaamaan markkinoiden ympäristövaatimuksiin, sekä kehittämään omaa liiketoimintaansa. Kuviossa 4 on havainnollistettu Ekokompassin hyödyt yritykselle. (Ekokompassi 2012.)

Kuvio 4: Ekokompassin hyödyt yritykselle (Ekokompassi 2012).

Johtoryhmästä kaikki olivat sitä mieltä, että Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä olisi yritykselle sopiva ja päätös projektin aloittamisesta tehtiin. Valintaan vaikuttivat muun muassa seuraavat seikat: Espoon ja Helsingin Kaupungit, jotka ostavat H&A Team Oy:n palveluita, ovat olleet mukana kehittämässä Ekokompassi-järjestelmää, Ilmastoinfo on luotettava ja helposti lähestyttävä taho, Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä on kevennetty järjestelmä juuri pk-yritysten tarpeisiin ja siitä on kätevää myöhemmin myös edetä ISO 14001- tai EMAS-järjestelmiin. (Ekokompassi - kevennetty ympäristöjärjestelmä 2012.)

2.1.4 Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentaminen yrityksessä

Pääkaupunkiseudulla toimiva pk-yritys voi ilmoittaa halukkuudestaan lähteä rakentamaan Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää täyttämällä sähköisen ilmoittautumislomakkeen. Ilmastoinfo valitsee kerrallaan mukaan noin 10 yritystä, jotka aloittavat Ekokompassi-järjestelmän rakentamisen joko keväällä tai syksyllä. Yrityksen tulee nimetä yksi tai useampi ympäristövastaava, jotka käyvät Ilmastoinfon tarjoaman koulutuksen. Ympäristövastaavat ovat myös järjestelmän rakentamisen sekä myöhemmin ylläpitämisen avainhenkilöitä. Tämän vuoksi on tärkeää, että yrityksessä varmistetaan ympäristötyöhön tarvittavien resurssien riittävyys. (Ekokompassi-opas, 3.)

Yrityksen ilmoitettua halukkuutensa osallistua Ekokompassi-järjestelmän rakentamiseen, tekee se yhdessä Ilmastoinfon kanssa sopimuksen, jossa yritys sitoutuu noudattamaan Ekokompassin sääntöjä ja hyväksyy Ekokompassin liittymis- ja vuosimaksut. Tämän jälkeen yritykselle

nimetty Ekokompassi-neuvoja on yhteydessä yritykseen ja sopii ensimmäisen tapaamisen ajankohdan. Ekokompassi-järjestelmän rakentamiseen sisältyy kolme tapaamista Ekokompassi-neuvojan kanssa, sekä Ilmastoinfon järjestämä koulutus ympäristövastaaville. Nämä auttavat yritystä järjestelmän laatimisen käytännön työssä. (Ekokompassi-opas, 3-4,11.)

Ekokompassi-järjestelmän rakentamisen käytännön työ alkaa yrityksen ympäristöasioiden alkukartoituksen tekemisellä sekä alkukartoituslomakkeen täyttämällä. Ekokompassi-neuvoja toimittaa yritykselle alkukartoituspohjan, jonka yritys täyttää itsenäisesti. Tämän jälkeen yrityksen ympäristövastaavat tapaavat Ekokompassi-neuvojan ensimmäisen kerran. Ensimmäisellä tapaamisella käydään läpi alkukartoitustietoja, täydennetään niitä tarpeen mukaan ja laaditaan projektisuunnitelma aikatauluineen. Tapaamisen yhteydessä Ekokompassi-neuvoja myös esittelee Ekokompassin kriteeristön yksityiskohtaisesti. (Ekokompassi-opas, 4,11.)

Toisen tapaamiskerran aiheita ovat yrityksen ympäristövaikutusten arviointi sekä lakilistan, jätehuoltosuunnitelman ja kemikaaliluettelon laatiminen. Lisäksi aloitetaan ympäristöpolitiikan ja ympäristöohjelman laatiminen. Toisen tapaamisen jälkeen yrityksen tulee suunnitella ympäristötyötään yleisesti ja viimeistellä edellä mainitut dokumentit valmiiksi. (Ekokompassi-opas 4,11.)

Viimeisellä tapaamiskerralla viimeistellään yrityksen ympäristöohjelma vastaamaan Ekokompassin asettamia kriteereitä. Ohjelman lopullinen versio hyväksytetään Ekokompassi-neuvojalla. Tapaamisen aikana sovitaan yhdessä myös tunnusluvut, joita yritys alkaa seurata. Tunnusluvut ovat apuvälineitä ja mittareita yrityksen ympäristötavoitteisiin pääsemiseksi. Tunnusluvut valitaan ympäristön vaikutusten arvioinnissa merkittävimmiksi nousseiden näkökohtien mukaan. Niiden tulee liittyä kiinteästi yrityksen toimintaan ja kuvata yrityksen ympäristösuorituskykyä. Yritys saa käyttöönsä Ilmastoinfon tarjoaman Excel-pohjaisen seurantatyökalun EMS Light Nordicin, jonka käyttöön tapaamisen yhteydessä tutustutaan. (Ekokompassi-opas, 4,12.)

Tapaamisten jälkeen yrityksen ympäristöjärjestelmä ja toimintaohjelma ovat valmiit. Jotta järjestelmä ei jäisi vain pinoksi dokumentteja, on se jalkautettava luontevaksi osaksi yrityksen toimintaa. Jalkauttaminen onkin yksi tärkeimmistä vaiheista Ekokompassi-projektissa. Onnistuneen jalkauttamisen perustana ovat sitoutunut johto ja osallistuva henkilökunta. Yrityksen tulee huolehtia siitä, että henkilökunta on tietoinen yrityksen ympäristöasioiden hallinnan tavoitteista ja niiden vaikutuksesta työtehtäviin. Ympäristövastaavien ja johdon edustajien tulee seurata ympäristöohjelman toteutumista ja tunnuslukujen kehitystä vähintään neljännesvuosittain. (Ekokompassi-opas, 13.)

Yrityksen Ekokompassi-järjestelmän yleisiä vaatimuksia sekä toteutettavia toimia ympäristövaikutusten pienentämiseksi ohjaavat Ekokompassin 10 eri kriteeriä. Kriteerit 1-8 täytetään Ekokompassi-järjestelmän rakennusvaiheessa soveltuvin osin, ja niissä mainittujen lomakkeiden ajantasaisuus tarkistetaan jatkossa tarpeen mukaan, kuitenkin viimeistään ympäristöohjelmaa päivitettäessä. Kriteeri 9 keskittyy ympäristöohjelman sisältöön. Ympäristöohjelmaan tulee valita kerrallaan kaksi osa-aluetta, joille asetetaan sekä tavoitteita ympäristövaikutusten pienentämiseksi että toimenpiteitä, joilla tavoitteet saavutetaan. Toimenpiteet päivitetään vuosittain ja tavoitteet tarkistetaan tarvittaessa. Uudet osa-alueet tulee valita vähintään kolmen vuoden välein. Kriteerin 10 mukaan yritykseltä vaaditaan vuosittainen seuranta-raportti. Kriteerit ovat Ekokompassi-oppaan mukaan seuraavat:

1. ”Yritys toimii ympäristöä koskevien lakien ja säädösten mukaisesti.”
2. ”Yrityksellä on nimetty ympäristövastaava.”
3. ”Yritys on tehnyt ympäristökatselmuksen, josta selviää sen merkittävimmät ympäristövaikutukset ja ympäristöriskit.”
4. ”Yrityksellä on ympäristöpolitiikka, joka on perusta ympäristötavoitteille.”
5. ”Yrityksen nimeämät ympäristöasioiden avainhenkilöt käyvät Ekokompassi-ympäristökoulutuksen. Avainhenkilöt ohjeistavat muun henkilökunnan ottamaan ympäristöasiat huomioon toiminnassaan.”
6. ”Yrityksellä on jätehuoltosuunnitelma. Jätteet lajitellaan ainakin paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti.”
7. ”Yritys pitää kirjaa ongelmajätteistään, varastoi ne turvallisesti ja toimittaa asianmukaiseen käsittelyyn.”
8. ”Yrityksellä on luettelo käyttämistään kemikaaleista. Käyttöturvallisuustiedotteet ovat henkilökunnan saatavilla ja työntekijöitä on opastettu kemikaalien turvalliseen käyttöön. Yritys varastoi kemikaalinsa määräysten mukaisesti.”
9. ”Yritys laatii vuosittain ympäristöohjelman. Yritys valitsee alla olevista osa-alueista kaksi, joille se asettaa tavoitteita ja kirjaa toimenpiteitä ympäristöohjelmaansa. Valittavien tavoitteiden tulee pohjautua yrityksen olennaisten ympäristövaikutusten vähentämiseen. Osa-alueet valitaan uudelleen vähintään kolmen vuoden välein. Osa-alueet ovat:
 - a) jätteiden määrän vähentäminen
 - b) energian säästö ja vihreään sähkөөn siirtyminen
 - c) hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan
 - d) ympäristöasioiden huomioiminen myös alihankintana ostetuissa tuotteissa ja palveluissa
 - e) materiaalitehokkuuden parantaminen tuotekehityksessä, tuotteen valmistuksessa tai palveluprosessissa
 - f) logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen.”

10. ”Yritys raportoi Ekokompassille vuosittain tavoitteidensa toteutumisesta sekä yrityksen ympäristötoimintaa kuvaavista tunnusluvuista. Seurantaraportti on yrityksen henkilökunnan saatavilla.” (Ekokompassi-opas, 6-9.)

Ekokompassi-järjestelmän rakentamiseen kuluu suositusten mukaan kahdesta neljään kuukautta. Yrityksen toteutettua Ekokompassi-järjestelmää noin puoli vuotta, puolueeton auditoija todentaa järjestelmän. Kun auditointi on hyväksytysti läpäisty, yritykselle myönnetään Ekokompassi-sertifikaatti sekä lupa käyttää Ekokompassi-logoa markkinoinnissaan. Tämän jälkeen yritys maksaa Ilmastoinfolle vuosimaksua ja sitoutuu lähettämään Ilmastoinfolle vuosittaisen seurantaraportin. (Ekokompassi-opas, 3.)

2.2 Ympäristön huomioiminen siivousalalla

Siivouksen ympäristökuormitus muodostuu monesta eri tekijästä. Kuviossa 5 on havainnollistettu eri osa-alueiden vaikutusta maaperän, ilman ja veden kuormittumiseen. Siivouskohteen osalta ympäristövaikutuksen suuruuteen vaikuttavat muun muassa siivottavan kohteen likaantumistaso, eli se, kuinka kovalla käytöllä siivottava tila on, sekä siivoustaajuus, eli se, kuinka usein tilaa siivotaan. Myös kiinteistön pintamateriaalit vaikuttavat siihen, kuinka suuri ympäristövaikutus siivouksella on. Kun pintamateriaali on kestävä, helposti siivottava sekä helposti huollettava, sen käyttöikä pitenee ja sitä myötä ympäristön kuormitus pienenee. (Hakala 2007, 7.)

Kuvio 5: Siivouksen ympäristövaikutukset muodostuvat useista eri tekijöistä (Hakala 2007, 7).

Kertakäyttötuotteiden käyttöä kannattaa normaalisti välttää, mutta joissain tilanteissa niiden käyttö on perusteltua. Korkeaa hygieniatasoa vaativissa tiloissa, kuten sairaaloissa ja uimahalleissa, siivouksessa joudutaan käyttämään vahvempia kemikaaleja ja kertakäyttötuotteita, kuten kertakäyttöisiä siivousliinoja ja -käsineitä. Myös jättesäkkien valinnalla ja vaihtovälillä voi vaikuttaa siivouksen ympäristökuormitukseen. Kun valitaan oikean kokoisia, ainakin osittain uusioraaka-aineista valmistettuja tai kompostoituvia jättesäkkejä, muovin kulutus vähennee ja toimitaan ympäristöä säästävästi. Myös vaihtamalla jättesäkit mahdollisimman harvoin voidaan ympäristön kuormitusta pienentää. (Hakala 2007, 7, 30-31.)

Siivousmenetelmillä on vaikutuksensa siivouksesta aiheutuvaan ympäristön kuormitukseen. Tärkeää on valita riittävän tehokas siivousmenetelmä, sillä tehoton siivous kuormittaa lopulta ympäristöä. Väärillä menetelmillä siivottaessa lika pinttyy pintoihin, minkä seurauksena tarvitaan voimakkaampia kemikaaleja ja siivousmenetelmiä lian poistamiseen. Jos siivous ei ole riittävän tehokasta, voidaan pintamateriaaleja ja kalusteita jopa joutua uusimaan. (Hakala 2007, 22.)

Siivouksessa voidaan säästää ympäristöä käyttämällä mahdollisimman vähän vettä ja puhdistusaineita. Käytettävän veden tulisi olla kädenlämpöistä, jolloin sen lämmittämiseen ei kulu juurikaan energiaa. Kosteiden menetelmien sijaan käytetään nykyään nihkeitä ja kuivia me-

netelmiä, mikäli ne ovat riittäviä puhtaustason ylläpitämiseksi. Näin veden käyttöä on siivouksessa onnistuttu vähentämään. Puhdistusaineita taas voidaan säästää esimerkiksi mikrokiuituisten pyyhkeiden ja moppien käytöllä, sillä ne ovat tehokkaita ilman puhdistusainettakin. Myös puhdistusaineiden annostelu on tärkeää ja vaikuttaa oleellisesti ympäristön kuormittumiseen. Oikeaa annostelua helpottavat muun muassa annostelujärjestelmät, -mitat tai -korakit. (Hakala 2007, 22,28.)

Henkilöstöllä on merkittävä vaikutus ympäristön kuormittumiseen. Siivoushenkilöstön tulisi olla hyvin koulutettua ja opastettua, ja heidän tulisi nähdä ympäristöasiat tärkeinä jokapäiväisessä toiminnassaan. Vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että jokainen työntekijä tuntisi yrityksen ympäristöpolitiikan, toimintaohjeet hätätilanteissa sekä oman työnsä ympäristövaikutukset. Jotta työntekijä ymmärtäisi, mikä merkitys hänen työllään on ympäristölle ja sen kuormittumiselle, tulisi hänen saada oman työnkuvansa mukaista ympäristökoulutusta. Myös riittävät perustiedot menetelmistä ja tarvittavista taidoista tulisi olla jokaisen työntekijän hallussa. Usein siivooja on vastuussa esimerkiksi jätteiden lajittelusta ja keräilystä, minkä vuoksi hänen on hyvä olla ympäristötietoinen ja tuntee vastuunsa. Henkilöstön osalta ympäristön kuormittumiseen vaikuttavat lisäksi työjohto ja valvonta, tavaroiden hankinta, logistiikka ja kuljetus. (Hakala 2007, 7,9; Pesonen ym. 2005, 56-57.)

2.2.1 Jätehuolto

Maailmanpankin mukaan jätteiden määrä voi olla jopa ilmastonmuutosta suurempi ongelma. Ennusteiden mukaan maailman jätekustannukset lähes kaksinkertaistuvat, eli kohoavat miltei 300 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä. Tiukimmat ympäristövaatimukset ovat Euroopan unionilla. EU:ssa seurataan tiiviisti yhdyskuntajätteen määriä, ja EU:n yleisen strategian mukaan jätteiden aiheuttamia kielteisiä ympäristövaikutuksia tulisi vähentää koko niiden elinkaaren aikana. Suomen ollessa Euroopan unionin jäsenmaa, koskevat EU:n ympäristövaatimukset myös suomalaisia yrityksiä. Jätteiden vähentämisellä ja niiden käsittelyn tehostamisella on merkittäviä taloudellisiakin vaikutuksia; Euroopan tukisäätö julkaisi jokin aika sitten tutkimuksen, jonka mukaan pelkästään voimassaolevaa jäte- ja ympäristölainsäädäntöä noudattamalla voitaisiin säästää 72 miljardia euroa vuodessa ja luoda 400 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä. (Euroopan unioni 2013; Puhtaustieto 2012, 13; Siivoustaito 2012, 33.)

Myös Suomen laki asettaa vaatimuksia ja tavoitteita jätteitä koskien. Suomen jätelain keskeisenä tavoitteena on ehkäistä jätteen syntymistä, edistää uudelleenkäyttöä ja hyödyntämistä sekä vähentää jätehuollosta aiheutuvia haittoja. Näin voidaan edistää luonnonvarojen kestävä käyttöä ja torjua ympäristöongelmia. Laki määrittelee jätehuollon etusijajärjestyksen, jonka mukaan ensisijaisesti on pyrittävä välttämään jätteen syntymistä. Jos jätettä kuitenkin syntyy, on se kierrätettävä tai uudelleenkäytettävä. Mikäli kierrättäminen ei ole mahdollista, tulee jäte hyödyntää ensisijaisesti aineena ja toissijaisesti energiana. Vasta aivan viimeisenä

vaihtoehtona, silloin jos jätteen hyödyntäminen millään edellä mainituista tavoista ei ole mahdollista, voidaan se loppusijoittaa kaatopaikalle. Ainoa hyväksyttävä syy etusijajärjestyksestä poikkeamiseen on vaihtoehto, joka on jätteen koko elinkaaren vaikutusten perusteella ympäristön kannalta parempi.

(Ympäristöministeriö 2013.)

Yritykset ovat siis jo lakien ja säädösten perusteella velvoitettuja kiinnittämään huomiota toimintansa aiheuttamiin jätteisiin, niiden kierrättämiseen ja hävittämiseen. Jättemäärän pienentämiseksi on olemassa useita keinoja, kuten:

- Tuotteiden käytön vähentäminen
- Tuotteiden uudelleenkäyttö
- Tuotteiden mahdollisimman tehokas käyttö
- Kestävien ja korjattavien tuotteiden hankinta ja käyttö
- Rikkinäisten tuotteiden korjaaminen
- Kertakäyttöisten tavaroiden ja materiaalien välttäminen
- Yksittäispakattujen tuotteiden ja ylimääräisten tuotteiden välttäminen

Siivousalalla jätemäärää voidaan helposti vähentää esimerkiksi käyttämällä samaa yhdistelmäkonetta useassa eri kohteessa ja suosimalla uudelleentäytettäviä puhdistusainepulloja. Lisäksi hankinnoilla voidaan vaikuttaa siivousvälineiden ja -koneiden tuotekehitykseen suosimalla tuotteita, joiden valmistuksessa on huomioitu pakkausten kierrätettävyys ja palautusmahdollisuudet sekä käytetty hyötykäyttöön kelpaavia ja uusioraaka-aineista valmistettuja materiaaleja. Hankinnoissa kannattaa myös suosia tuotteita, joiden valmistukseen on kulutettu vähemmän raaka-aineita vähentämättä kuitenkaan tuotteen kestävyyttä. (Hakala 2007, 17.)

Jätehuollon järjestämisestä on vastuussa ensisijaisesti jätteen haltija, eli esimerkiksi taloyhtiö tai kiinteistön omistaja. Jätteenkuljetusyritykset, joista alueelliset ympäristökeskukset pitävät kirjaa, huolehtivat lajitellun yhdyskuntajätteen kuljettamisesta sille tarkoitettuun paikkaan. Suomessa on käytössä myös sähkö- ja elektroniikkalaitteita, romurenkaita, romuajoneuvoja, keräyspaperia ja pakkauksia koskeva tuottajavastuu. Tuottajavastuulla tarkoitetaan tuottajan velvollisuutta huolehtia markkinoille luovuttamiensa tuotteiden ja niistä syntyvien jätteiden uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä sekä jätehuollon järjestämisestä ja sen kustannuksista. Suomessa Pirkanmaan ympäristökeskus toimii koko maan tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena, lukuun ottamatta Ahvenanmaata. (Hakala 2007, 18.)

Yrityksissä jätehuoltotoiminnot perustuvat voimassa olevien viranomais määräysten lisäksi yrityksen omaan ympäristöpolitiikkaan sekä mahdolliseen ympäristöohjelmaan. Ympäristöohjel-

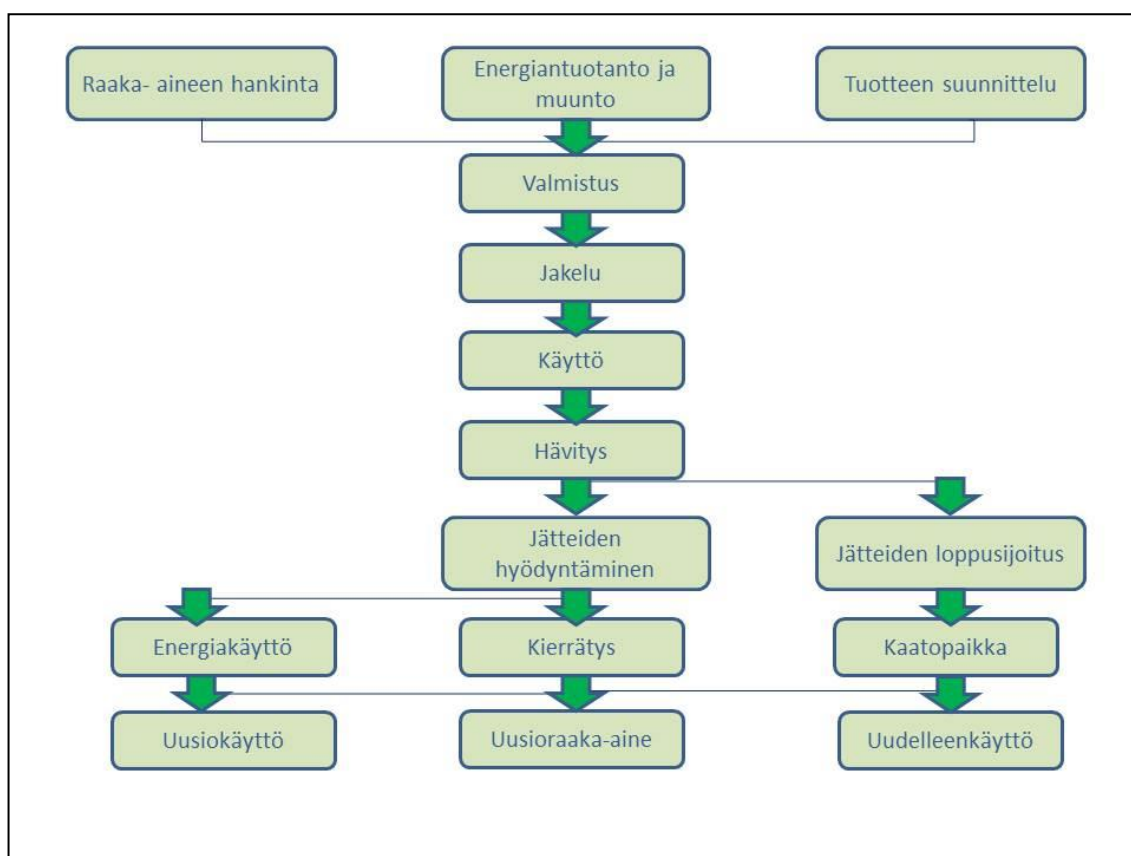
man osana voi olla erillinen jätehuoltosuunnitelma. Jätehuoltosuunnitelman tekeminen alkaa yrityksen ympäristöpolitiikan ja toimintatapojen selvittämisestä, minkä jälkeen tehdään jätekartoitus. Jätekartoituksessa selvitetään syntyvien jätteiden määrä ja laatu jätejakeittain, eli tarkastellaan onko kyseessä esimerkiksi muovi-, paperi- vai biojäte. Tämän jälkeen tulee selvittää jätteiden syntyperä ja voimassa olevat lait, säädökset ja muut viranomaismääräykset. Yrityksen jätehuoltosuunnitelma tehdään jätekartoituksen ja viranomaismääräysten perusteella, ja sen tulee pitää sisällään lajitteluohjeet, hyötykäyttömahdollisuudet, kaatopaikkajätteen käsittelyohjeet, vastuuhenkilöt, keräyskalusto ja jäteastioiden sijainti sekä niiden tyhjennysväli. Jätejakeiden määrästä pidetään jatkossa kirjaa, ja jätehuoltosuunnitelman ajantasaisuutta sekä sen toteutumista seurataan jatkuvasti. (Hakala 2007, 20-21.)

2.2.2 Siivouskemikaalit

Siivouskemikaalien kehitykseen on kautta aikain vaikuttanut niiden käyttöympäristö. Tehokkuus oli avainsana 1970- luvulla, jolloin suurin osa siivoustyöstä tehtiin vielä käsimenetelmin. 1980- luvulla nostettiin esille aineiden käyttöturvallisuus, ja 1990- luvulla siivouskoneiden yleistymisen myötä alettiin voimakkaasti kehittää koneelliseen siivoukseen soveltuvia kemikaaleja. 2000- ja 2010- lukujen siivoustyötä on leimannut ennen kaikkea ympäristövaatimusten lisääntyminen. (Valtiala 2012, 25.)

Tällä hetkellä siivouskemikaalien tuotekehitykseen vaikuttavat oleellisesti myös uudet varoitusmerkintöjä ja käyttöturvallisuustiedotteita koskevat muutokset sekä Euroopan parlamentin 1.6.2007 voimaanastunut kemikaalilainsäädännön Reach- asetus (Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of CHemicals). Tärkein tavoite Reach- asetukselle on taata terveyden- ja ympäristönsuojelun korkea taso, vahvistaa EU:n kemianteollisuuden kilpailukykyä ja varmistaa tavaran vapaa liikkuvuus EU:n sisäisillä markkinoilla. Luonnollisesti muutkin asiat, kuten kemikaalien annosteluteknologia, siivouskoneet ja niillä työskentely, sekä entistä helppohoitoisemmat lattiamateriaalit vaikuttavat omalta osaltaan siivousaineiden tuotekehitykseen. Yhä useammin myös siivouspalveluja ostavat asiakkaat esittävät toiveitaan siivouksessa käytettävien kemikaalien suhteen. (Tukes 2012a; Valtiala 2012, 25.)

Siivouskemikaalit kuormittavat ympäristöä elinkaarensa kaikissa vaiheissa. Tuotteen elinkaaren osia ovat raaka-aineiden tuottaminen, materiaalien valmistaminen, jalostaminen, varastointi, kuljettaminen eri vaiheissa, käyttö, sekä syntyneiden jätteiden hyödyntäminen ja loppukäsittely. Tuotteen valmistuksessa, käytössä, jätteiden käsittelyssä ja kuljetuksessa kuluu energiaa ja päästöjä syntyy ilmaan, vesistöihin ja maaperään. Kuviossa 6 on kuvattu siivouskemikaalin elinkaari. (Hakala 2007, 8, 24.)

Kuvio 6: Siivouskemikaalin elinkaari (Hakala 2007, 25).

Siivouskemikaalien pakkausvalinnoilla voidaan myös tehostaa ympäristön suojelua. Ostamalla tiivisteitä valmiiden seoksien sijaan säästetään pakkausmateriaaleissa, eli vähennetään jätteen määrää. Lisäksi tiivisteillä säästetään tilaa, joten kuljetusten ja varastoinnin ympäristövaikutukset pienenevät. Pakkausmateriaaleina käytetään usein polttokelpoisia tai kierrätyskelpoisia materiaaleja. Jotkut valmistajat myös vastaanottavat käytettyjä, huuhdeltuina palautettavia siivouskemikaalipulloja ja -kanistereita. (Hakala 2007, 36.)

Kemikaalien kulutus- ja ostopäätöksiä helpottavat ympäristömerkit. Ne antavat tietoa tuotteen ympäristövaikutuksista ja helpottavat hankintojen ohjaamista ympäristöä säästävään suuntaan. Virallisia, puolueettomia ja määräaikaista ympäristömerkkejä ovat esimerkiksi Euroopan ympäristömerkki, energiamerkki sekä Pohjoismainen ympäristömerkki, joka tunnetaan myös nimellä Joutsenmerkki. Lisäksi markkinoilla on useita ulkomaisia, eri valmistajien ja yh-

teisöjen ympäristömerkkejä, kuten Bra Miljöval. Energiamerkkiä lukuun ottamatta viralliset ympäristömerkit ovat vapaaehtoisia. Suomessa merkkin käyttöoikeudet myöntää SFS- ympäristömerkintä, joka myös valvoo merkkin käyttöä. Merkkin hakeminen ja käyttöoikeudet maksavat. (Hakala 2007, 14.)

Ammattikäyttöön tarkoitetuissa siivouskemikaaleissa käytetään Suomessa enimmäkseen Pohjoismaista ympäristömerkkiä (kuva 1), eli Joutsenmerkkiä, EU-Kukka-merkkiä ja Bra Miljöval -merkkiä. Joutsenmerkki on ollut käytössä vuodesta 1990, ja sitä voi hakea tuotteen tai palvelun valmistaja, maahantuojaja tai myyjä siinä tuoteryhmässä, jolle on laadittu joutsenkriteerit. Joutsenkriteerit tarkistetaan 3-5 vuoden välein ja ne pidetään niin tiukkoina, että Joutsenmerkityt tuotteet ovat pysyvästi ympäristön kannalta parhaimpien joukossa. Joutsenmerkitty tuote toimii vähintään yhtä hyvin kuin muut vastaavat tuotteet, sillä joutsenkriteerit asettavat vaatimuksia myös tuotteiden laadulle. (Hakala 2007, 14.)

Kuva 1: Joutsenmerkki (Kesko Oyj 2012).

EU-Kukka (kuva 2) on Euroopan ympäristömerkki, joka on ollut käytössä vuodesta 1992. Se on ainoa koko Euroopassa käytetty merkki. Suomessa se ei ole yhtä tunnettu kuin Joutsenmerkki. EU-Kukka-merkityn tuotteen koko elinkaaren ympäristövaikutukset on tutkittu, ja myöntämisperusteet vahvistetaan kolmen vuoden välein entistä vaativammiksi. Myöntämisvaatimukset on asetettu sellaisiksi, että tuoteryhmästä riippuen 5- 40 prosenttia tuotteista voi saada merkin käyttöoikeuden. (Hakala 2007, 15.)

Kuva 2: EU-Kukka-merkki (Kesko Oyj 2012).

Bra Miljöval (kuva 3), on ruotsalainen ympäristömerkki, jonka myöntää Ruotsin luonnonsuojeluliitto. Ruotsissa se on erittäin tunnettu, ja Suomessakin sitä käytetään jonkin verran, erityisesti ammattikäyttöön tarkoitetuissa siivouskemikaaleissa. Bra Miljöval -merkin kriteereissä esimerkiksi kemikaalit jaotellaan ympäristökuormituksensa mukaisesti eri luokkiin. Parhaisiin luokkiin kuuluvat voivat saada merkin käyttöoikeuden. (Hakala 2007, 15.)

Kuva 3: Bra Miljöval -merkki (Insjöns Väveri Ab 2012).

Kemikaalien asianmukaisella käsittelyllä ja varastoinnilla voidaan varmistua siitä, että myös haitalliset kemikaalit ovat turvallisia. Kemikaalin käyttöön liittyvät mahdolliset päästöt ja ympäristöriskit tulee kartoittaa, ja vaaralliset kemikaalit tulisi ensisijaisesti pyrkiä korvaamaan vähemmän vaarallisilla kemikaaleilla. Jokaisesta käytettävästä kemikaalista tulee olla käyttöturvallisuustiedote, josta selviää kemikaalin koostumus, ominaisuudet ja käsittelyohjeet. Sellaisia kemikaaleja ei saa yrityksessä käyttää, joista ei ole käyttöturvallisuustiedotteita ja jos tietoa mahdollisista haitoista ei ole saatavilla. Kemikaalien varastointiin mahdollisesti liittyviä ympäristöhaittoja tulee torjua, ja vuototilanteissa varastosta ei saa päästä kemikaalia ympäristöön. Myös kemikaaleista syntyvät jätteet tulee hävittää asianmukaisesti. (Yritys-Suomi 2013.)

Kemikaaliasetuksen 5§:n mukaan valmistajan, maahantuojan, jakelijan tai muun toiminnanharjoittajan, joka vastaa kemikaalin luovuttamisesta markkinoille tai käyttöön, tulee luokitella kemikaali 3§:n mukaisiin ryhmiin ja merkitä sen päällys tämän asetuksen mukaisesti (Kemikaalilaki 3§; 5§). Luokitusperusteita voivat olla esimerkiksi kemikaalin palo- ja räjähdysvaarallisuus, vaarallisuus terveydelle tai vaarallisuus ympäristölle (Tukes 2012b).

EU:ssa on tullut voimaan uusi kemikaaleja koskeva asetus, minkä vuoksi kemikaalien varoitusmerkit tulevat muuttumaan lähivuosina. Usean vuoden ajan tulee olemaan käytössä sekä vanhoja että uusia varoitusmerkkejä, sillä siirtymäaika on pitkä. Kemikaalista riippuen vanhoja varoitusmerkkejä saa olla jo markkinoilla olevissa tuotteissa vuoteen 2017 asti. Taulukossa 2 on esitelty varoitusmerkkien merkitykset sekä uudet ja väistyvät merkit. (Työsuojeluhallinto 2012.)

	Terveyshaitta Kemikaalit, jotka aiheuttavat iho- ja silmä-ärsytystä, allergisia ihoreaktioita, hengitysteiden ärsytystä, välitöntä myrkyllisyyttä, uneliaisuutta tai huimausta.	Väistyvä merkki
	Syövyttävä Kemikaalit, jotka syövyttävät ihoa, aiheuttavat vakavia silmävaurioita tai syövyttävät metalleja.	
	Syttyvä Syttyvät nesteet ja niiden höyryt, kaasut, aerosolit ja kiinteät aineet.	
	Ympäristövaarat Ympäristölle vaaralliset kemikaalit.	
	Krooninen terveyshaitta Kemikaalit, jotka aiheuttavat pitkäaikaisia vaikutuksia, kuten syöpää, perimävaurioita ja hedelmällisyyden heikentymistä tai sikiövaurioita. Käsittää myös kemikaalit, jotka aiheuttavat hengitettynä allergiaa, myrkyvaikutuksia tietyissä kohde-elimissä tai aspiraatiovaaran.	
	Hapettava Kemikaalit (kaasut, nesteet tai kiinteät aineet), jotka aiheuttavat toisen materiaalin palamisen tai myötävaikuttavat siihen.	
	Välitön myrkyllisyys Kemikaalit, jotka ovat välittömästi myrkyllisiä suun tai ihon kautta ja/tai hengitysteitse. Tällä merkillä varustetut kemikaalit voivat olla välittömästi tappavia.	
	Paineen alaiset kaasut Kaasut, joita säilytetään astiassa paineen alaisena (vähintään 2 baria).	Ei korvattavaa merkkiä.
	Räjähde Räjähävät kemikaalit ja esineet.	

Taulukko 2: Kemikaalien varoitusmerkit (Työsuojeluhallinto 2012).

2.2.3 Hankinnat

Siivousalalla tuotteiden valmistajien, hankinnoista vastaavien ja käyttäjien tulee kaikkien olla ympäristötietoisia. Siivoustuotteiden valmistajien tulee ottaa huomioon tuotteidensa ja toimintojensa ympäristövaikutukset ja kehittää tuotteita ja valmistusprosesseja, jotka vähentävät ympäristön kuormitusta. Parannuksia ei kuitenkaan voi tehdä siivoustuotteiden toimivuuden tai tehokkuuden kustannuksella. (Hakala 2007, 7.)

Suuri osa siivoustyön hankinnoista koostuu erilaisista siivouskemikaaleista ja siivousvälineistä. Erilaisia siivousvälineitä ovat muun muassa mopit ja niiden rungot sekä varret, erilaiset siivouspyyhkeet sekä siivouksessa hyödynnettävät koneet ja laitteet. Siivousvälineet, kuten mikä tahansa muutkin tuotteet, aiheuttavat ympäristökuormituksia sekä käytössä että jätteenä. Oleellisina tekijöinä ympäristökuormituksessa ovat muun muassa käytetyt siivousmenetelmät, sekä siivousvälineiden huolto, valmistusmateriaalit ja kierrätettävyyden. Siivousvälineiden keskeisimpiä tehtäviä on olla toimivia ja tehokkaita siivouksessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ympäristöasioita ei tulisi ottaa hankinnoissa huomioon. Tuotteen ostaja on osaltaan vastuullinen ottamaan selvää tuotteen valmistusmateriaaleista ja tavoista. Jos tuote on helppohoitoinen ja monikäyttöinen, sen väriaineet eivät sisällä raskasmetalleja, sen metalliosien pintakäsittelyssä ei ole käytetty nikkeliä tai kromia ja se on valmistettu joko kierrätetystä tai polttokelpoisista materiaaleista, voidaan sitä yleisesti ottaen pitää melko ympäristömyötäisenä ja hyvänä tuotteena. Lisäksi siivousvälineiden tulisi olla helposti huollettavia; kun siivousvälineitä puhdistetaan ja huolletaan säännöllisesti, ja niille hankitaan tarvittaessa varaosia, säilyvät ne pidempään sekä parempikuntoisina. (Hakala 2007, 29.)

Vastuu valmistusmateriaalien valinnasta on valmistajalla. Usein siivousvälineiden valmistuksessa käytetään pitkäikäisiä materiaaleja, kuten ruostumatonta terästä, alumiinia ja muovia. Nämä ovat kierrätyskelpoisia materiaaleja, ja muovi voidaan kierrätyksen lisäksi myös polttaa energiaksi. Muoveista ainoastaan PVC ei kelpaa poltettavaksi, sillä siitä syntyy poltettaessa haitallisia ja myrkyllisiä päästöjä. PVC-muovia sisältäviä tuotteita kannattaa siis välttää. (Hakala 2007, 16, 29.)

Siivouspyyhkeiden valmistajat pyrkivät ottamaan ympäristön huomioon tuotteen koko elinkaaren aikana. Pakkausmateriaalia pyritään käyttämään entistä vähemmän, eikä pyyhkeitä tarvitse käsitellä ympäristölle haitallisilla homeenestoaineilla, kun ne pakataan kuivina. Kuitenkin siivouspyyhkeissä käytetään usein sekoitemateriaaleja, eli pyyhkeet on valmistettu käyttäen eri kuituja. Ongelman tästä muodostaa se, että sekoitemateriaaleja on usein vaikea kierrättää. Mikäli kuitusekoitteet lisäävät pyyhkeen käyttöikä ja parantavat sen käyttö- ja hoit ominaisuuksia, on niiden käyttö perusteltua. Todellisuudessa siivousalan yritykset usein joka tapauksessa kierrättävät siivouspyyhkeitä yrityksen sisällä puhtaammista likaisempiin siivous-

kohteisiin, joten niitä käytetään ihan viimeiseen asti. Tämän jälkeen ne kuitenkin valitettavasti päätyvät sekajätteisiin, eli kaatopaikoille. Mikrokuitupyhkeet ovat polttokelpoisia, ja toimivat liasta riippuen jo jopa kuivana. Nihkeyttämällä ja kosteuttamalla niiden puhdistusteho voidaan lisätä. Oikein käytettynä mikrokuitupyhkeet siis ovat ympäristöystävällisiä, sillä niitä käyttämällä voidaan vähentää veden ja pesuaineiden kulutusta. Suomessa tekstiilien poltto energiaksi on vielä hyvin vähäistä, sillä siitä syntyy päästöjä, jotka voidaan minimoida vain asianmukaisilla suodattimilla ja laitteilla. Toisin sanoen, tekstiilien energiapolttaminen on riskialtista ja saattaa jopa lisätä ympäristökuormitusta. Lisäksi tekstiilien täydelliseen palamiseen vaaditaan erinomaisia poltto- olosuhteita. (Hakala 2007, 29-30; Nurmi 2011.)

Siivouskoneilla on merkittävä vaikutus työn helpottamiseen. Yleisesti ottaen siivouskoneiden materiaalien kierrätys on vielä toistaiseksi melko tehotonta ja taloudellisesti kannattamatonta, mutta oikein käytettynä ja oikeanlaisilla hankintavalinnoilla voidaan myös siivouskoneiden osalta säästää ympäristöä. Ympäristön kannalta hyvä hankinta on pitkäikäinen ja kestävä kone, joka voidaan vaihtamisen yhteydessä toimittaa takaisin valmistajalle tai myyjälle. Konetta tulisi olla helppo käyttää, jotta työn tekeminen olisi mahdollisimman ripeää ja näin ollen myös vettä, energiaa ja aikaa säästävää. Siivouskoneiden asianmukaisella käytöllä voidaan säästää vettä ja puhdistuskemikaaleja. (Hakala 2007, 31.)

2.2.4 Yrityksen ympäristötoimintaa ohjaavat lait ja säädökset

Yrityksen ympäristöhallinnan kulmakiviä ovat sen toimintaa koskevien ympäristölakien ja -säästöjen tunteminen ja noudattaminen. Vaikka yritys ei haluaisi kehittää toimintaansa erillisen ympäristöjärjestelmän avulla, tulee yrityksessä tietää ja noudattaa sen toimintaa koskevia lainsäädännön asettamia vaatimuksia ja rajoituksia. Ympäristöhallinnan muut keinot perustuvat lainsäädäntöön, minkä vuoksi ympäristöjärjestelmissä korostetaan lainsäädännön asettamia vaatimuksia ja yrityksen muita sitoumuksia. Jos yrityksellä on ympäristöjärjestelmä, ei lainsäädännön asettaman vähimmäistason noudattaminen riitä, vaan yrityksen tulee parantaa ympäristönsuojelunsa tasoa jatkuvasti. Lakien lisäksi yritysten toimintaa voivat velvoittaa erilaiset luvat ja alakohtaiset toimintaohjelmat sekä asiakkaiden ja muiden sidosryhmien asettamat vaatimukset tai toiveet. Yritykset ovat myös velvollisia tunnistamaan kansainvälisen lainsäädännön sekä kansainvälisten sopimusten vaatimukset, jotka koskevat yrityksen toimintaa. Kansainväliset sopimukset ovat pitkälti ohjanneet myös Suomen lainsäädännön kehittymistä, ja nykyinen ympäristölainsäädäntömme perustuukin pitkälti Euroopan unionin säädöksiin. EU:n jäsenvaltioiden tulee säätää omat ympäristölakinsa EU:n vaatimusten mukaisesti ja EU:n lainsäädäntöä noudattaen. (European Commission 2012; Pesonen ym. 2005, 27-28.)

Lainsäädännön kartoittaminen kannattaa yrityksessä aloittaa perusselvityksestä, josta käy ilmi senhetkiset vaatimukset, joita sitten jatkossa päivitetään. Yrityksessä, jonka toiminnasta ai-

heutuu vain vähäisiä ympäristövaikutuksia, riittää ympäristölainsäädännön muutoksiin tutustuminen ja niistä tiedottaminen noin kerran vuodessa. Lainsäädännön vaatimukset tulisi aina käydä läpi liiketoiminnassa tapahtuvien muutosten yhteydessä. Yrityksen toimintaa koskevas- ta lainsäädännöstä tulee tiedottaa henkilöstölle, jotta he osaavat ottaa vaatimukset huomi- oon omassa työssään. Ympäristölainsäädännön tulkitseminen ja yrityksen omaa toimintaa kos- kevien vaatimusten haravoiminen voi olla joskus hyvinkin hankalaa. Tästä syystä suurilla yri- tyksillä on usein omat juristinsa, lakiasiantoimistot tai konsultit apunaan. Pienissä yrityksissä harvoin on resursseja tällaiseen, joten lakiviidakosta joudutaan yleensä selviämään omin avuin. (Pesonen ym. 2005, 28-29.)

3 H&A Team Oy:n ympäristöasioiden alkukartoitus

Ekokompassin rakentaminen aloitetaan analysoimalla yrityksen lähtötilanne alkukartoituslo- makkeen (liite 1) avulla. Alkukartoitus toimii pohjana arvioitaessa merkittäviä ympäristönäkö- kohtia sekä tavoitteita ja parantamismahdollisuuksia. Muut Ekokompassin vaiheet perustuvat pitkälti alkukartoituslomakkeen tietoihin, minkä takia lomakkeen kysymyksiin on tärkeää vas- tata totuudenmukaisesti ja kattavasti. Tarkoituksena on selvittää yrityksen ympäristöasioiden lähtötilanne ja kehityskohteet, joita ryhdytään ympäristöohjelman avulla parantamaan. Alku- kartoitus on siis yrityksen nykytilanne ennen Ekokompassi-järjestelmän rakentamista, ja läh- tökohta sille, mitä parannustoimenpiteitä yrityksen ympäristötoiminnassa tulisi tehdä. (Eko- kompassi-opas, 10.)

Alkukartoituslomakkeessa on kysymyksiä yrityksen toimintaan ja ympäristöasioihin liittyen. Kysymykset käsittelevät muun muassa jätehuoltoa, energian käyttöä, hankintoja, kemikaalien käyttöä, liikumista sekä alihankkijoita. Kysymyksiin tulisi vastata totuudenmukaisesti esi- merkiksi palveluntuottajalta saatuihin raportteihin tai laskuihin pohjautuen. Jos dokumentti- pohjaista tietoa ei kuitenkaan ole saatavilla, täytyy kysymyksiin vastata oman arvion mukaan. Kun alkukartoituslomake on tehty, käydään se vielä läpi Ilmastoinfon Ekokompassi-neuvojan kanssa. (Ekokompassi-opas, 10.)

3.1 Alkukartoitus - H&A Team Oy:n toiminnan kuvaus

H&A Team Oy on siivouspalvelualan yritys, joka toimii pääkaupunkiseudulla, sen lähialueilla sekä Lappeenrannassa. Yritys tarjoaa siivouspalveluita julkiselle sektorille, yrityksille ja koti- talouksille. H&A Team Oy:n sopimussiivouspalvelut kattavat lähes kaikenlaiset kiinteistöt, esimerkiksi uimahallit, ravintolat, toimistotilat, myymälätilat, koulut, päiväkodit, liikuntatilat ja yökerhot. Puolet yrityksen liikevaihdosta koostuu julkiselle sektorille tuotetuista palveluis- ta ja noin 48 % liikevaihdosta yrityksille tuotetuista palveluista. Kotipalveluille tuotettujen

palveluiden osuus liikevaihdosta on noin 2 %. H&A Team Oy:n toimipiste sijaitsee Vantaan Jokiniemessä Kuntien Eläkevakuutuksen vuokraamassa toimistotilassa. Tila on kooltaan 61,5 m².

H&A Team Oy:n toiminnassa on huomioitu ympäristöasioita jo useamman vuoden ajan. Esimerkiksi pesuaineiden annostelujärjestelmät ovat olleet käytössä vuodesta 2006 (Kaakkuri-vaara, 27.11.12). Annostelujärjestelmien avulla voidaan annostella oikea määrä pesuainetta suhteessa veden määrään. Järjestelmän käyttö vähentää kemikaalien kulutusta keskimäärin 30 % (Rissanen, 16.11.2012). Vuoden 2012 aikana on useissa eri kohteissa otettu käyttöön lattianpesulaite, joka puhdistaa vettä samanaikaisesti kun sitä käytetään. Tällöin veden ja kemikaalin kulutus vähenee huomattavasti. Tämän lattianpesulaitteen yhdellä ämpärin täytöllä voi puhdistaa 934m² suuruisen alueen. (Rubbermaid Commercial Products 2012.)

Vaikka ympäristöasioita on H&A Team Oy:n toiminnassa otettu huomioon, ei niitä ole aktiivisesti seurattu, eikä yrityksellä ole virallista ympäristöpolitiikkaa tai ympäristöohjelmaa. Yrityksen johto on kuitenkin erittäin motivoitunutta kiinnittämään ympäristöasioihin huomiota ja tekemään oman osansa ympäristön kuormituksen vähentämiseksi. Ympäristöjärjestelmä ja ympäristösertifikaatti olisivat myös huomattava kilpailuetu yritykselle. Nykyiset asiakkaat eivät ole juurikaan kyselleet ympäristöasioiden huomioimisesta H&A Team Oy:n toiminnassa, mutta tarjouskilpailuissa ympäristöjärjestelmästä voi saada pisteitä.

H&A Team Oy:n henkilöstö on yrityksessä teetettyjen henkilöstötyytyväisyyskyselyjen mukaan erittäin motivoitunut kehittämään omaa osaamistaan niin ympäristö- kuin muissakin asioissa. Henkilöstölle ei ole pidetty varsinaista ympäristökoulutusta, mutta heitä on opastettu esimerkiksi käyttämään annostelujärjestelmiä, vähentämään kertakäyttötuotteiden käyttöä, annostelemaan pesuaineita oikein sekä lajittelemaan jätteet oikein. Henkilöstölle on kuitenkin järjestetty monia muita koulutuksia, kuten ensiapukoulutuksia, aine- ja välinekoulutuksia, asiakaspalvelukoulutuksia sekä ergonomiakoulutuksia.

Osa työntekijöistä osallistuu lukuvuosina 2012 - 2014 Espoon koulutuskeskus Omnian järjestämään toimitilahuoltajakoulutukseen, jonka yhtenä osa-alueena on ympäristövaikutusten huomioiminen työssä. Yrityksessä varaudutaan erilaisiin riskitilanteisiin siten, että kaikkiin työkohteisiin tehdään riskikartoitukset ja esiin tulevat riskit käydään läpi yhdessä työntekijöiden kanssa. Ensiapukoulutuksen on käynyt noin 10 % henkilöstöstä ja ensiapuohjeet ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla kohdekansioissa.

3.2 Alkukartoitus - Lait ja säädökset

Ympäristöjohtamisjärjestelmän yksi keskeisimmistä periaatteista on se, että yritys on kartoittanut sitä koskevat ympäristölainsäädännön velvoitteet. Yrityksen tulee myös tarkistaa lakilistansa ajantasaisuus säännöllisesti sekä seurata lainsäädännön kehitystä aktiivisesti ja tehdä tarvittavat muutokset. (Ekokompassi-opas, 6.)

H&A Team Oy:ssä ei ole tehty erillistä listausta ympäristöasioita koskevista laeista, vaikka niihin muuten onkin perehdytty. Yritys noudattaa kaikessa toiminnassaan voimassa olevia lakeja ja säädöksiä. Ympäristönsuojelulaki säätää viidessä eri kohdassa luvanvaraisiksi tietynlaisia vaikutuksia aiheuttavat sekä erät muut toiminnot (Ympäristönsuojelulaki 2013, 28 § 2 mom.):

1. toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta,
2. jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista,
3. toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta,
4. jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen laitos- tai ammattimaiseen käsittelyyn,
5. öljyn ja kaasun etsintäporaukseen ja esiintymän hyväksikäyttöön sekä muuhun niihin liittyvään toimintaan Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

Mikään edellä mainituista lainkohdista ei liity H&A Team Oy:n toimintaan, minkä vuoksi yrityksen ei tarvitse hankkia minkäänlaisia lupia, eikä se ole ilmoitusvelvollinen.

3.3 Alkukartoitus - Jätehuolto

Järjestelmällisen ympäristötyön oleellisena osana on toimiva jätehuolto. Yrityksen jätehuoltoasiat kannattaa kirjata yhdeksi kokonaisuudeksi, jätehuoltosuunnitelmaksi. Yrityksessä tulee lajitella vähintään ne jakeet, jotka on mainittu jätehuoltomääräyksissä tai kiinteistön omista määräyksissä. Jätehuoltosuunnitelman ajantasaisuus tulee tarkistaa yrityksessä vähintään kerran vuodessa. (Ekokompassi-opas, 7.)

H&A Team Oy:ssä ei ole jätehuoltosuunnitelmaa, eikä jätemääriä ole seurattu. Yrityksen pääasiallinen toiminta tapahtuu asiakkaiden tiloissa, joissa noudatetaan asiakkaan määrittelemiä jätehuoltoon liittyviä ohjeita ja määräyksiä. H&A Team Oy:n vastuulla on lajitella jätteet asiakkaan ohjeiden mukaisesti ja toimittaa ne oikeisiin keräyspisteisiin. Asiakaskohteista syntyy pääsääntöisesti seka-, energia-, keräyspaperi-, pahvi ja kartonki- sekä biojätettä.

H&A Team Oy:llä on yksi toimisto (61,5m²), jossa työskentelee toimitusjohtajan lisäksi täyspäiväisesti vain kaksi työntekijää. Toimiston jätehuoltokustannukset sisältyvät toimitilan vuokraan ja kiinteistön jätehuollon hoitaa Lassila & Tikanoja. Jätelain 646/2011 120 § mukaan seuranta- ja tarkkailuvollisuus on toiminnalla, josta jätettä syntyy vähintään 100 tonnia per vuosi. H&A Team Oy:n toiminnassa syntyvä jäte jää reilusti tämän määrän alle, joten jätemääriä ei tarvitse seurata. Toimiston jätteistä lajitellaan keräyspaperi, sekä pahvi- ja kartonkijäte. Vaarallista jätettä, kuten loisteputkia, elektroniikkaromua ja akkuja tai paristoja, syntyy määrällisesti hyvin vähän. Vaarallinen jäte toimitetaan aina lähimmälle Sortti- asemalle.

3.4 Alkukartoitus - Kemikaalit

Laki velvoittaa työnantajan huolehtimaan kemikaalien turvallisesta varastoinnista ja käsittelystä. Työnantajan on pidettävä toiminnassa käytetyistä kemikaaleista luettelo, jota päivitetään säännöllisin väliajoin. Vaarallisista kemikaaleista on oltava asianmukaiset merkinnät ja kaikista kemikaaleista käyttöturvallisuustiedotteet. Kemikaaliluettelon ja käyttöturvallisuustiedotteiden tulee olla kaikkien työntekijöiden nähtävillä. Käyttöturvallisuustiedotteet saadaan tavarantoimittajilta, jotka ovat velvollisia toimittamaan ne ensimmäisen käyttökerran yhteydessä sekä tietojen muuttuessa. Käyttöturvallisuustiedotteet voi löytää myös useimpien tavarantoimittajien Internet-sivuilta. Kemikaalien säilönnän tulee olla asianmukaista ja sitä rajoittavat kemikaalilainsäädäntö sekä kuntakohtaiset ympäristönsuojelumääräykset. (Eko-kompassi-opas, 7.)

H&A Team Oy on siivouspalveluja tuottava yritys, joten kemikaaleja on käytössä runsaasti. Yrityksen toiminnassa kuluu vuosittain noin 3000 litraa kemikaaleja. Alle puoli prosenttia kokonaiskulutuksesta tulee ympäristölle vaarallisiksi luokitelluista kemikaaleista. Näitä ovat muun muassa vahvat tahranpoistoon tarkoitetut kemikaalit. Kemikaalien kokonaiskulutuksesta 5,4 % tulee ympäristömerkityistä tuotteista ja 12,2 % muista ympäristötuotteista. Muilla ympäristötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, joille ei ole haettu ympäristömerkkiä, mutta jotka täyttävät silti ympäristömerkin kriteerit. Yrityksessä on käytössä pesuaineiden annostelujärjestelmät, joiden avulla annostellaan lähes 50 % yrityksen vuosittaisesta kemikaalikulutuksesta. Annostelujärjestelmät vähentävät kemikaalien kulutusta keskimäärin 30 % verrattuna annosteluun ilman järjestelmää (Rissanen, 16.11.2012).

H&A Team Oy:n kaikissa työkohteissa on kansiot, jotka pitävät sisällään sekä kohdekohtaista informaatiota että yleisiä ohjeita, kuten ensiapuohjeistukset ja työpaikan yhteystiedot. Myös kaikkien työkohteessa käytettävien kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet löytyvät näistä kohdekohtaisista kansioista. Tämän lisäksi kaikkia yrityksessä käytettäviä kemikaaleja koskevia käyttöturvallisuustiedotteita säilytetään yrityksen toimistolla.

3.5 Alkukartoitus - Sähkön, energian ja veden käyttö

Energiansäästöllä, jolla tarkoitetaan sähkön, lämmön, polttoaineiden ja lämpimän veden käyttöön liittyviä säästöjä, on erittäin oleellinen rooli ilmastonmuutoksen torjumisessa. Energiansäästöön liittyviä toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi käyttötottumusten muutokset tai investointeja vaativat toimet. Myös vihreään sähkөөn siirtyminen voi vähentää yrityksen hiilijalanjälkeä huomattavasti. Vihreällä sähköllä tarkoitetaan uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, kuten tuuli- tai vesivoimaa. (Ekokompassi-opas, 8.)

H&A Team Oy:ssä energiankulutusta voidaan seurata vain toimistolla, ja sielläkin vain sähkön kulutuksen osalta. Toimistossa käytettävä vesi sisältyy vuokraan, samoin kuin lämmitys, joten näiden kulutusta ei voida seurata. Muussa toiminnassaan H&A Team Oy saa hyödyntää asiakkaan sähköä, vettä ja lämmitystä. Asiakaskohteissa H&A Team Oy:n työntekijöiden käyttämiä sähkölaitteita ovat muun muassa pyykinpesukoneet, imurit ja lattianhoitokoneet. Siivoojia on ohjeistettu sammuttamaan valot, tarkistamaan vesipisteet mahdollisten vuotojen varalta ja sulkemaan ovet ja ikkunat. Näin siivooja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa asiakaskohteen energiankulutukseen.

H&A Team Oy:n toimiston sähkönkulutus on vuosittain noin 5200kWh ja kustannukset noin 730 euroa. Käytössä on Vantaan Energian tuottama normaali sähkö. Toimistolla sähköä kuluttavia laitteita normaalin valaistuksen lisäksi ovat neljä pöytätietokonetta, kaksi kannettavaa tietokonetta, tulostin, kaksi monitoimitulostinta, kahvinkeitin, radio ja viikoittaiseen siivoukseen käytettävä imuri. Tietokoneet ovat päällä 24 tuntia vuorokaudessa, mutta öisin ja viikonloppuisin kuitenkin lepotilassa. Valot ovat päällä työpäivän ajan, sillä toimistolle ei tule sisään tarpeeksi luonnonvaloa. Valot sammutetaan aina työpäivän päätteeksi.

3.6 Alkukartoitus - Hankinnat

Tuotteiden hankinnat vaikuttavat suuresti ympäristöön, sillä tuotteet ovat valmistusvaiheessa kuluttaneet raaka-aineita ja energiaa ja päätyvät käytön jälkeen usein kaatopaikalle. Kun suunnitellaan tulevia hankintoja, olisi tärkeää muistaa kestävän kehityksen periaatteet. Periaatteiden mukaan hankintaa tulisi harkita huolellisesti ja suosia mahdollisimman ekotehokkaita, ympäristömerkittyjä ja pitkäikäisiä tuotteita. Ympäristökuormitukseensa yritys voi helposti vaikuttaa suosimalla kierrätysmateriaaleista valmistettuja, ympäristö- tai energiamerkittyjä tuotteita, suurpakkauksia tai kierrätystavaraa. Haastavaksi valintamenettelyn tekee se, että tuotteiden elinkaari tulisi ottaa hankinnoissa huomioon. Virallisia ympäristömerkkejä, kuten esimerkiksi Joutsenmerkkiä ja EU-Kukka-merkkiä suosimalla voidaan varmistua tuotteen koko elinkaaren ympäristömyötäisyydestä. (Ekokompassi-opas, 8-9.)

Tuoteryhmät joita H&A Team Oy käyttää pääasiallisesti toiminnassaan ovat pesuaineet, siivousvälineet, suojaimet, pehmopaperit sekä siivouskoneet. Yksi suurimmista hankintaryhmistä yrityksessä on pesuaineet. Vuoden 2012 pesuainehankinnoista noin 5,4 % oli ympäristömerkityjiä tuotteita ja 12,2 % muita ympäristötuotteita. Siivousvälineet ja suojaimet muodostavat toisen suuren hankintaryhmän H&A Team Oy:ssä. Siivousvälineiden, kuten siivousliinojen ja moppien, hankinnassa on otettu huomioon tuotteen pitkäikäisyys ja kestävyys. Tuotteiden tulee olla sellaisia, että puhdistamalla ja huoltamalla niiden käyttöikä voidaan pidentää. Kertakäyttöisiä tuotteita käytetään vain korkeaa hygieniää vaativissa tiloissa.

Suojaimien käyttö siivousalalla on erittäin tärkeää terveys- ja hygieniasyistä. H&A Team Oy:ssä kaikilla työntekijöillä tulee olla käytössään suojakäsineet siivoustyötä tehtäessä. Suojaimien hankinnassa käytetään samoja kriteereitä kuin siivousvälineiden hankinnassa; niiden tulee olla kestäviä ja pitkäikäisiä ja niitä tulee voida huoltaa ja pestä. Myöskään suojaimissa kertakäyttötuotteita ei käytetä kuin korkeaa hygieniää vaativissa tiloissa.

H&A Team Oy:ssä suurin osa siivouskoneista, eli lattianhoitokoneista ja imureista, hankitaan käytettyinä. Vanhoja koneita huolletaan säännöllisesti ja koneet poistetaan käytöstä vasta siinä vaiheessa, kun niitä ei enää voi korjata. Yrityksen käytössä on myös innovatiivisia menetelmiä, jotka eivät käytä lainkaan sähköä ja vain hyvin vähän vettä ja pesuaineita. Näin ollen siivouskoneiden hankinta H&A Team Oy:ssä on kestävä kehityksen periaatteiden mukaista.

3.7 Alkukartoitus - Materiaalitehokkuus

Materiaalitehokkuus on noussut tärkeäksi tavoitteeksi niin yrityksissä kuin julkisella sektorilla. Tämä johtuu luonnonvarojen riittävyydestä sekä niiden kulutuksen aiheuttamista ympäristöongelmista. Materiaalitehokkuus tarkoittaa sitä, että ympäristöä säästämällä pyritään tuottamaan vähemmästä enemmän käyttämällä mahdollisimman vähän materiaaleja, raaka-aineita ja energiaa. Myös tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaisia haitallisia ympäristövaikutuksia pyritään vähentämään. Parhaimmillaan materiaalitehokkuuden avulla yrityksen toiminta tehostuu, rahaa säästyy ja kilpailukyky paranee. Mitä vähemmän materiaalia tuotteen tai palvelun tuottaminen vaatii, sitä tuottavammin luonnonvaroja käytetään. Yritys voi parantaa materiaalitehokkuuttansa esimerkiksi käytettyjen tarvikkeiden hankinnalla, jätemateriaalin uudelleenkäytöllä, kuljetuksien minimoimisella ja tehostamisella tai materiaalin kulutuksen vähentämisellä. (Ekokompassi-opas, 9; Valtion ympäristöhallinto 2012b.)

Tärkeimpiä siivouspalvelun tuottamiseen tarvittavia materiaaleja ovat erilaiset pesuaineet, kemikaalit ja siivousvälineet, suojaimet, sekä koneet ja laitteet, kuten imurit ja lattianhoitokoneet. H&A Team Oy:ssä moniin näihin asioihin on jo pyritty keksimään materiaalitehokkuutta lisääviä toimintoja. Kuten aiemmin on mainittu, yrityksessä on käytössä pesuaineiden an-

nostelujärjestelmät, joiden ansioista pesuaineiden kulutus on vähäisempää ja säännöstellympää. Järjestelmä annostelee veden suhteessa pesuaineen määrään, jolloin vettä käytetään vain tarvittava määrä. Myös aiemmin mainittu pesuvettä käytön aikana puhdistava lattianpesulaite on materiaalitehokas vaihtoehto perinteisiin lattianpesumenetelmiin verrattuna.

H&A Team Oy:ssä pyritään kierrättämään ja uudelleen käyttämään materiaaleja aina kun mahdollista. H&A Team Oy:n hankintoja ohjaavat kriteerit vaikuttavat suoraan yrityksen materiaalitehokkuuteen. Esimerkiksi lattianhoitokoneet ja imurit ostetaan pääsääntöisesti käytettyinä ja vanhat käyttökelvottomat koneet hyödynnetään varaosina. Siivousvälineistöä, kuten moppivarsia, moppeja ja siivousliinoja, huolletaan ja pestään säännöllisesti ja niitä käytetään kunnes niitä ei voi enää hyödyntää mihinkään. Yrityksen siivoukseen liittyvät hankinnat on pyritty keskittämään yhdelle tavarantoimittajalle, joka hoitaa myös suurimman osan siivouskoneiden huolloista. Kun tavarat ja huollot saadaan yhdestä paikasta, vähentää se tavarankuljetuksiin liittyvää ajoa huomattavasti.

Materiaalitehokkuus on otettu joiltain osin huomioon myös H&A Team Oy:n hallinnon toimissa. Paperinkulutusta on pyritty vähentämään muun muassa sähköisen laskutuksen ja sähköpostitse lähetettävien palkanauhojen käyttöönotolla niiltä osin kuin se on ollut mahdollista. Paperisesta markkinoinnista on luovuttu kokonaan ja tiedotteet ja kutsut lähetetään henkilökunnalle ja asiakkaille aina sähköisessä muodossa. Henkilökunnan on mahdollista saada yrityksen käytöstä poistettuja tietokoneita omaan käyttöönsä jos niin haluavat. Monissa asioissa materiaalitehokkuutta hallinnon toimien osalta voisi kuitenkin vielä parantaa. Esimerkiksi kaksipuoleista tulostusta ei ole hyödynnetty ja muutenkin toimistolla tulostetaan enemmän kuin olisi tarpeen. Lisäksi suurin osa ostolaskuista tulee edelleen paperiversioina. Kertakäyttöisten tuotteiden käyttöä on vähennetty, mutta niitä edelleen jonkin verran käytetään.

3.8 Alkukartoitus - Kuljetukset ja liikkuminen

Pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöistä noin 20 % aiheutuu liikenteestä. Tämän takia yritysten olisi tärkeää kannustaa henkilöstöään kestävään liikkumiseen. Kestäviä liikkumistapoja ovat hyötyliikunta kuten kävely ja pyöräily, joukkoliikenne sekä ekotehokas auton käyttö. Myös logistiikan tehostaminen ja matkustustarpeen vähentäminen edistävät omalta osaltaan kestävästä liikkumisesta. (Ekokompassi-opas, 9.)

H&A Team Oy:n logistiikka koostuu pääasiassa tavaroiden kuljetuksesta ja työmatkaliikumisesta. Yrityksellä on neljä omaa autoa; yksi pakettiauto ja kolme henkilöautoa. Pakettiauto on työnjohtajan ja aluepäällikön käytössä ja sillä hoidetaan tavarankuljetukset tavarantoimittajalta kohteisiin ja työkohteiden välillä. Tavarankuljetukseen ei käytetä alihankintaa. Henki-

löautoista yksi on partioauto, jota käytetään liikuttaessa sellaisten kohteiden välillä, joihin liikkuminen julkisia kulkuneuvoja hyödyntämällä olisi erittäin vaikeaa tai jopa mahdotonta.

Reittisuunnittelua ei H&A Team Oy:ssä ole juurikaan tehty ja tästä syystä yrityksen autoilla ajetaan jonkin verran turhaa ajoa. Polttoaineen kulutusta seurataan, mutta ei kovin järjestelmällisesti. Polttoaineen kulutuksen vähentämiseksi ei ole asetettu selkeitä numeerisia tavoitteita. H&A Team Oy:n henkilökunta kulkee työkohteisiin pääasiassa kävellen, pyöräillen tai julkista liikennettä käyttäen. Henkilökuntaa kannustetaan arkiliikunnan hyödyntämiseen työmatkaliikumisessa muun muassa Sporttipassi- kampanjan avulla. Siinä työntekijä kirjaa kaiken työn ulkopuolella tapahtuvan liikunnan, myös arkiliikunnan, Sporttipassiin ja vuosittain eniten liikkunut palkitaan. Vuonna 2013 palkintona on polkupyörä. Henkilöstölle on lisäksi jaettu omat askelmittarit, joiden avulla liikkumista voi seurata. Henkilökuntaa ei kannusteta yksityisautoiluun esimerkiksi autoedulla tai ilmaisella pysäköinnillä. Vain muutamalle työntekijälle, joille oman auton käyttö on töiden suorittamisen kannalta välttämätöntä, maksetaan kilometrikorvauksia työssä ajosta.

3.9 Henkilöstön ympäristökoulutustarpeen kartoitus H&A Team Oy:ssä

Ylin johto on vastuussa työntekijöiden motivoinnista ympäristötyöhön ja heidän ympäristötietoisuutensa kasvattamisesta. Jotta yrityksen ympäristöpolitiikan tavoitteet saavutettaisiin todellisella toiminnalla, on henkilöstön oltava sitoutunut yhteisiin ympäristöarvoihin. Erinomaisia keinoja henkilökunnan sitouttamiseksi ovat koulutus ja tiedottaminen. Työntekijöiden ympäristökoulutustarpeet voivat vaihdella paljonkin, minkä vuoksi ne tulisi kartoittaa ennen koulutuksen järjestämistä. Koulutustarvekartoituksen pohjalta kullekin työntekijälle tai henkilöstöryhmälle laaditaan koulutussuunnitelma. Koulutus ja tiedotus voidaan järjestää koko henkilöstölle, jollekin tietyille ryhmälle, tai yksittäisille työntekijöille, joiden työ vaatii joitain erityistaitoja. Koulutuksen taso ja sisältö voidaan määritellä työtehtävien mukaisesti. (Pesonen ym. 2005, 55-56.)

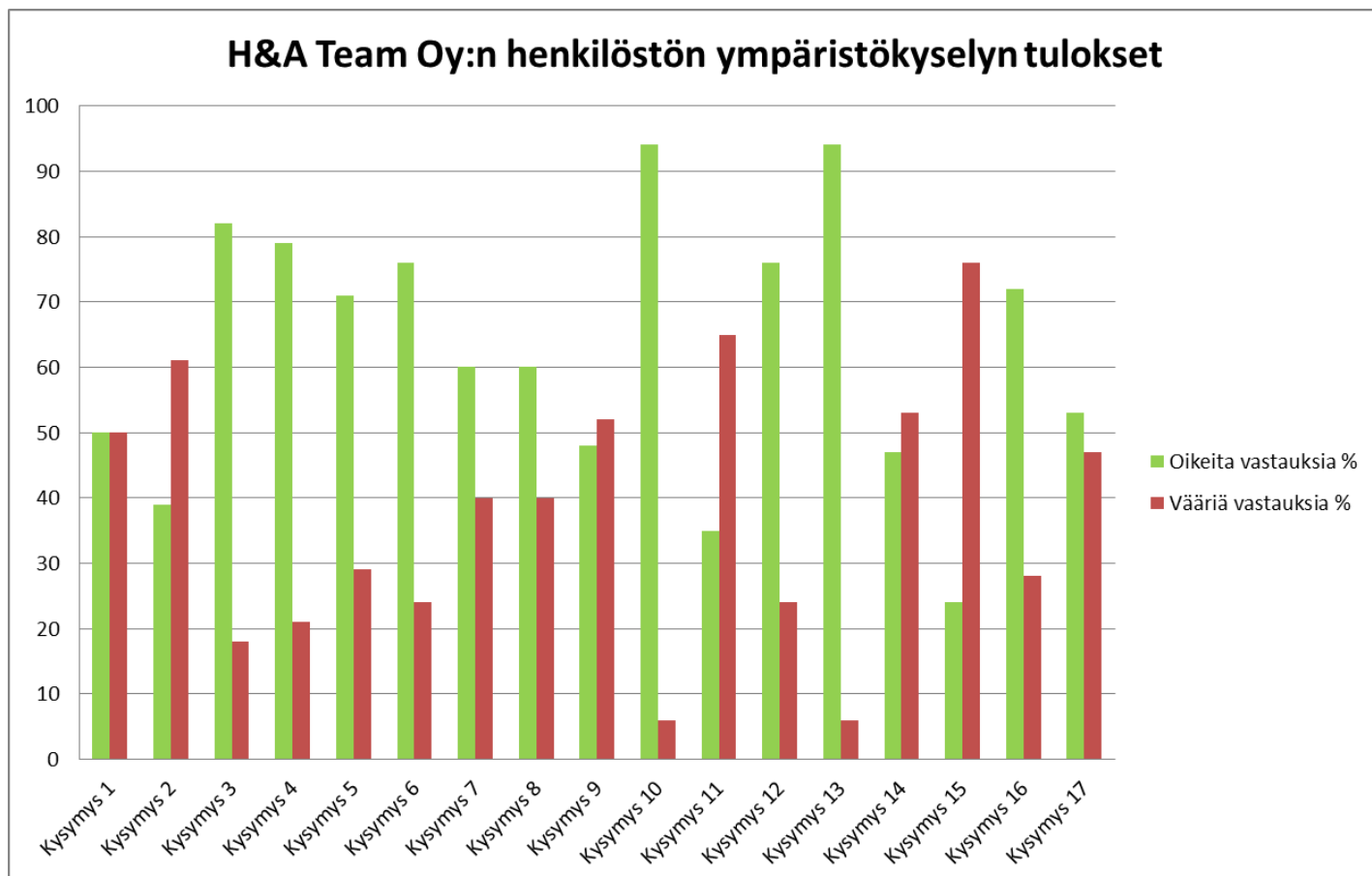
H&A Team Oy:ssä henkilöstön ympäristökoulutustarpeita kartoitettiin kyselylomakkeen (liite 2) avulla. Kyselyn tarkoituksena oli saada selville, mitkä ympäristöön liittyvät asiat olivat jo henkilöstölle tuttuja, ja mihin he tarvitsisivat vielä lisäkoulutusta. Kyselyllä siis selvitettiin mahdollisimman laaja-alaisesti henkilöstön ympäristötietoisuutta, jotta myöhemmin järjestettävästä ympäristökoulutuksesta saataisiin laadittua mahdollisimman hyödyllinen.

Kysely toteutettiin syksyllä 2012 ja kyselylomake lähetettiin kaikille kuudellekymmenelle siivoustyötä tekeväälle työntekijälle sähköpostitse. Työntekijöillä oli kolme viikkoa aikaa vastata kyselyyn ja vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 18 kappaletta. Vastausprosentti oli näin ollen tasan 30. Vastausten määrä oli hieman odotettua alhaisempi, mikä on voinut johtua useasta eri

syystä. Kysely oli melko laaja ja osa kysymyksistä on voitu kokea hyvinkin hankaliksi. Myös kielitaidon puutteellisuus on voinut olla joillekin ongelma, sillä kaikkien työntekijöiden äidin-kieli ei ole mikään kyselyssä käytetyistä kielistä. Lisäksi ympäristötermistö voi olla joidenkin mielestä vaikeasti ymmärrettävää. Odotettua alhaisemmasta vastausprosentista huolimatta vastauksista pystyttiin havaitsemaan selkeästi tärkeimmät koulutustarpeet. Mielestämme jos 30 % työntekijöistä ei hallitse jotain kyselyn osa-aluetta, on se otettava mukaan koulutukseen, vaikka loput 70 % sen hallitsisivat. Näin ollen koulutus voidaan suunnitella kyselyn vastausten pohjalta.

Ympäristökyselyssä selvitettiin henkilöstön ympäristötietämystä seuraavilla osa-alueilla: siivousvälineet ja -aineet, työmenetelmät, ympäristö- ja varoitusmerkit sekä jätteiden lajittelu ja jätehuolto. Kysymykset olivat monivalintakysymyksiä ja oikeita vastauksia saattoi olla useampi kuin yksi. Oikeiden vastausten määrä oli mainittu kunkin kysymyksen yhteydessä. Kyselylomakkeen lopussa oli taustakysymyksiä koskien työntekijän sukupuolta, ikää, työvuosia, työskentelykohdetta sekä motivoituneisuuden astetta yrityksen ympäristöasioihin. Taustakysymyksiin vastasi vain murto-osa kyselyyn vastanneista. Syynä tähän on voinut olla se, että kyselyn laatijat tuntevat työntekijät hyvin ja heillä olisi ollut mahdollisuus tunnistaa vastaajat taustakysymysten perusteella. Jotta kyselyn tulokset olisivat mahdollisimman luotettavia, päätettiin taustakysymykset jättää analysoinnista pois kokonaan.

Kyselyn vastauksista voitiin havaita, että H&A Team Oy:n henkilöstön tietoisuus ympäristöasioihin liittyen vaihteli merkittävästi osa-alueittain. Siivousvälineiden ja -aineiden osalta vastaukset olivat melko pitkälti oikeita, mutta esimerkiksi jätehuoltoon liittyvät asiat olivat monelle epäselviä. Kuviossa 7 voi nähdä kunkin kysymyksen osalta oikeiden ja väärin vastausten määrät prosentteina. Kysymykset on listattu kuvion alle.

Kuvio 7: H&A Team Oy:n henkilöstön ympäristökyselyn tulokset

Kysymys 1: Miten siivousaineen pakkauksen valinnalla voidaan säästää ympäristöä?

Kysymys 2: Mitä on kuvattuna ympäristölle vaarallisen kemikaalin varoitusmerkissä?

Kysymys 3: Seuraavassa on lueteltu erilaisia vaihtoehtoja käyttää siivousaineita. Valitse kaikki ympäristöystävälliset vaihtoehdot.

Kysymys 4: Mitä siivousaineelle myönnetty Joutsenmerkki kertoo?

Kysymys 5: Mitä on energiajäte?

Kysymys 6: Miten siivoja voi omassa työssään huomioida ympäristösuojelun jätteiden lajittelun lisäksi?

Kysymys 7: Millainen siivousväline on ympäristöä säästävä?

Kysymys 8: Valitse alla olevasta listasta 3 ympäristömerkkiä, joita voit löytää siivousainepakauksista.

Kysymys 9: Mitä tarkoitetaan jätehuollossa tuottajavastuulla?

Kysymys 10: Milloin kertakäyttöisen siivouspyyhkeen käyttö on järkevää?

Kysymys 11: Millainen jäte luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi?

Kysymys 12: Mihin keräyspisteeseen vaarallinen jäte vietään?

Kysymys 13: Miten hävität vanhentuneen siivousaineen?

Kysymys 14: Minkä värinen biojäteastia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on?

Kysymys 15: Minkä värinen sekajäteastia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on?

Kysymys 16: Minkä värinen energiajäteastia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on?

Kysymys 17: Minkä värinen pahvi ja kartonki- jätteistä tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on?

Kuviosta 7 käy ilmi, että H&A Team Oy:n henkilöstö on osannut vastata ympäristöaiheisiin kysymyksiin kohtalaisen hyvin. Väärien vastausten määrä suhteessa oikeisiin vastauksiin oli suurin kysymyksissä 1, 2, 9, 11, 14 ja 15, joista kaikki, lukuun ottamatta kysymystä kaksi, koskivat jätehuoltoa. Näin ollen oli selvää, että jätehuolto tulee ottaa isoksi osaksi henkilöstölle järjestettävää koulutusta.

Siivousmenetelmiin ja -välineisiin liittyviin kysymyksiin sekä jätehuollon osalta energia- ja ongelmajätteisiin liittyviin kysymyksiin oli suurin osa henkilöstöstä vastannut oikein. Erityisen selkeää oli ollut se, milloin kertakäyttöisen pyyhkeen käyttö on perusteltua, sekä se, miten vanhentunut siivousaine tulee hävittää. Kemikaalien osalta ympäristömerkit sekä varoitusmerkit olivat kuitenkin hieman epäselviä ja niiden liittäminen osaksi ympäristökoulutusta olisi suositeltavaa.

4 H&A Team Oy:n toiminnan ympäristövaikutusten arviointi

Jotta ympäristöasioita voidaan kehittää ja ympäristövaikutuksia vähentää, täytyy yrityksen tunnistaa omasta toiminnastaan aiheutuvat ympäristövaikutukset, eli ympäristönäkökohdat. Ympäristönäkökohdilla tarkoitetaan niitä asioita, joista aiheutuu tai voi aiheutua myönteisiä tai kielteisiä ympäristömuutoksia. Ympäristöjärjestelmissä keskitytään yleensä pääosin kielteisiin ympäristövaikutuksiin. Ympäristövaikutus on seuraus yrityksen toiminnoista, ja vaikutuksia voi syntyä myös yrityksen tuottamista tuotteista tai palveluista. Esimerkiksi veden saastuminen tai luonnonvarojen kuluminen voi olla ympäristövaikutus, ja yhdellä ympäristönäkökohdalla voi olla useita ympäristövaikutuksia. (Pesonen ym. 2005, 20.)

Ympäristövaikutusten arvioinnin tavoitteena on estää ja lieventää haitallisia ympäristövaikutuksia, sekä tuoda ympäristönäkökohdat mukaan yrityksen toiminnan suunniteluun ja päätöksentekoon. Ympäristövaikutuksen tärkeys voi vaihdella eri yritysten välillä. Jokaisen yrityksen tulee arvioida omiin ympäristönäkökohtiinsa liittyvien ympäristövaikutusten tärkeys toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti. Arvioinnissa tulisi löytää yrityksen omista ympäristövaikutuksista merkittävimmät, eikä verrata omaa toimintaa alan muiden yritysten toimintaan. (Helsingin kaupunki Ympäristökeskus 2012; Pesonen ym. 2005, 23-24.)

Arvioinnissa tunnistetut merkittävimmät ympäristönäkökohdat toimivat ympäristöjärjestelmän perustana. Arvioinnissa saatujen tietojen pohjalta tulisi myös rakentaa yrityksen ympäristöpolitiikka, ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet. Yrityksen ympäristöpäämäärien tarkoituksena tulee olla nimenomaan merkittävien ympäristönäkökohtien aiheuttamien vaikutusten

ehkäiseminen ja vähentäminen. Ympäristönäkökohtien arviointia tulisi toteuttaa jatkuvana prosessina. Esimerkiksi yrityksen toiminnan muuttuessa saattaa myös ympäristönäkökohtiin tulla muutoksia, ja ne on arvioitava uudelleen. (Pesonen ym. 2005, 25.)

Ekokompassi-projektissa ympäristövaikutusten arviointi tehdään valmiin mallipohjan avulla ja Ekokompassi-neuvojan ohjeistuksella. Neuvojan tarkoituksena on auttaa yrityksen toimialan ja muiden erityispiirteiden huomioimisessa. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tehdään katselmus yrityksen toiminnasta ympäristönäkökulmasta ja kartoitetaan sen vaikutukset ympäristöön. Eri toimintojen ympäristövaikutukset ja mahdollisuudet niiden pienentämiseen arvioidaan erikseen, ja molemmissa käytetään samaa asteikkoa. Arviointi toteutetaan asteikolla 1-5, jossa 1 = ei vaikutusta, 2 = vaikutus on vähäinen, 3 = vaikutus on kohtalainen, 4 = vaikutus on suuri ja 5 = vaikutus on erittäin suuri. Jokaisesta ympäristövaikutuksesta ja sen pienentämismahdollisuudesta saadaan yhteenlaskettu summa, jonka avulla saadaan selville kyseisen ympäristövaikutuksen merkittävyys yrityksessä. Toiminnoille, joiden ympäristövaikutukset ovat merkittävimmät (yhteenlaskettu summa on yleensä vähintään kuusi), asetetaan ensisijaiset tavoitteet ympäristöohjelmassa. (Ekokompassi-opas, 11-12.)

Taulukossa 3 on havainnollistettu H&A Team Oy:n toiminnan osa-alueiden ympäristövaikutukset, niiden merkitykset ympäristölle ja yrityksen vaikuttamismahdollisuudet niihin. Taulukosta 3 käy ilmi, että suurimmat pistemäärät ovat tulleet toimiston osalta jätehuollosta, tuotannon suunnittelun osalta materiaalien käytöstä, kemikaalien käytöstä, palveluiden suunnittelun osalta asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden ympäristötietoisuuden lisäämisestä, logistiikan osalta ajoneuvoista, reiteistä ja ajotavasta, hankintojen osalta ympäristöasioiden huomioimisesta hankintaohjeissa sekä hallinnon osalta henkilöstön koulutuksesta. Näihin asioihin tulee siis jatkossa kiinnittää erityistä huomiota.

Kohde	Toiminto, tuote, palvelu	Ympäristönäkökohta	Ympäristövaikutus	Merkitys (1-5)	Vaikutus (1-5)	YHT.
1) Toimisto	Lämmitys, tuuletus	Energian kulutus, uusiutuvat / fossiiliset energialähteet	Ilmastonmuutos	2	2	4
		Vajaakäyttö/ sesonkivaihtelut	Luonnonvarojen käyttö			
	Valaistus	Sähkön kulutus, Vaaralliset jätteet (energiansäästölamput, loisteputket)	Ilmastonmuutos Luonnonvarojen kestävä käyttö	2	3	5
			kaatopaikan/ ongelmajätekeräyksen kuormitus			
	Ilmastointi	Sähkön kulutus; uusiutuvat / fossiiliset energialähteet	Ilmastonmuutos	2	2	4
			Luonnonvarojen käyttö			
	Jätehuolto	Biojätteen lajittelu	Kaatopaikan kuormitus	3	3	6
		Energiajätteen lajittelu	Ilmastonmuutos			
Sekajätteen käsittely						
Kierrätettävät jätteet						
Ympäristöriskit	Vaarallisten jätteiden käsittely ja varastointi	Ympäristöriskit				
	Tulipalo	Ilman, maaperän, veden saastuttaminen Pohjaveden, maaperän saastuttaminen	2	3	5	
2) Tuotannon suunnittelu	Materiaalien käyttö: siivoustyön näkökulmasta	Raaka-aineiden kulutus, materiaalihokkuus	Luonnonvarojen ehtyminen	3	3	6
			Luonnonvarojen hankinnan ympäristönäkökohdat (kaivostoiminta, metsäteollisuus)			
	Energiankulutus asiakasosastoissa	Uusiutuvat / fossiiliset energialähteet	Päästöt ilmakehään, ilmaston lämpeneminen	3	2	5
		Energiätehoisuus				
	Muut seikat: pakkaus, varastointi	Pakkausmateriaalien käyttö	Luonnonvarojen ehtyminen	3	2	5
Varastoinnin energian kulutus		Ilmaston lämpeneminen				
3) Kemikaalit	Kemikaalien käyttö: siivoustyön näkökulmasta	Haitallisten kemikaalien turvallinen ja oikea käyttö	Luonnon kemikalisoituminen/pilaantuminen	3	3	6
4) Palveluiden suunnittelu	Asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden ympäristötietoisuuden lisääminen (kirjeet sidosryhmille,	Ympäristötietoisuuden lisääminen	Ympäristökuormituksen vähentäminen	4	4	8
		Ympäristöasenteisiin vaikuttaminen				
5) Logistiikka	Ajoneuvot, reitit, ajotapa	Fossiilisen polttoaineen kulutus	Luonnonvarojen ehtyminen	3	4	7
		Ajoneuvojen käyttöänsä pidentäminen	Ilmastonmuutos			
		Kuljetuksen päästöt ja polttoaineen kulutus	Ilman saastuminen			
	Toimintojen sijoittuminen	Logistinen sijoittuminen raaka-aineisiin ja asiakkaisiin nähden	Ilmastonmuutos	2	3	5
		Luontoympäristön huomioiminen ja suojeleminen	Luontoympäristön säilyttäminen Luonnon ja sen monimuotoisuuden säilyttäminen			
	Työmatkat	Fossiilisen polttoaineen kulutus	Luonnonvarojen ehtyminen	2	2	4
Päästöt		Ilman saastuminen				
6) Hankinnat	Ympäristöasioiden huomioiminen hankintaohjeissa	Luonnonvarojen kestävä käyttö		4	5	9
		Jätteiden käsittelytarve				
7) Hallinto	Toimistotyö	Sähkönkulutus: tietokoneiden käyttö, valaistus	Ilmastonmuutos Luonnonvarojen käyttö	2	4	6
		Paperin käyttö	Hyötykäyttö			
		Paperijäte				
	Henkilöstön koulutus, kausihenkilökunnalle kerrotaan ympäristöohjelmasta	Ympäristötietoisuuden lisääminen	Ympäristökuormituksen vähentäminen	3	5	8

Taulukko 3: H&A Team Oy:n ympäristövaikutusten arviointilomake

4.1 Ympäristövaikutusten arviointi - Toimisto

H&A Team Oy:n toimiston osalta tarkasteltiin seuraavia asioita: lämmitys, valaistus, ilmastointi, jätehuolto ja ympäristöriskit. Kuten aiemmin on mainittu, on H&A Team Oy:n toimisto hyvin pieni, joten luonnollisesti tarkasteltujen asioiden merkittävyys ympäristön kuormittumisen kannalta ei ole kovin suuri. Myös yrityksen vaikutusmahdollisuudet tarkasteltujen ympäristövaikutusten pienentämiseksi ovat vähäiset, sillä esimerkiksi lämmitys, ilmastointi ja jätehuolto kuuluvat toimiston vuokraan ja kiinteistön huoltoyhtiö on niistä vastuussa.

Ympäristövaikutuksia arvioitaessa huomattiin, että jätehuollossa ja siinä erityisesti kierrättämisessä olisi mahdollisuus tehdä eniten muutoksia, sillä kiinteistössä on panostettu eri jätejakeiden, kuten bio-, energia-, pahvi-, kartonki ja paperijätteiden lajitteluun. H&A Team Oy:n toimistolla ei kuitenkaan juurikaan kierrätetty, joten lisäämällä kierrätettävien jakeiden määrää saataisiin ympäristövaikutuksia toimiston osalta pienennettyä. Toimiston osalta siis suurimmat pisteet tulivat jätehuollosta. Pisteitä tuli merkittävydestä kolme ja vaikutusmahdollisuuksista kolme, eli yhteensä kuusi.

4.2 Ympäristövaikutusten arviointi - Tuotannon suunnittelu

Tuotannon suunnitteluvaiheessa tulisi ottaa huomioon materiaalien käyttö, energiankulutus asiakaskohteissa sekä muun muassa pakkaus ja varastointi. H&A Team Oy:n palvelutuotantoa suunniteltaessa nämä asiat on otettu jo hyvin huomioon ja tuotannon suunnittelun osalta ympäristövaikutukset jäivät kaikilla osa-alueilla suhteellisen pieniksi. Suurimmat pisteet niin ympäristövaikutusten merkityksellisyyden kuin vaikutusmahdollisuuksienkin osalta tulivat materiaalien käytöstä. Pisteitä merkittävydestä ja vaikutusmahdollisuuksista tuli yhteensä kuusi.

Materiaalien käyttö tarkoittaa siivoustyön näkökulmasta lähinnä raaka-aineiden, eli tässä tapauksessa siivousvälineiden, -aineiden ja -koneiden sekä roskapussien käyttöä. Valitsemalla raaka-aineita, jotka ovat tuotettu mahdollisimman luonnonmukaisesti tai joita voi huoltaa ja kierrättää, voidaan vähentää materiaalien käytöstä syntyviä ympäristövaikutuksia. H&A Team Oy:ssä on nämä asiat otettu jo hyvin huomioon. Esimerkiksi siivouskoneet ostetaan pääsääntöisesti käytettyinä ja niitä huolletaan säännöllisesti, jotta niitä pystyttäisiin käyttämään mahdollisimman pitkään. Käytön jälkeen koneiden osat kierrätetään. Myös siivousvälineitä huolletaan ja kierrätetään. Roskapussien käyttöä on vähennetty siten, että jokaisella siivouskerralla ei vaihdeta uutta pussia, vaan roskat vain tyhjennetään. Näin tehdään kuitenkin vain silloin jos roskapussi on pysynyt puhtaana.

4.3 Ympäristövaikutusten arviointi - Kemikaalit

Kemikaalit ovat isossa osassa H&A Team Oy:n yritystoimintaa, sillä siivouspalveluja tuotettaessa niitä joudutaan käyttämään suhteellisen paljon. Ympäristövaikutusten arvioinnissa arvioitiin nimenomaan kemikaalien käytöstä aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja yrityksen vaikutusmahdollisuuksia niihin. Kemikaalien käyttö kuormittaa aina ympäristöä, mutta oikein käytettyinä ja annosteltuina ja mahdollisimman ympäristöystävällisiä kemikaaleja käytettäessä ympäristövaikutuksia voidaan pienentää.

H&A Team Oy:ssä ei käytetä juurikaan ympäristölle vaarallisia kemikaaleja ja työntekijöitä on ohjeistettu kemikaalien käytössä. Yrityksen käytössä on myös pesuaineiden annostelujärjestelmät, joiden avulla kemikaaleja annostellaan oikein. Kemikaalien osalta ympäristövaikutukset jäävät siis alaan nähden melko pieniksi, pisteiden ollessa yhteensä kuusi. Kemikaalien käyttöön on kuitenkin syytä kiinnittää jatkossakin huomiota sen ollessa niin oleellinen osa H&A Team Oy:n toimintaa.

4.4 Ympäristövaikutusten arviointi - Palveluiden suunnittelu

Palveluiden suunnittelua tarkasteltiin H&A Team Oy:n asiakkaiden ja muiden yhteistyökumppaneiden ympäristötietoisuuden lisäämisen osalta. Ajatuksena on, että kun ympäristötietoisuus lisääntyy ja asenteet ovat kohdallaan, ympäristövaikutukset automaattisesti pienentyvät. H&A Team Oy:ssä ei ole pyritty vaikuttamaan asiakkaiden ympäristötietoisuuteen tai asenteisiin juuri lainkaan. Ympäristöasioista on keskusteltu asiakkaiden kanssa lähinnä silloin, kun asiakkailla itsellään on ollut ympäristöön liittyviä ohjeistuksia ja sääntöjä.

H&A Team Oy:llä on paljon asiakkaita ja tästä syystä palvelun suunnittelun ympäristövaikutusten merkitys on yksi korkeimmista tarkasteltaessa H&A Team Oy:n toimintaa. Myös vaikutusmahdollisuudet tällä osa-alueella ovat hyvät, sillä asiakkaille voi helposti tiedottaa ympäristöjärjestelmän rakentamisesta, laatukierroilla voidaan käydä ympäristöasioita läpi ja yhdessä asiakkaan kanssa voidaan miettiä miten ympäristöä voisi ottaa toiminnassa entistä enemmän huomioon. Potentiaalisille asiakkaille voidaan tiedottaa ympäristöasioista Internet-sivujen ja tarjousten mukaan liitettävien tiedotteiden avulla. Ympäristövaikutuksen merkitys palveluiden suunnittelun osalta on neljä ja merkitys neljä, jolloin yhteispisteiksi tältä osa-alueelta tuli kahdeksan. Oli siis selvää, että palveluiden suunnittelu ja siinä nimenomaan asiakkaiden ja muiden sidosryhmien ympäristötietoisuuden lisääminen tulee ottaa yhdeksi ympäristöohjelman kehityskohteista.

4.5 Ympäristövaikutusten arviointi - Logistiikka

Autoilu aiheuttaa päästöjä ilmaan ja ehdyttää luonnonvaroja, joten logistiikan kehittäminen ympäristöystävällisempään suuntaan on helppo tapa vähentää yrityksen toiminnasta aiheutuvaa ympäristön kuormittumista. Logistiikkaan sisältyy monia eri osa-alueita, riippuen yrityksen toiminnasta. H&A Team Oy:n kohdalla logistiikka pitää sisällään lähinnä tavaroiden kuljetuksen sekä työmatkaliikkumisen. Logistiikan ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkasteltiin ympäristövaikutuksia ajoneuvojen, reittien, ajotavan, toimintojen sijoittumisen sekä työmatkojen osalta.

H&A Team Oy:llä on työkäytössä kolme autoa, joista yksi on dieselkäyttöinen pakettiauto ja kaksi bensiinikäyttöistä henkilöautoa. Reittisuunnittelua ei ole juurikaan tehty ja turhaa ajoa ajetaan jonkin verran. Myöskään taloudellista ajotapaa ei ole opetettu yrityksen autoilla ajaville henkilöille. Työntekijät liikkuvat työmatkat pääsääntöisesti julkisilla kulkuneuvoilla. Työmatkaliikunnan lisäämistä on pyritty H&A Team Oy:ssä edistämään Sporttipassi-ohjelmalla, joka kannustaa työntekijöitä arkiliikuntaan. Töitä on jonkin verran jaettu työntekijöiden asuinpaikan mukaan, mutta suuri osa yrityksen asiakaskohteista sijaitsee Helsingin keskustassa, jonne lähes jokainen siellä työskentelevä joutuu kulkemaan kävelyn sijaan jollakin kulkuneuvolla.

Ympäristövaikutusten merkittävyys logistiikan eri osa-alueilla ei ole H&A Team Oy:n liiketoiminnan kokoon verrattuna kovinkaan suurta. Ajoneuvojen, reittien ja ajotapojen merkittävyys arvioitiin logistiikan osalta merkittävimäksi ja se sai pisteitä kolme. Muiden kahden osa-alueen ympäristövaikutuksen merkittävyyden arvioitiin olevan vain kaksi. Kuitenkin etenkin ajoneuvoihin, reitteihin ja ajotapoihin koettiin olevan yrityksessä hyvät mahdollisuudet vaikuttaa ja yhteensä pisteitä tuli tähän osa-alueeseen seitsemän. Näin ollen logistiikka kokonaisuudessaan tulisi ottaa mukaan H&A Team Oy:n ympäristöohjelman kehityskohteisiin.

4.6 Ympäristövaikutusten arviointi - Hankinnat

Hankintojen ympäristövaikutuksia arvioidessa tarkasteltiin sitä, kuinka paljon yrityksen toimintaa varten hankitaan tuotteita ja onko tuotteiden ympäristövaikutukset otettu huomioon hankintaohjeita laadittaessa. H&A Team Oy:ssä hankitaan pääsääntöisesti pesuaineita, siivousvälineitä sekä suojaimeja. Pesuaineita kuluu vuodessa jopa noin 3000 litraa ja toiminnan kannalta välttämättömiä hankintoja tehdään vuosittain lähes 40 000 eurolla. Tästä syystä hankintojen osuus yrityksen toiminnan ympäristövaikutuksista on merkittävä. Hankintojen ympäristövaikutusten merkittävyydelle annettiin pisteitä neljä.

Hankintoihin ja niiden ympäristöystävällisyyteen on H&A Team Oy:ssä helppo vaikuttaa. Ympäristövaikutuksia arvioitaessa vain murto-osa pesuaineiden vuosikulutuksesta tuli ympäristömerkityistä tuotteista, vaikka niitä oli erittäin hyvin saatavilla. Näin ollen ympäristön kuormitusta hankintojen osalta olisi mahdollista vähentää kasvattamalla ympäristömerkittyjen tuotteiden osuutta verrattuna aiempaan. Myös kertakäyttöisten tuotteiden käytön voisi vähentää minimiin. Vaikutusmahdollisuudet ympäristön kuormituksen pienentämiseen on siis hyvät ja pisteitä tähän osioon tuli viisi. Yhteensä hankintoihin tuli pisteitä yhdeksän, joten hankintojen osuus, mietittäessä H&A Team Oy:n ympäristötyön kehityskohteita, on merkittävä.

4.7 Ympäristövaikutusten arviointi - Hallinto

Viimeiseksi ympäristövaikutuksia arvioitiin H&A Team Oy:n hallinnon osalta ja siinä toimistotyön sekä henkilöstön koulutuksen osalta. Kuten jo aiemmin on mainittu, toimisto on pieni ja siellä työskentelee vain kolme henkilöä, joten luonnollisesti H&A Team Oy:n toimistotyön vaikutukset ympäristöön ovat pienet. Merkittävyudeksi toimistotyön ympäristövaikutusten osalta arvioitiin vain kaksi. Kuitenkin vaikutusmahdollisuudet ovat hyvät, sillä toimistolla ei lajitella kaikkia mahdollisia jakeita, työntekijät tulostavat paljon ja tietokoneet ovat päällä yötä päivää. Jo tekemällä näihin asioihin muutoksia, voidaan ympäristövaikutuksia pienentää huomattavasti ja vaikutusmahdollisuuksien arvioitiinkin olevan neljä. Yhteispisteet jäivät kuitenkin vain kuuteen, joten toimistotyötä ei tule ottaa kehityskohteeksi H&A Team Oy:n ympäristöohjelmaan. Siihen on kuitenkin hyvä kiinnittää jatkossa huomiota ja tehdä tarvittavia muutoksia.

Toinen arvioitava asia oli henkilöstön koulutus. Henkilöstön kohdalla pätee sama sääntö kuin asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kohdalla; kun ympäristötietoisuus lisääntyy, vähenee ympäristökuormitus automaattisesti. H&A Team Oy:ssä työskentelee noin 70 henkilöä, joten ympäristötietoisuuden, tai sen puuttumisen, koettiin vaikuttavan kohtalaisen paljon yrityksen ympäristötoimintaan, ja sen ympäristövaikutuksen merkittävyydelle annettiin kolme pistettä. Henkilöstön ympäristötietoisuuteen on helppo vaikuttaa kouluttamalla, joten vaikutusmahdollisuudet arvioitiin viiden pisteen arvoisiksi. Näin ollen ympäristövaikutuspisteet henkilöstön koulutuksen osalta olivat kahdeksan, mikä tarkoittaa, että henkilöstön koulutus ja ympäristötietoisuuden lisääminen tulee ottaa yhdeksi ympäristöohjelman kehityskohteeksi.

5 H&A Team Oy:n toimintaa koskevat lait ja säädökset

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentamiseen sisältyy lakilistan laatiminen. Ekokompassin edustaja Eeva Heckwolf auttoi H&A Team Oy:n ympäristövastaavia löytämään kaikki lait, asetukset ja määräykset, jotka koskevat yrityksen ympäristötoimintaa. Näistä laadittiin lakilista, jota ympäristövastaavat ylläpitävät. Taulukosta 4 voi nähdä, että H&A Team Oy:n ympä-

ristötoimintaa ohjaavat ympäristölaki, jätelaki, kemikaalilaki sekä työturvallisuuslaki ja niihin liittyvät asetukset ja määräykset.

Lisäksi taulukkoon 4 on eritelty tarkemmin lainkohdat, mitä ne edellyttävät, miten ne koskevat yritystä ja mitä toimenpiteitä ne yritykseltä vaativat. Huomionarvoista on, että yleisimmin ympäristötyöhön liitettävien lakien, kuten ympäristönsuojelu- ja jätelain, lisäksi myös työturvallisuuslaki ja pelastuslaki tulee liittää osaksi lakilistaa.

Laki, asetus tai muu määräys	Lainkohta	Edellyttää	Miten koskee meitä, toimenpiteemme?
YMPÄRISTÖNSUOJELU			
Ympäristönsuojelulaki 86/2000	4 §	1) Ennaltaehkäisyn ja haittojen minimoinnin periaate 2) Varovaisuus- ja huolellisuusperiaate 3) Parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaate 4) Ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate	Henkilökuntaa koulutetaan säännöllisesti huomioimaan ympäristönäkökohdat ja käsittelemään kemikaaleja turvallisesti.
	5 § Yleiset vaatimukset	Selvilläolovelvollisuus: toiminnanharjoittajan on oltava riittävän selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista ja – riskeistä ja haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista. Pilaantumisen torjuntavelvollisuus	
Ympäristönsuojeluasetus 169/2000	37 §	Parhaan käyttökelpoisen tekniikan arviointi	Katso edellä. On otettu aktiivisesti käyttöön ympäristöystävällisiä menetelmiä, välineitä ja tuotteita.
JÄTEHUOLTO			
Jätelaki 646/2011	2 luku	Yleiset velvollisuudet ja periaatteet	
	8 §	Kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavaa etusijajärjestystä: Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se.	Siivoustyössä noudatetaan asiakkaan määrittelemää jätehuollon organisointia.
	12 §	Selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus: Tuotannon harjoittajan ja tuotteen valmistajan tai maahantuojan on oltava selvillä tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvästä jätteestä, sen ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja jätehuollosta sekä mahdollisuuksista kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenevät.	
	15 §	Jätteiden erilläänpitoovelvollisuus	
	4 luku	Vastuu jätehuollon järjestämisestä	Toimiston jätteen lajittelu tapahtuu taloyhtiön hallinnoimiin jätepisteisiin.
	28 §	Jätehuollon järjestäminen	
Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012	2 luku	Jätehuollon järjestämistä koskevat yleiset vaatimukset	Katso edellä.
	20 §	Jätteen tuottajan kirjanpito	H&A Team Oy ei ole kirjanpitovelvollinen.
ERITYISMÄÄRÄYKSIÄ TIETTYJEN JÄTELAJEN JA TOIMIALOJEN OSALTA:			
Valtioneuvoston asetus paristoista ja akuista 422/2008		Paristot ja akut (ei saa sekoittaa muuhun jätteeseen),	Siivoojat ohjeistetaan lajittelemaan paristot asiakkaan järjestämään erilliskeräilyyn.
Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta 582/2004		Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu (ei saa sekoittaa muuhun jätteeseen)	Toimiston laitteet pyritään uudelleenkäyttämään; rikkiiniset vietään Sortti- asemalle.
HSY:n alueen jätehuoltomääräykset	erityisesti		Siivouslaitteet toimitetaan takaisin laiteoimittajalle.
	7-8 §	Erikseen kerättävät jätejakeet	Toimitaan taloyhtiön tai asiakkaan määrittelemän menettelyn mukaisesti ja työntekijät koulutetaan tunnistamaan ja lajittelemaan jätteet asianmukaisesti.
	9-10 §	Keräysvälinetyypit	
	11 §	Keräysvälineiden täyttö	
	12 §	Jätteet, joita keräysvälineisiin ei saa laittaa	
	13 §	Keräysvälineiden tyhjennys	
	14 §	Keräysvälineiden sijoitus	
VAARALLISET JÄTTEET			
HSY:n alueen jätehuoltomääräykset	25 §	Vaaralliset jätteet toimitetaan vähintään kerran vuodessa asianmukaisen luvan saaneeseen vastaanottoonpaikkaan	Paristot, loisteputket ja SER vietään itse Sortti- asemalle.
Jätelaki 646/2011	12 §	Selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus: Tuotannon harjoittajan ja tuotteen valmistajan tai maahantuojan on oltava selvillä tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvästä jätteestä, sen ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja jätehuollosta sekä mahdollisuuksista kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenevät.	Katso edellä.
	15 §	Jätteiden erilläänpitoovelvollisuus.	
Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012	4 §	Jäteluettelo ja vaarallinen jäte Asetuksen liitteenä on luettelo yleisimmistä jätteistä ja vaarallisista jätteistä (liite 4)	Työntekijät koulutetaan tunnistamaan ja lajittelemaan jätteet asianmukaisesti asiakkaan järjestämään vaarallisten jätteiden keräykseen.

KEMIKAALIT			
Kemikaalilaki 744/1989	15 § ja 16 §	Huolehtimisvelvollisuus, selvällövelvollisuus ja valintavelvollisuus	H&A Team Oy:ssa pyritään vähentämään kemikaalien käyttöä ja lisäämään ympäristötuotteiden määrää.
	17 §	Kemikaalin päällyksen on oltava kestävä ja turvallinen ja siinä on oltava turvallisuuden ja tunnistamisen kannalta tarpeelliset tiedot, varoitusmerkinnät ja käyttöohjeet.	Siivoojat koulutettu kemikaalien turvalliseen käyttöön.
Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 715/2001	4 §	Työnantajalla tulee olla riittävät tiedot kemikaalien ominaisuuksista ja vaarallisuudesta, päällyksmerkinnät kunnossa.	Katso edellä.
	5 §	Käyttöturvallisuustiedotteet, luettelo työpaikalla käytettävistä kemikaaleista oltava työntekijöiden saatavilla	Käyttöturvallisuustiedotteet on saatavilla kaikissa kohteissa.
	6 §	Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi	Kemikaaliluetteloä ylläpidetään keskitetysti.
	16 §	Työntekijät opastettava kemikaalien turvalliseen käyttöön	
YLEISTÄ			
TYÖTURVALLISUUS			
Työturvallisuuslaki 738/2002		Työntekijöiden työkyvyn turvaaminen ja ylläpitäminen. Työtatapaturmien ennaltaehkäisy ja torjuminen sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.	Työterveyshuollon (Terveystalo) kanssa on laadittu toimintasuunnitelma. Työsuojelutoimikunta on organisoitu. Työsuojelupäällikkönä toimii Aila Kaakkurivaara ja työsuojeluvaltuutettuna Annika Fagerholm. Henkilöstöstä yli 5% on käynyt ensiapukurssin. Kaikissa kohteissa on ensiapuvälineistö ja -ohjeistus. Asiakaskohteista tehdään riskinarviointi, joissa arvioidaan tapaturma-, kemialliset, fysikaaliset, henkiset, ergonomiset riskit sekä käydään läpi pelastussuunnitelma.
Pelastuslaki 379/2011	3 luku	Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet	Toimistolla käytössä taloyhtiön pelastussuunnitelma.
	9 §	Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus	
	10 §	Rakennusten uloskäytävät	
	11 §	Kiinteistöjen pelastustiet	
	12 §	Kiinteistöjen pelastustiet	
	13 §	Nuohous ja ilmanvaihtolaitteiden huolto	
	14 §	Omatoiminen varautuminen	
	15 §	Pelastussuunnitelma	
Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011	1 §	Velvollisuus laatia pelastussuunnitelma	Toimistolla käytössä taloyhtiön pelastussuunnitelma.
	2 §	Pelastussuunnitelman sisältö	Asiakaskohteissa noudatetaan asiakkaan pelastussuunnitelmaa. Kohteista tehdään riskinarviointi, joissa arvioidaan tapaturma-, kemialliset, fysikaaliset, henkiset, ergonomiset riskit sekä käydään läpi pelastussuunnitelma ja pelastustiet.
Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuilta vaaroilta 85/2006	4-7,10-20 §	Velvollisuus selvittää työntekijöiden meluallistus ja tarvittaessa mitata ja kirjata se. Velvollisuus suojella työntekijöitä liialliselta meluallistukselta ja opastaa heitä meluhaitoilta suojaautumisessa.	Ravintoloissa toimivat yöpäivystäjät on perehdytetty meluhaittojen ennaltaehkäisyyn ja heille on saatavilla kuulosuojaimia.

Taulukko 4: H&A Team Oy:n ympäristötoimintaa koskeva lakilista

5.1 Jätehuoltosuunnitelma

Oleellinen osa järjestelmällistä ympäristötyötä on jätehuolto, jonka toimivuutta voidaan helpottaa kirjaamalla yrityksen jätehuoltoasiat jätehuoltosuunnitelmaan. Siihen kirjataan mitä jätteitä yrityksessä lajitellaan, kuinka paljon jätteitä syntyy, kuka yrityksen sisällä vastaa jätehuollosta, kuinka usein jäteastiat tyhjennetään sekä mikä jätehuoltoyhtiö yrityksellä on kumppaninaan. Suunnitelmaan olisi hyvä kirjata myös kehitysehdotuksia lajitteluun liittyen. Yrityksessä tulisi tarkistaa jätehuoltosuunnitelman ajantasaisuus vuosittain. Yritys on velvollinen lajittelemaan vähintään jätehuoltomääräyksissä tai kiinteistön omissa määräyksissä mainitut jakeet. Pääkaupunkiseudun yrityksiä koskevat HSY:n jätehuoltomääräykset. (Ekokompassi-opas, 6-7.)

Yrityksen on pidettävä vaarallisista jätteistä kirjaa, ja laki velvoittaa erottelemaan vaaralliset jätteet muusta jätteestä ja säilyttämään ne suljetussa tilassa. Yrityksellä voi olla oma vaarallisten jätteiden kirjanpitolomake, mutta jos vaarallisia jätteitä syntyy vain pieniä määriä, ne voidaan kirjata osaksi jätehuoltosuunnitelmaa. Vaarallisiksi jätteiksi luokitellaan jätteet, jotka voivat kemiallisen tai muun ominaisuutensa vuoksi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Vaarallisia jätteitä ei saa sekoittaa keskenään, vaan ne tulisi säilyttää mieluiten alkuperäisissä pakkauksissaan. (Ekokompassi-opas, 7; Hakala 2007, 20.)

H&A Team Oy:n toiminnassa jätteet lajitellaan pääsääntöisesti asiakkaiden ohjeistuksen mukaisesti. Siivoojat eivät voi vaikuttaa asiakkaiden jätteiden lajitteluun tai siihen, mitä jätelajeita asiakaskohteissa kerätään, joten jätehuoltosuunnitelma (liite 3) on laadittu koskemaan H&A Team Oy:n toimistoa. Se sisältää myös vaarallisten jätteiden listauksen. H&A Team Oy:n toimistolla syntyy pääasiassa energia-, bio- ja paperijätettä. Kuten alkukartoituksessa havaittiin, näistä ainoastaan paperijäte lajitellaan. Paperijätteen lisäksi H&A Team Oy:n toimistolla lajitellaan pahvit ja vaaralliset jätteet. Alkukartoituksen jälkeen yrityksessä päätettiin, että toimistolla tulisi jatkossa lajitella myös energia-, bio- ja kartonkijäte sekä tulostinten mustepatruunat, ja nämä kirjattiin jätehuoltosuunnitelmaan. Lajittelun tehostuessa pitäisi sekajätteen määrän automaattisesti vähentyä. Tavoite sekajätteen määrän vähentämisestä on myös kirjattu jätehuoltosuunnitelmaan.

5.2 Kemikaaliluettelo

Yrityksellä tulee olla ajantasainen luettelo käyttämistään kemikaaleista. Myös käyttöturvallisuustiedotteiden tulee olla henkilökunnan saatavilla ja työntekijöiden tulee olla opastettu kemikaalien turvalliseen käyttöön. Yrityksellä on lain määräämä velvoite huolehtia siitä, että kemikaaleja varastoidaan ja käsitellään turvallisesti. (Ekokompassi-opas, 7.)

H&A Team Oy:ssä laadittiin kemikaaliluettelo (liite 4), jossa eriteltiin käytössä olevat vaaralliseksi tai haitalliseksi luokiteltavat kemikaalit, eli kemikaalit, joissa on jokin tai jotkut aiemmin esitellyistä varoitusmerkeistä. Pääsääntöisesti yrityksessä käytetään turvallisia kemikaaleja, mutta erikoistilanteissa, kuten graffitien ja liiman poistossa, joudutaan käyttämään varoitusmerkittyjä kemikaaleja. Toistaiseksi markkinoilla ei tiettävästi ole vaihtoehtoisia, vähemmän haitallisia kemikaaleja tämän tyyppisten erikoislikojen poistoon. Käytössä on myös neljä erilaista vahanpoistoon ja rasvanpoistoon käytettävää varoitusmerkittyä kemikaalia, joille on olemassa vähemmän haitallisia vaihtoehtoja. Käyttöturvallisuustiedotteet kaikista H&A Team Oy:n toiminnassa käytettävistä kemikaaleista on henkilökunnan saatavilla, ja kemikaalien asianmukaiseen käyttöön opastetaan perehdytyksen yhteydessä.

6 H&A Team Oy:n ympäristöohjelma

Yksi ympäristöjärjestelmän onnistuneen toteuttamisen avainasioita on ympäristöohjelman luominen ja sen toteuttaminen. Ympäristöohjelma on sellaisten toimenpiteiden suunnitelma, jolla asetetut päämäärät voidaan saavuttaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että ympäristöohjelmassa määritellään kunkin tavoitteen vastuuhenkilöt, toimenpiteet sekä aikataulut. Jokaiselle yrityksen valitsemalle kehityskohteelle tulee laatia toteutussuunnitelma. (Pesonen ym. 2005, 51-52.)

Ympäristövaikutusten arvioinnin pohjalta H&A Team Oy:n suurimmiksi kehityskohteiksi vuosille 2013 - 2015 valikoituivat hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan, logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen, ympäristömyötäinen asiakasviestintä sekä henkilökunnan ympäristötietoisuus. Näihin asioihin yrityksessä tulee siis kiinnittää erityistä huomiota seuraavien kolmen vuoden aikana. Kullekin kehityskohteelle on määritelty tietyt tavoitteet sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista voidaan seurata. Yrityksen ympäristövastaavat ovat yhdessä johtoryhmän kanssa sopineet käytännön toimenpiteistä, joita noudattamalla tavoitteisiin tulisi päästä.

Ympäristövaikutusten arvioinnin tulokset ohjasivat myös H&A Team Oy:n ympäristöpolitiikan luomista. Ympäristöpolitiikassa haluttiin tuoda selkeästi esille valitut kehityskohteet, sekä kertoa sidosryhmille, että yrityksessä otetaan ympäristöasiat huomioon päivittäisissä toimissa. Ympäristöpolitiikan sisältö mietittiin yhdessä yrityksen johtoryhmän kanssa, jonka jälkeen ympäristövastaavat kirjoittivat sen valmiiksi. Toimitusjohtaja Aila Kaakkurivaara hyväksyi ja allekirjoitti ympäristöpolitiikan ja valmis ympäristöpolitiikka tuli osaksi H&A Team Oy:n ympäristöohjelmaa (liite 5). Ympäristöpolitiikka laitettiin kaikkien nähtäville H&A Team Oy:n Internet-sivuille ja se esitellään uusille työntekijöille aina perehdytyksen yhteydessä. Seuraavassa H&A Team Oy:n ympäristöpolitiikka kokonaisuudessaan:

”Ympäristöstä huolehtiminen on luonnollinen osa yrityksemme arkea. Ympäristöperiaattemme perustuvat kestävään kehitykseen, sekä ympäristön huomioimiseen kaikessa toiminnassamme. Ympäristöohjelmamme perustana on uusien ympäristöystävällisten innovaatioiden hyödyntäminen toiminnassamme sekä jo käytössä olevien menetelmien jatkuva kehittäminen. Pyrimme myös yhteistyössä asiakkaidemme kanssa löytämään ympäristöystävällisiä ratkaisuja siivoukseen ja kiinteistöhuoltoon liittyvissä asioissa.

Käytämme työssämme aineita, välineitä, koneita ja menetelmiä, jotka kuormittavat ympäristöä mahdollisimman vähän. Käytössämme on menetelmiä ja välineitä, jotka säästävät vettä, pesuaineita ja luontoa. Huomioimme ympäristön myös työmatkaliikkumisessa. Vähennämme työmatkaliikkumisesta aiheutuvia päästöjä tehokkaalla reittisuunnittelulla ja ajoneuvoseuranalla. Noudatamme kaikessa toiminnassamme ympäristölainsäädäntöä. Koulutamme henkilöstöämme säännöllisesti, jotta he osaavat omassa työssään ottaa ympäristön huomioon.”

6.1 Hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan

Nykypäivänä ainevalmistajat pyrkivät kehittämään puhdistusaineita, jotka ovat samanaikaisesti sekä tehokkaita että luontoa säästäviä. Tuotteella ei aina tarvitse olla ympäristömerkkiä ollakseen ympäristömyötäinen. Suomessa tuotekehittely on hyvin pitkälle vietyä ja markkinoilla on paljon muitakin ympäristöä vähemmän kuormittavia aineita. Ympäristöhaittoja voidaan tehokkaasti vähentää valitsemalla kemikaalit oikein. Kemikaalien hankinnassa on hyvä ottaa huomioon muun muassa seuraavia asioita:

- Valmistajan ympäristöpolitiikka
- Aineiden käyttötarkoitus ja annostelu
- Puhdistuskyky ja puhdistustehokkuus
- Hinta
- Pakkausten kierrätettävyys ja hävitettävyys
- Aineiden käyttöturvallisuus

Lisäksi kemikaalilaki velvoittaa käyttäjää arvioimaan onko haitallinen kemikaali mahdollista korvata jollain muulla ympäristöä vähemmän kuormittavalla kemikaalilla tai menetelmällä. Arviointia helpottaa se, että tuottajan tai valmistajan on merkittävä ympäristölle haitalliset kemikaalit asianmukaisesti. (Hakala 2007, 28; Suomen ympäristökeskus 2012.)

Ekotehokkuuden merkittävä parantaminen vaatii yleensä myös uusia toimintatapoja, uudenlaisia tuotteita ja palveluja, eli innovaatioita, joiden kautta luonnonvaroja voidaan käyttää entistä tehokkaammin ja tuottavammin. Innovaatiot eroavat keksinnöistä siinä, että niillä parannetaan jo kaupallisessa vaiheessa olevien tuotteiden tai prosessien ominaisuuksia. Yleensä

innovaatiot syntyvät vuorovaikutteisena ilmiönä, yksityisten yrittäjien reaktioina ulkopuolelta tulleisiin vaatimuksiin. Ympäristönsuojeluun tähtäävien innovaatioiden tavoitteena on vähentää luonnon varojen käyttöä ja saastumista. Tulevaisuudessa ekotehokkuutta palvelevien innovaatioiden painopiste tulee siirtymään tuotteista ja tuotannosta niiden antamaan palveluun. (Rissa 2001, 80-81.)

H&A Team Oy:ssä pääasiallisia hankintakohteita ovat erilaiset puhdistuskemikaalit, siivousvälineet sekä -koneet ja -laitteet. Yrityksen ympäristöohjelmassa vuosille 2013 - 2015 on hankintojen osalta paneuduttu erityisesti kemikaalien ympäristömyötävyyteen sekä vettä ja kemikaaleja säästävien innovaatioiden koekäyttöön ja mahdolliseen hankintaan. Puhdistuskemikaalien vuosikulutus H&A Team Oy:ssä vuonna 2012 oli 2891 litraa, josta ympäristötuotteiden osuus oli hieman alle 20 %. Seuraavien vuosien tavoitteeksi yrityksessä asetettiin ympäristötuotteiden osuuden nostaminen 70 prosenttiin vuosikulutuksesta. Asetettu tavoite oli helmikuussa 2013 jo lähes saavutettu. Pesuaineiden annostelujärjestelmät ovat olleet yrityksessä laajamittaisesti käytössä jo useita vuosia. Yhdeksi tavoitteeksi asetettiin annostelujärjestelmien käyttö kaikissa kohteissa, joissa se on mahdollista. Tavoite koskee lähinnä uusia asiakaskohteita, sillä vanhoissa kohteissa annostelujärjestelmät ovat jo käytössä. Kolmanneksi tavoitteeksi H&A Team Oy:n hankinnoissa asetettiin ympäristömyötäisten innovaatioiden säännöllinen koekäyttö sekä hyviksi havaittujen laitteiden käyttöönotto laajemmin toiminnassa. Ympäristömyötävät innovaatiot säästävät usein ympäristön lisäksi myös rahaa ja lisäävät yrityksen kilpailukykyä.

Ensimmäinen toimenpide yrityksen hankintojen osalta oli laatia aineluettelo, josta työntekijöiden ja esimiesten on helppo tarkistaa, mitä kemikaaleja siivoukseen on lupa hankkia. Aineluetteluun valittiin useita ympäristömerkittyjä tuotteita, ympäristötuotteita sekä tuotteita, jotka käyvät annostelujärjestelmiin. Valintaan vaikuttivat useat eri seikat. Esimerkiksi kemikaalien puhdistusteho testattiin, pakkausten hävitysmahdollisuus selvitettiin ja hintoja vertailtiin eri valmistajien välillä. Myös valmistajien ympäristöpolitiikkaan tutustuttiin ja tuotteiden koko elinkaaren ympäristövaikutukset otettiin huomioon luetteloa laadittaessa. Henkilöstölle tiedotettiin päivitetystä aineluettelosta erillisellä tiedotteella.

Tavoitteiden toteutumista edellä mainitulla osa-alueella seurataan merkitsemällä kuukausittain kemikaaliostot ympäristövastaavien ylläpitämään listaan. Listasta voi nähdä ympäristötuotteiden ja annostelujärjestelmissä käytettävien tuotteiden prosentuaalisen osuuden kemikaalien kokonaisostomäärästä. Samaa listaa käytetään kemikaalien vuosikulutuksen seuraamiseen.

Yhtenä toimenpiteenä oli myös vettä ja kemikaaleja säästävien innovaatioiden etsiminen, niiden koekäyttö, sekä toimiviksi koettujen laitteiden käyttöönotto päivittäisessä siivouksessa

aina kun mahdollista. Tätä seurataan vuosittain inventaarion yhteydessä selvittämällä kuinka paljon uusia innovaatioita on vuoden aikana otettu yrityksessä käyttöön.

6.2 Logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen

Yksi tärkeimmistä asioista yrityksen logistisia ratkaisuja suunniteltaessa on ajoneuvohankinnat. Auton koko vaikuttaa yleensä polttoaineenkulutukseen ja hiilidioksidipäästöihin, joten on hyvä ottaa huomioon auton hankinnassa. Liian suuren auton hankinnalle ei ole ympäristömielessä perusteita. Myös energiamerkinnästä kannattaa ottaa selvää ennen ostopäätöksen tekoa. On suositeltu, että auto sijoittuisi päästöluokkiin A-C, jolloin sen hiilidioksidipäästöt ovat enintään 130g / km ja yhdistelmäkulutus dieselautoilla enintään 4,9l / 100km ja bensiinautoilla enintään 5,5l / 100km. Auto kannattaa valita vertailemalla kokonaiskustannuksia ja ympäristöominaisuuksia. Käytetyn auton hankintaa kannattaa harkita tarkoin, sillä yleensä vanhojen autojen päästöt ja polttoaineen kulutus ovat suuremmat kuin uusien autojen. (Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi 2011.)

Usein auto viestii yrityksen arvomaailmasta. Hankkimalla autot vastuullisia ympäristöperiaatteita noudattaen, voidaan parantaa yrityksen imagoa ja olla esimerkkinä muille. Vastuullisia ympäristöperiaatteita noudattava auto täyttää seuraavat kriteerit:

- pieni energiankulutus auton pääasiallisessa käyttöympäristössä
- pieni vaikutus kasvihuoneilmiön voimistamiseen
- pienet terveydelle haitalliset päästöt
- alhainen melupäästö

Autoihin on saatavilla varusteita, joilla niiden ympäristövaikutuksia voidaan pienentää. Tällaisia varusteita ovat esimerkiksi ajotietokone, joka arvioi ajotapaa ja polttoaineenkulutusta, rengaspaineen ilmaisimien, hiukkassuodatin, melutasoltaan ja vierintävastukseltaan pienet renkaat sekä Start-stop- automatiikka, joka sammuttaa moottorin auton ollessa pysähtynyt. (Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi 2012.)

Liikenne kuluttaa paljon energiaa ja tuottaa runsaasti hiilidioksidipäästöjä. Lisäksi autoilla liikkuminen ja kuljettaminen kuluttavat eniten uusiutumattomia energianlähteitä. Huolellisella reittisuunnittelulla ja matkojen ketjuttamisella voidaan vähentää päästöjä jopa 10 prosenttia. Myös ekologisella ajotavalla voidaan vähentää bensiinin kulutusta, jolloin päästöjä aiheutuu vähemmän ja rahaa säästyy. Paras vaihtoehto autoilulle on kuitenkin liikkuminen pyöräillen tai kävellen. Esimerkiksi taajamissa pyörällä kulkemisen on todettu olevan nopein tapa liikkua alle seitsemän kilometrin matkoilla. (Valtion ympäristöhallinto 2007; Koivisto 2004.)

H&A Team Oy:n matkakulujen osuus liikevaihdosta vuonna 2012 oli 1,9 %. Tähän lukuun sisältyvät kaikki matka, auto-, sekä kuljetuskulut. H&A Team Oy:ssä koettiin, että helpoin tapa vaikuttaa logistiikan ja työmatkaliikkumisen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin olisi reittisuunnittelun tehostaminen, autojen hankinnan suunnitelmallisuus sekä matkakulujen vähentäminen. Tavoitteena näillä osa-alueilla on vuosille 2013 - 2015 poistaa turha ajaminen tehokkaan reittisuunnittelun avulla, ottaa jatkossa ympäristönäkökohdat paremmin huomioon autoja hankittaessa sekä vähentää matkakulujen osuutta liikevaihdosta 0,4 prosenttiyksikköä. Lisäksi yrityksessä on haluttu vähentää ympäristövaikutuksia myös henkilökunnan työmatkaliikkumisen osalta. Tavoitteena on kannustaa työntekijöitä liikkumaan töihin kävellen tai pyöräillen sekä ottaa huomioon työntekijöiden asuinpaikat työkohteita jaettaessa.

Ensimmäiseksi H&A Team Oy:ssä tartuttiin reittisuunnittelun tehostamiseen. Yrityksessä huomattiin, että partioautoilla ajettiin paljon niin sanottua turhaa ajoa ja näiden autojen osalta reitit suunniteltiin kokonaan uudestaan. Työkohteita vaihdeltiin autoa käyttävien työntekijöiden välillä niin, että kaikki samana päivänä siivottavat kohteet sijaitsisivat lähellä toisiaan. Näin pystyttiin vähentämään edestakaista ajamista ja partioautoista saatiin kaikki hyöty irti. Reittisuunnittelusta laadittiin raportti ja tuloksia seurataan ajopäiväkirjojen ja kuukausittaisen tuloraporttien avulla. Aluksi tarkoituksena oli ottaa käyttöön Helpten- järjestelmä, joka mahdollistaisi automaattisen ajopäiväkirjan pitämisen, ajotavan seuraamisen, reittien seuraamisen sekä ajotapa-analyysin (Helpten 2013). Kustannussyistä hanketta päätettiin kuitenkin lykätä ainakin vuoteen 2014, sillä vuoden 2013 aikana selvitetään miten hyvin yrityksen omalla reittisuunnittelulla saadaan tuloksia aikaan.

Vuoden 2012 lopussa H&A Team Oy:n autokantaa muutettiin vaihtamalla yksi bensiinikäyttöisestä henkilöautoista uuteen dieselkäyttöiseen pakettiautoon. Pakettiauton hankinnassa on otettu ympäristö huomioon monellakin tapaa. Auto on Volkswagen Caddy X BlueMotion, joka on varustettu ympäristötehokkaalla teknologialla. Kyseisen auton kulutus- ja päästöarvot ovat pieniä ja sen polttoaineenkulutusta on pienennetty uusien innovaatioiden kuten Start-stop-automatiikan, jarrutusenergian talteenoton, alhaisen vierintävastuksen renkaiden, korotettujen rengaspaineiden, alennetun tyhjäkäyntierrosluvun sekä vakionopeudensäätimen avulla. Uuden auton yhdistelmäkulutus on 4,9 l / 100 km ja sen hiilidioksidi-päästöt 129 g /km. Se sijoittuu siis energialuokkaan C. (Volkswagen 2012.)

H&A Team Oy:ssä on ollut jo vuoden ajan käytössä Sporttipassi-ohjelma, jolla kannustetaan työntekijöitä liikkumaan. Jokaiselle työntekijälle jaetaan aina vuoden alussa Sporttipassi, johon työntekijä merkitsee kaiken harrastamansa liikunnan. Vuosittain yrityksen henkilöstöpäivillä kaikkien Sporttipassia täyttäneiden kesken järjestetään arvonta, jonka pääpalkintona on polkupyörä. Polkupyörän arvo on noin 300-400 euroa ja työntekijä saa valita sen itse kotiaan lähimpänä sijaitsevasta polkupyöräliikkeestä. Sporttipassi-ohjelman rahoittajana toimii H&A

Team Oy:n eläkevakuutusyhtiö Veritas. Ohjelman toteutumista seurataan arvontaan osallistuneiden Sporttipassien määrällä, sekä henkilöstöpäivien osallistumislistalla. Sporttipassi-ohjelmaa aiotaan yrityksessä jatkaa niin kauan kuin mahdollista.

6.3 Ympäristömyötäinen asiakasviestintä ja henkilökunnan ympäristötietoisuuden lisääminen

Yritykselle on hyödyllistä kertoa tekemästään ympäristötyöstä ulospäin. Ihmiset ovat nykypäivänä entistä tietoisempia ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista ja ympäristöstä huolehtiminen mielletään osaksi laadukasta yritystoimintaa. Ympäristöasioiden hoito yrityksissä kiinnostaa yhä useampia asiakkaita ja yhteistyökumppaneita. Ympäristövastuullisuus on yritykselle usein kilpailuvaltti tai se voi olla jopa edellytys yhteistyön aloittamiselle. Toimiva ympäristöjärjestelmä on hyvä keino tuoda esiin yrityksen ympäristövastuullisuutta ja siitä on hyötyä asiakkaiden ympäristövaatimuksiin vastattaessa. Ympäristövastuullisella toiminnalla on myös positiivinen vaikutus yrityksen maineeseen ja imagoon. (Ekokompassi-opas, 16-17.)

Ympäristömarkkinointi kannattaa suunnitella huolellisesti. Tärkeää on huomioida, minkälainen kokonaiskuva yrityksen ympäristöasioiden hoidosta annetaan ulospäin. Esimerkiksi katteettomia lupauksia on syytä välttää ja erilaiset ympäristöväittämät tulee perustella hyvin. Erittäin hyvä keino markkinoida yrityksen ympäristöasioiden hallintaa on kolmannen osapuolen todentaman järjestelmämerkin, kuten Ekokompassi-logon käyttäminen markkinoinnissa. Järjestelmämerkki, joka on luotettavan tahon myöntämä, takaa yrityksen laadukkaan ympäristötoiminnan. Yrityksen ympäristöviestinnässä kannattaa panostaa erityisesti Internet-sivuihin. Ne ovat hyvä kanava kertoa yrityksen ympäristötyöstä, tavoitteista ja saavutuksista. (Ekokompassi-opas, 17.)

H&A Team Oy:ssä tavoitteeksi asetettiin asiakkaiden informoiminen käynnissä olevasta Ekokompassi-projektista. Myös asiakkaiden omaa ympäristötietämystä sekä sen myötä toiminnan ohjaamista ympäristömyötäisempään suuntaan pyritään lisäämään. Markkinoinnin osalta tavoitteeksi asetettiin näkyvyyden ja sitä myötä tunnettuuden lisääminen yrityksen ympäristövastuullisuuden osalta.

Yritysviestintää asiakkaiden suuntaan lähdettiin toteuttamaan tiedotteen ja yrityksen Internet-sivujen päivittämisen muodossa. Tiedotteessa asiakkaille kerrottiin Ekokompassi-projektin sisällöstä ja mitä se käytännössä päivittäisessä siivoustyössä tarkoittaa. Internet-sivuille tehtiin Ympäristö- otsikon alle oma kohtansa, jossa kerrotaan yrityksen ympäristöpolitiikka sekä tärkeimmät tavoitteet ja toimenpiteet. Yrityksen ympäristömyötäisyyttä tuotiin vahvasti esille myös muualla yrityksen kotisivuilla. Lisäksi, kun yritys saa hyväksytyt sertifioinnin jälkeen

käyttää Ekokompassi-logoa markkinoinnissaan, tulee se näkymään vahvasti ulkoisessa viestinnässä. Internet-sivuja tullaan päivittämään säännöllisesti.

Ympäristöasioita käydään läpi asiakkaiden kanssa myös kuukausittaisilla laatukierroilla sekä vuosittain käytävien kehityskeskustelujen yhteydessä. Laatukierrot ja kehityskeskustelut kirjataan raporttimuotoon ja lähetetään asiakkaalle. Ympäristöviestinnässä otettiin huomioon myös uusasiakashankinta. Tarjouksiin laadittiin liitteeksi kattava kuvaus yrityksen ympäristöjärjestelmästä ja siihen liittyvistä toimista. Ympäristöjärjestelmän päivittyessä myös tarjousten liitteet päivitetään.

Vuoden 2012 syksyllä H&A Team Oy:ssä tehtiin imagon uudistus. Uuden imagon yhtenä tavoitteena oli viestiä entistä vahvemmin yrityksen ympäristövastuullisuudesta. Ympäristövastuullisuuden haluttiin näkyvän etenkin yrityksen uudessa logossa ja Internet- sivuilla. Kuvassa 4 on H&A Team Oy:n uudistettu logo ja iskulause.

PUHDASTA AMMATTITAITOJA

Kuva 4: H&A Team Oy:n uudistettu logo ja iskulause

Myös henkilöstö tulisi sitouttaa yrityksessä niin, että asetettuihin tavoitteisiin on mahdollista päästä. Ympäristötyön etenemisestä tulisi kertoa säännöllisesti esimerkiksi tiedottamalla asetetuista tavoitteista, toimenpiteistä sekä tavoitteiden toteutumisesta. Lisäksi uusille työntekijöille tulisi perehdyttää ympäristöasioiden hoito yrityksessä ja työntekijöille olisi hyvä tehdä työohjeita ympäristöasioihin liittyen. (Ekokompassi-opas, 13,16.)

Alkukartoituksen yhteydessä tehdyn henkilöstön ympäristötietoisuuskartoituksen tulosten perusteella H&A Team Oy:ssä tultiin siihen tulokseen, että henkilöstö tarvitsee lisäkoulutusta ympäristöasioissa. Näin ollen tavoitteeksi asetettiin koko henkilöstön ympäristökoulutuksen järjestäminen vuoden 2013 henkilöstöpäivien yhteydessä.

H&A Team Oy:n henkilöstölle järjestettiin henkilöstöpäivät ympäristöteemalla helmikuussa 2013. Ympäristöasioita käsiteltiin muun muassa ulkopuolisten luennoitsijoiden avulla sekä H&A Team Oy:n ympäristövastaavien järjestämällä ympäristökoulutuksella. Ilmastoinfon Eeva Heckwolf oli kertomassa Ekokompassista, ja Ecolabin Jukka Rissanen annostelujärjestelmästä, aineiden oikeanlaisesta annostelusta, sekä Ecolabin ympäristötuotteista. Ympäristökoulutuk-

seen sekä henkilöstöpäiville osallistuminen kirjattiin henkilöstön koulutuskortteihin. Ympäristökoulutuksia tullaan järjestämään jatkossakin säännöllisesti, jotta varmistutaan koko henkilökunnan ympäristöosaamisesta ja koulutuksen toteutumista seurataan koulutuskorttien avulla.

7 Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän jalkauttaminen H&A Team Oy:n arkeen

Ympäristöjärjestelmän jalkauttamisessa johdon sitoutuminen sekä henkilöstön osallistuminen ovat erittäin tärkeässä roolissa. Henkilökuntaa tulisi motivoida kertomaan omia näkökulmiaan ja parannusehdotuksiaan yrityksen ympäristötyöhön. Tämä onnistuu vain, jos koko henkilökunta on tietoinen yrityksen ympäristöasioiden hallinnan tavoitteista ja niiden vaikutuksista omiin tehtäviinsä. Ympäristöasiat olisi hyvä olla osa henkilöstöpalavereita, jolloin ympäristöohjelman kehittymistä ja tavoitteiden saavuttamista seurattaisiin säännöllisesti. Ympäristöasioista olisi myös hyvä laatia joitain työohjeita ja työntekijöiden perehdytykseen olisi syytä lisätä ympäristö-osio. (Ekokompassi-opas, 13.)

H&A Team Oy:n ylin johto on erittäin sitoutunut kehittämään ympäristöasioita yrityksessä, joten ympäristöjärjestelmän jalkauttamisen pääpaino oli henkilöstölle tiedottamisessa ja heidän motivoimisessaan. Vastuu yrityksen ympäristöjärjestelmän jalkauttamisesta on ympäristövastaavilla. H&A Team Oy:ssä jalkauttaminen aloitettiin kertomalla työnjohtajille Ekokompassi-projektista ja siitä johtuvista muutoksista yrityksen toiminnassa. Selkein työnjohtajien ja siivoojien arkeen vaikuttava muutos oli kemikaalien vaihtuminen ympäristöystävällisempiin tuotteisiin sekä kertakäyttötuoiteiden käytön vähentäminen. Työnjohtajien ja työntekijöiden oli tärkeää ymmärtää, miksi toimintaa näiltä osin muutettiin ja työnjohtajille tulikin tehtäväksi viedä viestiä näiden asioiden osalta eteenpäin siivoushenkilöstölle.

Koko H&A Team Oy:n henkilöstölle informoitiin Ekokompassi-projektista tiedotteella, jossa kerrottiin, mikä Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä on ja miten se vaikuttaa yrityksen työntekijöiden arkeen. Tarkemmin asioita käytiin läpi henkilöstöpäivillä, jossa Ekokompassi-neuvoja esitteli Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän ja H&A Team Oy:n aineitoimittaja kertoi ympäristöystävällisistä aineista ja opasti käyttämään pesuaineiden annostelujärjestelmiä oikein. Ympäristövastaavat taas kertoivat, miten Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä vaikuttaa H&A Team Oy:n toimintaan. Henkilöstöpäivillä käytiin myös läpi ympäristötyölle asetetut tavoitteet ja mittarit ja mitä ne käytännössä tarkoittavat. Jatkossakin vuosittain järjestettävillä henkilöstöpäivillä käydään läpi H&A Team Oy:n keskeisimmät ympäristöasiat ja pyydetään henkilöstöltä parannusehdotuksia ympäristötyöhön liittyen.

H&A Team Oy:n uusien työntekijöiden perehdytykseen lisättiin ympäristöosio, jotta heti työsuhteen alussa olisi selvää, mistä Ekokompassi-projektissa on kyse ja miten se vaikuttaa työn-

tekijän arkeen. Myös kohdekansioihin lisättiin osio, josta löytyy ympäristöön liittyviä asioita, kuten tiivistetty versio ympäristökoulutuksesta, sekä yrityksen ympäristöohjelma. Siivouskoimeroiden seinille tulee jätehuoltoon liittyvät julisteet, joiden avulla työntekijän on helppo muistaa, miten mikäkin jäte tulee kierrättää.

Logistiikan tehostamiseksi tehtiin reittisuunnittelua ja ohjeistettiin partioautoja ajavia työntekijöitä taloudelliseen ajoon. Tärkeää oli saada työntekijät ymmärtämään, kuinka suuri osuus heidän toimillaan on yrityksen ympäristötyössä. Henkilöstöä pyritään myös motivoimaan arkiliikunnan lisäämiseen palkitsemalla. Jo aiemmin mainittu Sporttipassi- ohjelma järjestetään edelleen vuosittain, ja arvonnalla voitannut arkiliikkuja palkitaan polkupyörällä.

H&A Team Oy:n hallinnon osalta jalkauttaminen aloitettiin lisäämällä ympäristöasiat osaksi kuukausittaisia johdon katselmuksia. Johdon katselmuksissa käydään läpi ympäristöohjelman eteneminen ja se, ollaanko tavoitteisiin pääsemässä. Näin johtoryhmä on koko ajan selvillä, miten ympäristöasiat yrityksessä kehittyvät. Toimiston jätehuoltoon tehostettiin hankkimalla toimistolle uusia jäteastioita bio-, energia-, ja paperijätteelle sekä tilaamalla tulostimien mustepatruunoille oma keräysastia. Kierrätyksen tärkeyttä painotettiin toimistolla työskenteleville ja ympäristövastaavat opastivat miten jätteet lajitellaan oikein. Myös sähkönkulutusta ja paperinkulutusta pyrittiin vähentämään. Toimiston työntekijöitä ohjeistettiin sammuttamaan tietokoneensa aina työpäivän päätteeksi ja käyttämään kaksipuoleista tulostusta.

7.1 Henkilöstön ympäristökoulutus

H&A Team Oy:n henkilöstölle järjestetyn ympäristökyselyn pohjalta ympäristövastaavat laativat ympäristökoulutuksen, joka pidettiin ensimmäisen kerran henkilöstöpäivillä helmikuussa 2013. Tämän jälkeen koulutusta järjestetään säännöllisin väliajoin, jotta koko henkilökunnan ympäristötietoisuus pysyy hyvällä tasolla. Koulutuksen sisältöä myös päivitetään säännöllisesti, sillä ympäristöön liittyvät asiat saattavat muuttua hyvinkin nopeasti.

H&A Team Oy:n henkilöstön ympäristötietoisuutta kartoitettaessa kävi ilmi, että jätehuoltoon tulisi kiinnittää erityistä huomiota koulutusta suunniteltaessa. Jätehuoltoon liittyviin kysymyksiin oli tullut selkeästi eniten vääriä vastauksia, vaikka osaan, kuten energiajätteisiin tai ongelmajätteisiin liittyviin kysymyksiin olikin vastattu suurimmaksi osaksi oikein. Näin ollen päätettiin, että noin puolet koulutuksen kokonaispituudesta käsittelee jätteiden lajittelua ja muita jätehuoltoon liittyviä asioita.

Koulutus aloitettiin käymällä läpi H&A Team Oy:n toiminnasta ne seikat, jotka kuormittavat ympäristöä eniten, jonka jälkeen perehdyttiin ekotehokkuuteen. Koulutuksessa kerrottiin miten vettä, kemikaaleja ja energiaa voi käyttää ekotehokkaasti ja minkälaista on ekotehokas

jätehuolto. Ekotehokkaaseen kemikaalien käyttöön liittyy oleellisesti kemikaaleissa mahdollisesti esiintyvät ympäristö-, sekä varoitusmerkinnät, jotka esiteltiin yhtenä osana koulutusta. Viimeisenä ja isoimpana osana koulutusta oli jätehuolto ja siihen liittyvät asiat. Koulutuksessa käytiin läpi kaikki eri jätejakeet, mitä mihinkin lajitteluastiaan saa laittaa sekä jäteastioiden värit. Myös muovien pakkausmerkinnät opetettiin, jotta energiajätteen lajittelu muovien osalta helpottuisi. Osana koulutusta järjestettiin myös leikki, jossa oli erilaisia tavaroita ja roskia, jotka henkilöstön tuli lajitella oikein tarroilla merkittyihin lajittelupisteisiin. Kun kaikki oli lajiteltu, käytiin henkilöstön kanssa yhdessä läpi, oliko jätteet lajiteltu oikein.

Koulutuksesta tehtiin PowerPoint- esitys, joka toimi koulutuksen runkona. Diat jaettiin työntekijöille koulutuksen alussa ja lähetettiin koulutuksen jälkeen kaikille työntekijöille sähköpostitse. Myös kohdekansioihin lisättiin tiivistetyt versiot koulutuksessa käytetyistä dioista. Koulutukseen osallistujista kerättiin lista ja ympäristökoulutus merkittiin jokaisen osallistujan henkilökohtaiseen koulutuskorttiin.

7.2 Ympäristöasioiden mittaaminen ja raportointi

Yrityksissä on perinteisesti mitattu tuotannollista ja taloudellista tehokkuutta, mutta laatuajattelu on tuonut mukanaan uuden ympäristötehokkuutta mittaavan suureen; ympäristösuorituskyvyn. Ympäristösuorituskyky kuvaa ympäristöasioiden näkökulmasta panostuksen ja tuotoksen suhdetta yrityksessä. Se, mitä ympäristöasioita yrityksessä mitataan, valitaan yrityksen merkittävien ympäristönäkökohtien perusteella. Mitään tiettyä normia siitä, mitä yrityksissä tulisi mitata, ei ole, mutta tietyillä toimialoilla on vakiintuneet mittaristot, joita useimmat alan toimijat käyttävät. (Pohjola 2003, 126, 131, 134.)

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmässä tunnusluvut valitaan yhdessä Ekokompassi-neuvojan kanssa. Tunnusluvut valitaan sen mukaan, mitkä näkökohdat ovat nousseet merkittävimiksi ympäristövaikutusten arvioinnissa. Ne liittyvät vahvasti yrityksen toimintaan ja kuvaavat sen ympäristösuorituskykyä. Yrityksen ympäristöohjelmaan merkitään valitut tunnusluvut ja niiden numeeriset arvot kirjataan yrityksen omaan seurantajärjestelmään säännöllisesti. Tunnuslukujen keräämisen apuna käytettävät laskut ja raportit olisi hyvä arkistoida ympäristökansioon. Yrityksen tulee raportoida Ekokompassille vuosittain yrityksen ympäristötoimintaa kuvaavat tunnusluvut sekä se, onko asetettuihin tavoitteisiin päästy. Ekokompassilla on valmis lomake, jonka mukaan raportointi tehdään. Seurantaraportti täytetään vuosittain aina maaliskuun loppuun mennessä, poikkeuksena ensimmäinen vuosi, jolloin se täytetään noin kuukausi ennen auditointia. Seurantaraportin tulee olla myös yrityksen henkilökunnan saatavilla ja siinä olevat asiat tulee esitellä henkilökunnalle. (Ekokompassi-opas, 9, 12.)

H&A Team Oy:ssä mitattavat ympäristöasiat päätettiin yhdessä Ekokompassi-neuvojan ja johdoryhmän kanssa. Kuten tarkoitus on, suurin osa mitattavista asioista liittyy yrityksessä kehityskohteiksi valikoituneisiin ympäristöasioihin. Yrityksessä tulee kuitenkin mitata myös joitakin Ekokompassi-järjestelmän määrittelemiä perusasioita, kuten sähkönkulutusta, vaikka sen ympäristövaikutus H&A Team Oy:n toiminnan osalta on vähäinen. Kaikki mitattavat asiat ja niistä saadut tulokset kirjataan seurantaraporttiin, joka lähetetään vuosittain Ekokompassille. Ensimmäinen seurantaraportti (liite 6) täytettiin H&A Team Oy:ssä ympäristövastaavien toimesta maaliskuussa 2013 auditointia varten.

Ennen auditointia täytettävän seurantaraportin tarkoituksena on kertoa lyhyesti ympäristöohjelman toimenpiteiden toteutuminen ja järjestelmän jalkauttaminen yrityksessä. Raportin ensimmäisessä osiossa tulee kertoa, mitkä ovat olleet yrityksen tärkeimmät ympäristöparannukset ja miten ne ovat raportointikautena toteutuneet. Toisessa osiossa ilmoitetaan ne tunnusluvut, joiden seuraamisesta on sovittu yhdessä Ekokompassi-neuvojan kanssa. Jos jonkin tunnusluvun seuraaminen ei syystä tai toisesta ole onnistunut, tulee raporttiin kirjata myös selvitys siitä. Raporttiin voi lisäksi vertailla tunnusluvun absoluuttista määrää johonkin yrityksen tuotantoa tai palvelua kuvaavaan avainlukuun. Viimeisessä osiossa kerrotaan muita seurantatietoja ympäristöjärjestelmän etenemisestä, kuten esimerkiksi miten ympäristötyö on jalkautunut yrityksen arkeen, miten henkilöstöä on sitoutettu asiaan ja mitä hyötyä ympäristöjärjestelmästä on ollut yritykselle. Taulukossa 5 on esitetty yhteenveto raporttiin kirjatusta asioista koskien H&A Team Oy:tä.

Ympäristötoimenpiteet

Ympäristönäkökohta	Tavoitteet, toimenpiteet ja niiden toteutuminen
Ympäristölainsäädäntö	Yritystämme koskeva ympäristölainsäädäntö on kartoitettu ja laeista on tehty listaus
Ympäristötietoisuus	Henkilöstölle on järjestetty ympäristökoulutus ja ympäristökysely. Niille, jotka eivät pystyneet osallistumaan ympäristökoulutukseen helmikuussa 2013, järjestetään uusi koulutus. Henkilöstöä ja asiakkaita on tiedotettu ympäristöohjelmasta. Asiakkaiden kanssa käydään laatukierroilla läpi myös ympäristöasioita. Tarjousten liitteeksi on tehty ympäristöasioista kertovia liitteitä. Nettisivuilla kerrotaan näkyvästi yrityksen ympäristöasioista. Ympäristöasioista tiedottaminen on otettu osaksi perehdytysprosessia. Jatkossa kaikissa kohdekansioissa on ympäristöasioille oma kohtansa, josta löytyy mm. ympäristöohjelma, ympäristöpolitiikka, ekokompassi-

	<p>tiedote sekä ympäristökoulutuksen yhteenveto.</p> <p>Tiedotus sekä henkilöstölle että asiakkaille on kehittynyt raportointikautena erittäin paljon.</p>
Jätehuolto	<p>Henkilöstöä on ohjeistettu ympäristökoulutuksessa oikeasta lajittelusta ja jätehuollosta. Yrityksellä on jätehuoltosuunnitelma. Toimistolla on aiempaan lajitteluun lisätty energia- ja biojäte ja mustekaseteille on tilattu oma keräyslaatikko. Myös kartonki ja pahvi kerätään.</p>
Energiankäyttö	<p>Toimistolla olemme pienentäneet sähkönkulutusta sulkemalla tietokoneet ja muut laitteet yöksi.</p>
Kemikaalit	<p>Kemikaaleista on laadittu kemikaalilista ja uudessa aineluettelossa on kaikki käytettävät kemikaalit. Uusista kemikaaleista on tiedotettu henkilökuntaa. Käyttöturvallisuustiedotteet ovat kaikissa kohteissa. Kemikaalikulutuksesta jo nyt lähes 70 % tulee ympäristökemikaaleista. Pesuaineiden annostelujärjestelmät ovat käytössä kaikissa kohteissa, joissa se on mahdollista.</p>
Materiaalitehokkuus	<p>Hankintojen osalta on kiinnitetty erityisesti huomiota kemikaalien hankintaan. Hankintaan ohjeistuksena aineluettelo, jossa on kemikaalit, joita yrityksen toiminnassa saa käyttää. Ainelistassa on paljon ympäristötuotteita. Hankinnoissa on myös ohjeistettu välttämään kertakäyttötuotteiden hankintaa jos sille ei ole erityistä tarvetta. Ympäristöystävällisiä innovaatioita on kartoitettu ja otetaan koekäyttöön kun sopivia löytyy.</p>
Logistiikka, työmatkaliikuminen	<p>Logistiikan ja työmatkaliikkumisen osalta tavoitteena on pienentää matkakuluja. Yksi bensiinikäyttöinen henkilöauto on vaihdettu vähän kuluttavaan dieselkäyttöiseen Volkswagen Caddy Blue Motion- pakettiautoon. Partioautojen osalta on tehty reittisuunnittelua. Työntekijöitä kannustetaan työmatkaliikkumiseen Sporttipassi- ohjelman avulla.</p>

Tunnuslukutiedot

	Määrä ja yksikkö	Verrattuna avainlukuun	Huomioita
Kemikaalit:	482 litraa	69,55 % kemikaalien kokonaiskulutuksesta	
Sähkön kulutus:	Keskimäärin 252,5 kWh / kk		Aiemmin keskimäärin 365 kWh / kk
Kuljetukset:			Tunnuslukuna seurataan matkakulujen kokonaisuutta verrattuna liikevaihtoon. Tällä hetkellä saatavilla vain tammikuun tunnusluku. Vuonna 2012 matkakulujen osuus liikevaihdosta oli 1,9 %. Tammikuussa matkakulujen osuus oli noin 1,3 % liikevaihdosta.

Muut seurantatiedot

Miten ympäristötyö on yrityksenne arkeen jalautunut? Miten henkilökuntaa on sitoutettu asiaan?	Kemikaalien osalta ympäristötuotteiden osuus kokonaiskulutuksesta on saatu jo parin ensimmäisen kuukauden aikana lähes tavoitteenmukaiseksi. Ympäristökoulutus pidettiin henkilöstölle ja he ottivat sen hyvin vastaan. Henkilöstö osallistui koulutukseen aktiivisesti. Toimistolla otetaan ympäristöasiat paremmin huomioon ja johtoryhmän ajatteluun ja toimintaan ovat ympäristöasiat juurtuneet pysyvästi. Suunnittelussa otetaan ympäristöasiat paremmin huomioon. Matkakulut ovat pienentyneet, joten reittisuunnittelusta on ollut hyötyä.
--	--

	Henkilökunnalle on esitelty yrityksen ympäristöpolitiikka ja ympäristöohjelma sekä tavoitteet. Sporttipassi- ohjelman avulla aktiivisia arkiliikkuja palkitaan ja ensimmäinen palkintojenjako oli henkilöstöpäivillä helmikuussa 2013. Henkilöstölle järjestetyssä ympäristökoulutuksessa painotettiin ympäristönsuojelun tärkeyttä ja henkilöstö vaikuttaa olevan motivoitunut ottamaan ympäristöasiat huomioon omassa työssään.
Mitä hyötyä olette Ekokompassi- ympäristöjärjestelmästä saaneet?	Ympäristöjärjestelmän avulla ympäristötyöhön on saatu selkeät raamit ja tavoitteet. Ympäristöasiat osataan ottaa huomioon strategiatyössä. Sähkönkulutus ja matkakulut ovat pienentyneet, mikä on tuonut säästöjä. Tosin ympäristökemikaalit ovat kalliimpia kuin normaalit, joten kokonaissäästöjä ei ole saatu. Tarjouksiin on pystytty luomaan ympäristöasioihin liittyvät liitteet ja myös tarjousprosessi on kehittynyt. Tuloksia ei ole vielä nähtävillä.
Mikä on tuntunut hankalalta? Missä asioissa voisitte apua / lisäohjeistusta?	Mikään ei ole tuntunut erityisen hankalalta.

Taulukko 5: Ennen auditointia täytettävän seurantaraportin tiivistelmä

8 Ympäristöjärjestelmän sertifiointi

Yrityksen on mahdollista saada ympäristöjärjestelmänsä sertifiointi, eli todistus. Sertifiointi edellyttää standardien mukaista ympäristöjärjestelmää, joka on läpäissyt erillisen sertifiointiauditoinnin. Sertifiointiauditoinnin toteuttavat riippumattomat auditoidijat, jotka ovat sertifiointiorganisaation erityisesti ympäristöauditointiin kouluttamia. Auditoidijien tehtävänä on arvioida yrityksen ympäristöjärjestelmä, ja osoittaa sen vahvuudet ja heikkoudet. He eivät saa toimia tarkastettavan yrityksen neuvonantajina, eivätkä neuvoa poikkeamien korjausmenettelyissä. Poikkeamien korjaaminen jää yrityksen omalle vastuulle. Tarkastettavassa yrityksessä on ilmoitettava auditoinnista yrityksen henkilöstölle, ja yrityksen on varmistettava, että tarpeelliset henkilöt ovat auditoinnissa paikalla mahdollisia kyselyjä varten. Auditoidijille on järjestettävä tarvittavat työtilat sekä pääsy tarvittaviin tiloihin ja dokumentteihin. Auditoinnin tulokset kirjataan raportiksi, johon on merkitty mahdolliset poikkeamat ja huomautukset. Poikkeamille sovitaan korjausaikataulu, ja korjaustoimenpiteiden todentamisesta tulee myös sopia erikseen. (Pesonen ym. 2005, 79-80.)

Onnistuneesti toteutetun sertifiointiauditoinnin läpäisemisen jälkeen sertifiointiorganisaatio myöntää yritykselle ympäristösertifikaatin. Samalla yritys saa oikeuden käyttää sertifiointiorganisaation logoa yritystä koskevassa tiedottamisessa, kuten vuosikertomuksessa, ympäristöraportissa, lomakkeissa ja käyntikorteissa. Sertifioijan logoa ei kuitenkaan saa käyttää markkinointiin ja mainontaan, vaan ainoastaan tiedottamaan siitä, että kyseinen taho on sertifiointiyrityksen ympäristöjärjestelmän. Sertifikaatin saamisen jälkeen yrityksen on huolehdittava järjestelmänsä ylläpitämisestä standardien vaatimusten mukaisesti. Ympäristöjärjestelmään kirjattujen toimintojen on tapahduttava samalla tavalla kuin ne on järjestelmään kirjattu. Mikäli sertifikaatin tai yrityksen ympäristövaikutusten kannalta merkittäviä muutoksia tapahtuu, on niistä ilmoitettava sertifiointijälle. Jos yritys ei täytä standardien mukaisia velvollisuuksia, voidaan sertifikaatti peruuttaa kokonaan tai määräajaksi. (Pesonen ym. 2005, 80-81.)

Ekokompassi-ohjelman sertifiointiauditointi edellyttää ympäristöohjelman toteuttamista vähintään puoli vuotta, minkä jälkeen yritys voi ilmoittaa Ekokompassille valmiudestaan auditointiin. Tämän jälkeen Ekokompassi-neuvoja toimittaa yritykselle seurantaraportin, joka tulee täydentää ja palauttaa kuukauden sisällä. Seurantaraportissa kerrotaan lyhyesti yrityksen ympäristötoimien etenemisestä ja raportoidaan seuratuista tunnusluvuista. Hyväksytysti täytetyn seurantaraportin palauttamisen jälkeen Ekokompassi-neuvoja ilmoittaa auditointijälle yrityksen todentamisvalmiudesta. (Ekokompassi-opas, 14.)

Ympäristöohjelman todennuspäivä sovitaan yhdessä yrityksen edustajien ja auditoinnin välillä. Auditointi pyytää usein yrityksen Ekokompassiin liittyviä dokumentteja tutustuakseen niihin jo etukäteen sekä informoi tarkemmin auditoinnin kulusta. Auditoinnissa tulee olla paikalla yrityksen ympäristövastaava tai -vastaavat sekä johdon edustaja. Auditoinnin tarkoituksena on tarkistaa, että kukin Ekokompassi-kriteeri on hyväksytysti täytetty. Tämä tarkistetaan käymällä läpi dokumentteja, haastatteleamalla johtoa ja muuta henkilöstöä sekä kiertämällä yrityksen tiloissa. Auditointi laatii todennuksesta raportin, jonka toimittaa Ekokompassi-neuvojalle. Ekokompassi-neuvoja toimittaa raportin edelleen yritykselle, ja ohjeistaa mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin. Kun auditointi on hyväksytysti läpäisty, saa yritys Ekokompassi-logojen käyttöoikeuden. Ensin yritys saa käyttöönsä myös väliaikaisen Ekokompassi-todistuksen, ja myöhemmin varsinaisen todistuksen kaikille auditoiduille yrityksille järjestettävässä juhlallisessa tilaisuudessa. Ekokompassi-järjestelmä auditoidaan uudelleen aina kolmen vuoden välein. (Ekokompassi-opas, 14-15.)

H&A Team Oy:n Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän auditointi tehtiin 5.4.2013. Auditoinnin suoritti Inspecta Sertifiointi Oy:n edustaja. Auditoinnin tarkoituksena oli selvittää, onko yrityksen laatima ja toteuttama ympäristöjärjestelmä asiantuntijaorganisaation, tässä tapauksessa Ekokompassin, kriteerien mukainen. Auditointi toteutettiin H&A Team Oy:n toimistolla,

sekä yrityksen asiakaskohteessa Tikkurilassa. Auditoinnissa oli Inspecta Sertifiointi Oy:n edustajan lisäksi mukana ympäristövastaavat, H&A Team Oy:n toimitusjohtaja Aila Kaakkurivaara, sekä Ilmastoinfon Eva Heckwolf.

Ensimmäiseksi auditoija halusi tietää tarkemmin H&A Team Oy:n toiminnasta. Auditoinnissa mukana oli myös H&A Team Oy:n työnjohtaja, joka osasi kertoa tarkemmin, miten siivouskohteissa ja kentällä yrityksessä toimitaan. Toiminnan kartoituksen jälkeen käytiin yrityksen ympäristöjärjestelmä läpi Ekokompassi-kriteeristön avulla. Ympäristövastaavilta kysyttiin muun muassa H&A Team Oy:n ympäristötoimintaa koskevista laeista, ympäristövaikutusten arvioinnista, jätehuoltosuunnitelmasta sekä kemikaalien käytöstä. Ympäristövastaavien tuli myös selittää yrityksen ympäristöohjelma ja minkälaisia tavoitteita eri kehityskohteille on asetettu ja miten tavoitteisiin aiotaan päästä. Auditoija halusi myös tietää, miten ympäristöjärjestelmää on jalkautettu ja miten henkilöstöä on koulutettu.

Kun kaikki kriteerit oli käyty H&A Team Oy:n ympäristötoiminnan osalta läpi, oli aika tarkastaa miten läpi käydyt asiat oli toteutettu käytännössä. Ympäristövastaavat lähtivät yhdessä auditoijan kanssa käymään H&A Team Oy:n asiakkaan tiloissa Tikkurilassa ja tapasivat siellä myös yrityksen työntekijän. Auditoija kiersi kohteen ja tarkisti muun muassa kohteen jätehuollon, kohdekansion, kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet ja ympäristöön liittyvät ohjeistukset. Työntekijää haastateltiin ja häneltä kysyttiin muun muassa kohteeseen ja kemikaalien käyttöön liittyvistä riskeistä, lajittelusta, ympäristövastaavien järjestämästä ympäristökoulutuksesta sekä energian säästämisestä siivouskohteessa. Asiakaskohteessa vierailun jälkeen auditoija antoi ympäristövastaaville palautetta ympäristöjärjestelmästä ja kertoi auditoinnin lopputuloksen.

H&A Team Oy:n ympäristöjärjestelmän auditointi läpäistiin hyväksytysti. Yritykselle ei annettu poikkeamia, eikä kehitysehdotuksia. Auditoinnin jälkeen ympäristövastaaville lähetettiin auditointiraportti (liite 7), johon on eritelty jokainen Ekokompassi-kriteeri ja niihin liittyvät toimet ja tavoitteet, joita H&A Team Oy:ssä on tehty. Yritys sai myös heti käyttöönsä Ekokompassi-logon ja muut markkinointimateriaalit. Nämä päivitetään mahdollisimman pian yrityksen Internet-sivuille ja muihin materiaaleihin. Kuvassa 5 on Ekokompassi-logo, jota H&A Team Oy saa jatkossa käyttää markkinoinnissaan. Väliaikainen Ekokompassi-sertifikaatti tulee postitse ja on H&A Team Oy:n käytössä, kunnes varsinainen sertifikaatti annetaan erikseen järjestetyssä juhlatilaisuudessa. Jatkossa Ekokompassi-järjestelmä auditoidaan aina kolmen vuoden välein.

Kuva 5: Ekokompassi-logo

9 Projektin arviointi

Projektin onnistumiseen vaikuttavat useat eri tekijät, mutta hyvällä pohjatyöllä ja suunnitellulla voidaan varmistaa se, että edellytykset projektin onnistumiseen ovat parhaat mahdolliset. Tämän opinnäytetyössä esitellyn projektin tarkoituksena oli luoda H&A Team Oy:lle toimiva ympäristöjärjestelmä ja tehostaa yrityksen ympäristötoimintaa. Projektin päätavoite oli läpäistä ulkoisen tahon toteuttama auditointi ja saada H&A Team Oy:lle ympäristösertifikaatti huhtikuuhun 2013 mennessä. Tavoitteena oli myös parantaa ympäristöjärjestelmän avulla yrityksen kilpailuetua ja sen myötä lisätä yrityksen liikevaihtoa pidemmällä aikavälillä.

Projekti onnistui erittäin hyvin. Auditointi läpäistiin ilman poikkeamia ja yritys sai Ekokompassi-ympäristösertifikaatin 5.4.2013, eli projektin päätavoite saavutettiin aikataulussa. H&A Team Oy:lle luotu ympäristöjärjestelmä on koettu toimivaksi, sillä jo nyt yrityksen ympäristötyössä on nähtävissä selvää kehitystä. Ympäristöjärjestelmän avulla on jo saavutettu useita ympäristöohjelmaan kirjattuja tavoitteita. Inspecta Sertifiointi Oy:n ulkoinen auditointi ei havainnut luodussa ympäristöjärjestelmässä puutteita eikä toistaiseksi mitään kehitettävää. Projektilla oli myös monia muita oheistavoitteita, kuten henkilöstön ympäristötietoisuuden lisääminen, asiakasviestinnän kehittäminen sekä yrityskuvan muokkaaminen ympäristövastuullisempaan suuntaan. Myös näihin osa-alueisiin on ympäristöjärjestelmän luomisen myötä panostettu, mikä näkyy yrityksen toiminnan kehittämisessä.

Ennen projektin alkua oli H&A Team Oy:ssä havaittu selvä tarve ympäristöjärjestelmälle. Kilpailutuksissa vaadittiin yhä useammin ympäristöjärjestelmän kuvausta ja vaikka yrityksessä oli tehty paljon ympäristötyötä, se ei ollut järjestelmällistä ja sen kuvaaminen oli vaikeaa. Yrityksen toimitusjohtaja Aila Kaakkurivaara oli myös erittäin kiinnostunut kehittämään H&A Team Oy:n ympäristötoimintaa. Tästä heräsi idea yhdistää palvelupäällikön ja johdon assistentin opinnäytetyö ja ympäristöprojekti yhdeksi kokonaisuudeksi. Toimitusjohtajan toiveena oli myös se, että ympäristöjärjestelmä sertifioidaan, joten projektin päätavoitteeksi asetet-

tiin ympäristösertifikaatin saaminen. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän koettiin olevan so- piva H&A Team Oy:n tarpeisiin ja koko projektin raamit määräytyivät pitkälti Ekokompassi- järjestelmän kriteerien mukaisesti. Myös opinnäytetyöprosessin aikataulut vaikuttivat koko projektin suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Projekti jaettiin pienempiin osiin ja kullekin osiolle laadittiin aikataulu ja määriteltiin vastu- henkilöt. Ympäristövastaavat olivat luonnollisesti vastuussa lähes jokaisesta projektin osiosta. Aikatauluissa pysyttiin erinomaisesti. Tämä kertoo siitä, että projekti suunniteltiin hyvin ja resurssit projektin toteuttamiseksi olivat riittävät. Projektia suunniteltaessa mietittiin myös mahdollisia riskejä, joita olivat ympäristövastaavan sairastuminen, muiden töiden meneminen ympäristötyön edelle, liian tiukka aikataulu sekä henkilöstön sitoutumattomuus. Riskejä pyrit- tiin minimoimaan usein eri tavoin. Ympäristövastaavia oli yhden sijasta kaksi, jolloin toisen sairastuessa tai ollessa muuten estynyt, toinen voisi jatkaa ympäristöjärjestelmän rakenta- mista. Tällä pienennettiin riskiä siitä, että ympäristöjärjestelmän rakentaminen viivästyisi tai keskeytyisi kokonaan. Ympäristövastaaville annettiin myös yrityksen johdon toimesta riittä- västi aikaa projektin toteuttamiseen ja lupa delegoida muita töitä tarvittaessa eteenpäin. Tämä auttoi osaltaan aikataulussa pysymisessä. Henkilöstöä sitoutettiin yrityksen ympäristö- työhön projektin alusta alkaen, muun muassa tiedottamalla muutoksista ja projektin edisty- misestä säännöllisin väliajoin. Henkilöstöä osallistettiin yrityksen ympäristötyöhön henkilöstö- päivillä ja vastuuta ympäristöasioista annettiin myös työntekijöille itselleen.

Ympäristöprojektin hallinta onnistui H&A Team Oy:ssä hyvin. Yrityksessä on aiemmin luotu Clean Card -laatujärjestelmä, joka on myös sertifioitu. Samat henkilöt, jotka olivat mukana rakentamassa laatujärjestelmää, olivat nyt vastuussa yrityksen ympäristöjärjestelmän raken- tamisesta. Järjestelmien rakentamis- ja sertifiointiprosessit olivat siis jo tuttuja asioita, mikä auttoi omalta osaltaan ympäristöprojektin onnistumisessa.

H&A Team Oy:n toimitusjohtajalta Aila Kaakkurivaaralta kysyttiin arviota projektin onnistumi- sesta. Hän kertoi olevansa projektiin ja sen lopputulokseen erittäin tyytyväinen, eikä muut- taisi mitään. Kaakkurivaaran mielestä erityisen hyvää projektissa oli se, että henkilökunta otettiin jo alkuvaiheessa mukaan ympäristötyöhön ja heidän koulutuksensa oli hyvin järjestet- ty. Hyvää hänen mielestään oli myös se, että ympäristöjärjestelmää pystyttiin hyödyntämään muun muassa tarjouskilpailuissa jo ennen sertifikaatin saamista. Kaakkurivaara myös kertoi, että asiakkaat arvostavat entistä enemmän ympäristöasioita ja hän koki, että ympäristöjär- jestelmä tuo lisäarvoa myös yrityksen nykyisille asiakkaille. Kaakkurivaaran mukaan ympäris- töjärjestelmästä on taloudellista hyötyä kustannussäästöjen sekä myynnin edistämisen muo- dossa, ja yrityksen arvo on ympäristöjärjestelmän sekä ympäristösertifikaatin myötä kohon- nut.

10 Lopuksi

Projektin työstäminen oli mielestämme erittäin mielekästä. Ilmastoinfon ja Ekokompassin antamat selkeät ohjeet auttoivat projektin jäsentelyssä ja toteuttamisessa. Myös toiminta muiden projektiin osallistuneiden kanssa sujui jouhevasti ja toi lisäarvoa työn tekemiselle. Projektin aihe oli mielenkiintoinen ja opimme paljon uutta niin ympäristötyöstä, kuin projektityöskentelystäkin. Emme kohdanneet projektin aikana vastoinkäymisiä, joten työ eteni suunnitellussa aikataulussa ja yhteistyömme sujui hyvin.

Opinnäytetyön tekemisessä haasteellisinta oli löytää luotettavaa lähdekirjallisuutta siivousalan yleisiin ympäristöasioihin liittyen. Olemme työskennelleet siivousalalla jo pidemmän aikaa ja asiat olivat meille pääsääntöisesti tuttuja, mutta olisi ollut mielenkiintoista löytää aiheeseen uusia näkökulmia. Muuta ympäristöasioihin liittyvää lähdekirjallisuutta oli helposti saatavilla, jopa niin paljon, että karsiminen ja parhaiden lähteiden valitseminen oli hieman haasteellista. Myös opinnäytetyön jäsentely järkeväksi kokonaisuudeksi vaati paljon työtä, sillä teorian ja käytännön yhdistäminen oli vaikeampaa kuin olimme ajatelleet.

Mielekkäintä tämän opinnäytetyön tekemisessä oli huomata, kuinka pian ympäristöjärjestelmästä oli käytännön hyötyä yrityksen toiminnalle. Jo muutama kuukausi projektin aloittamisen jälkeen positiivisia tuloksia oli havaittavissa muun muassa kemikaalien, energian kulutuksen, sekä matkakulujen osalta. Yrityksen henkilöstö ja johto olivat motivoituneita ympäristöasioiden kehittämiseen ja se osaltaan innosti meitä tavoittelemaan parasta mahdollista lopputulosta. Projektin etenemisen seuranta helpotti säännöllisesti saamamme palaute H&A Team Oy:n toimitusjohtajalta sekä Ekokompassi-neuvojaltamme.

Olemme erittäin tyytyväisiä opinnäytetyöprojektimme kulkuun ja lopputulokseen. Saimme projektistamme erittäin hyvää palautetta niin yrityksen toimitusjohtajalta, Ekokompassineuvojalta, kuin myös Inspecta Sertifiointi Oy:n edustajalta. Uskomme, että opinnäytetyöstämme on apua ympäristöjärjestelmän rakentamista aloitteleville tai sitä suunnitteleville pienille ja keskisuurille yrityksille. Mielestämme hienointa on, että olemme voineet projektillamme vaikuttaa positiivisesti ympäristön tilaan ja vähentää H&A Team Oy:n toiminnasta syntyvää ympäristökuormitusta.

Lähteet

Ekokompassi-opas, Ilmastoinfo.

Hakala, S. 2007. Siivousalan ympäristöopas. 2. painos. Suomen Siivousteknisen liiton julkaisu- ja 2:6. Mikkeli: AO- Paino.

Harmaala, M. & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Jätelaki 12§, 15§.

Kemikaalilaki 3§, 5§.

Lyytimäki, J. & Hakala, H. 2008. Ympäristön tila ja suojele Suomessa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press

Pesonen, H., Hämäläinen, K. & Teittinen, O. 2005. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Hämeenlinna: Talentum Media Oy. Painettu Karisto Oy:n kirjapainossa.

Phillips, J. 2011. Project Management for Small Business: A Streamlined Approach from Planning to Completion. Saranac Lake, NY, USA: AMACOM Books.

Pohjola, T. 2003. Johda ympäristöasioita tehokkaasti, Ympäristöosaaminen menestystekijänä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Reinhardt, F. 1999. Bringing the Environment Down to Earth. Teoksessa Harvard Business Review on Green Business Strategy. Harvard Business School Publishing Corporation.

Rissa, K. 2001. Ekotehokkuus - enemmän vähemmästä. Helsinki: Edita Oyj.

Rohweder, L. 2004. Yritysvastuu - kestävä kehitys organisaatiossa. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Tuloksia EU:n jätehuoltoreportista. 2012. Siivoustaito 5/2012, 33.

Tämä tästä vielä puuttui: maailma hukkuu roskaan. 2012. Puhtaustieto 3/2012, 13.

Valtiala, M. Aineille monia vaatimuksia. 2012. Siivoustaito 5/2012, 25.

Ympäristölaki 28§.

Internet-lähteet:

Ekokompassi. 2012. Räätelöityä ekoapua pääkaupunkiseudun pk- yrityksille. Viitattu 14.3.2013.

<http://www.ekokompassi.fi/>

Ekokompassi - kevennetty ympäristöjärjestelmä. 2012. Viitattu 14.3.2013.

<http://www.ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/>

Euroopan unioni. 2013. Euroopan unionin toiminta - Ympäristö. Viitattu 18.3.2013.

http://europa.eu/pol/env/index_fi.htm

European Commission. 2012. Implementation of Community environmental legislation. Viitattu 17.3.2013.

http://ec.europa.eu/environment/legal/implementation_en.htm

Helpten. 2013. Viitattu 8.3.2013.

<http://www.helpten.fi/fi/>

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus. 2012. Ympäristövaikutukset. Viitattu 30.11.2012.

http://www.hel.fi/hki/ymk/fi/Ymp_rist_n+tila/Ymp_rist_vaikutukset

Helsingin yliopisto. 2006. Projektinhallinta. Viitattu 9.4.2013.

<http://www.ling.helsinki.fi/kit/2006k/clt310pro/yleista/maaritelma.shtml>

Insjöns Väveri Ab. 2012. Viitattu 18.3.2013.

<http://www.dukar.nu/V%E4veriet/historia.htm>

Kesko Oyj. 2012. Tunnetko eri merkit? Viitattu 18.3.2013.

<http://www.kesko.fi/fi/Vastuullisuus/Vaikuta-valinnoilla/Tunnetko-eri-merkit/>

Koivisto, A. 2004. Ekologinen ajaminen on ekonomista. Viitattu 8.3.2013.

http://www.vihreapolku.info/kestava_kehitys/oppimateriaalit/kiotosta_varsinais-suomeen/mita_ilmastonmuutos_on/ekologinen_ajaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi. 2011. Auton hankinta. Viitattu 8.3.2013.

http://www.trafi.fi/tieliikenne/ekoautoilu/auton_hankinta

Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi. 2012. Auton valinta. Viitattu 8.3.2013.

http://www.trafi.fi/tieliikenne/ekoautoilu/auton_valinta

Nurmi, A. 2011. 75 % tekstiilijätteestä kaatopaikalle. Viitattu 23.3.2013.

<http://www.vihreatvaatteet.com/75-tekstiilijatteesta-kaatopaikalle/>

Rubbermaid Commercial Products. 2012. Viitattu 27.11.2012.

<http://www.rubbermaidcommercial.com/rcp/micro/hygen-clean-water/>

Suomen ympäristökeskus. 2012. Kemikaaliasiat. Viitattu 8.3.2013.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=189&lan=fi>

Tukes 2012a. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. 2012. REACH- asetukset. Viitattu 19.3.2013.

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Teollisuus--ja-kuluttajakemikaalit/REACH---asetus/>

Tukes 2012b. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. 2012. Luokitus, merkinnät ja pakkaaminen. Viitattu 17.3.2013.

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Luokituspakkaaminen-ja-merkinnat/>

Työsuojeluhallinto. 2012. Vaarallisten kemikaalien varoitusmerkit muuttuvat. Viitattu 17.3.2013.

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/uudetvaroitusmerkit>

Valtion ympäristöhallinto. 2007. Tiesitkö tämän liikenteestä? Viitattu 8.3.2013.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=58078&lan=FI>

Valtion ympäristöhallinto. 2012a. ISO 14001- standardi. Viitattu 14.3.2013

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1644&lan=fi>

Valtion ympäristöhallinto. 2012b. Materiaalitehokkuus. Viitattu 29.11.2012.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=402421&lan=FI>

Volkswagen. 2012. BlueMotion Technologies tuo pienemmät päästöt nyt myös hyötyautoluokkaan. Viitattu 8.3.2013.

http://www.volkswagen.fi/vv-auto/VW_News.nsf/0/5854E2B3A3AAB408C22579E9001DF711?OpenDocument&db=vw_ha5.nsf

Ympäristöministeriö. 2013. Jätteet ja jätehuolto. Viitattu 19.3.2013.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=321794&lan=fi>

Yritys-Suomi. 2013. Kemikaalien käsittely ja varastointi. Viitattu 17.3.2013.

http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/aihe?pp=polku_Yrityksen_ymparistotieto&ppa=palp_miten_huolehdiin_kemikaaleista&aihe=1000206

Julkaisemattomat lähteet:

Heckwolf, E. Ekokompassi-neuvoja. Keskustelu 3.10.2012. Ilmastoinfo. Helsinki.

Kaakkurivaara, A. Toimitusjohtaja. Keskustelu 27.11.2012 ja 10.4.2013. H&A Team Oy. Vantaa.

Rissanen, J. Piiripäällikkö. Keskustelu 16.11.2012. Ecolab. Helsinki.

Kuvat

Kuva 1: Joutsenmerkki	29
Kuva 2: Eu-Kukka- merkki	29
Kuva 3: Bra Miljöval- merkki	30
Kuva 4: H&A Team Oy:n uudistettu logo ja iskulause	61
Kuva 5: Ekokompassi-logo	71

Kuvat

Kuvio 1: Projektihallinnan tulokskolmio.....	10
Kuvio 2: Kestävän kehityksen mukainen vastuullinen liiketoiminta.	15
Kuvio 3: Ympäristöjohtamisen osa-alueet	16
Kuvio 4: Ekokompassin hyödyt yritykselle -.	20
Kuvio 5: Siivouksen ympäristövaikutukset muodostuvat useista eri tekijöistä.....	24
Kuvio 6: Siivouksemikaalin elinkaari.....	28
Kuvio 7: H&A Team Oy:n henkilöstön ympäristökyselyn tulokset	43

Taulukot

Taulukko 1: Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän luonti ja sertifiointi H&A Team Oy:lle - projektisuunnitelma	13
Taulukko 2: Kemikaalien varoitusmerkit.....	31
Taulukko 3: H&A Team Oy:n ympäristövaikutusten arviointilomake	46
Taulukko 4: H&A Team Oy:n ympäristötoimintaa koskeva lakilista.....	53
Taulukko 5: Ennen auditointia täytettävän seurantaraportin tiivistelmä.....	68

Liitteet

Liite 1: Ympäristöasioiden alkukartoituslomake.....	81
Liite 2: Ympäristökysely H&A Team Oy:n henkilöstölle.....	95
Liite 3: H&A Team Oy:n jätehuoltosuunnitelma.....	114
Liite 4: H&A Team Oy:n kemikaaliluettelo.....	117
Liite 5: H&A Team Oy:n ympäristöohjelma vuodelle 2013.....	123
Liite 6: Seurantaraportti ennen auditointia.....	130
Liite 7: Auditointiraportti.....	137

Ympäristöasioiden alkukartoituslomake

Yrityksen tiedot.....	82
Toiminnan kuvaus	82
Yleiset ympäristöasiat	83
Lait ja säädökset.....	84
Jätehuolto.....	84
Ongelmajätteet	86
Jätehuolto toimipisteessä	86
Kemikaalit.....	87
Sähkön, energian ja veden käyttö	89
Lämmitys	89
Sähkönkulutus	89
Ilmastointi	90
Valaistus	90
Vedenkulutus	91
Hankinnat	92
Materiaalitehokkuus	92
Kuljetukset, liikkuminen	93
Muuta / lisäyksiä.....	

Ympäristöasioiden alkukartoituslomake	
Alkukartoitukseen osallistujat	Aila Kaakkurivaara, Piia Kaakkurivaara, Annika Fagerholm
Päivämäärä	25.9.2012
YRITYKSEN TIEDOT	
Nimi	H&A Team Oy
Kotipaikka	Vantaa
Toimiala	Siivouspalvelut
Liikevaihto	Vuonna 2011 n. 1,4milj. euroa
Henkilöstön määrä	63
Osoite	Albert Petreliuksen katu 3 01370 Vantaa
Yhteyshenkilö	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm
Puhelin	040-8423968 ja 040-8485349
Sähköposti	piia.kaakkurivaara@ha-team.fi ja annika.fagerholm@ha-team.fi
TOIMINNAN KUVAUS	

Lyhyt erittely ja kuvaus yrityksen tuottamista palveluista.	H&A Team Oy on siivouppalveluyritys, joka toimii pääkaupunkiseudun, sekä Lappeenrannan alueella. Tarjoamme kaikenlaisia siivouspalveluja yrityksille, kotitalouksille, sekä julkiselle sektorille. Sopimussiivouspalvelumme kattavat lähes kaikenlaiset kiinteistöt. Tällä hetkellä sopimussiivouskohteinamme on esimerkiksi uimahalleja, ravintoloita, toimistotiloja, myymälätiloja, kouluja, päiväkoteja ja liikuntatiloja.
Yrityksen pääasialliset asiakasryhmät (yritykset, julkishallinto, yksityiset)?	Yli puolet yrityksen liikevaihdosta koostuu julkiselle sektorille tuotetuista palveluista. Tuotamme palveluita myös yrityksille, sekä kotitalouksille.
Sijaitseeko toimitila omassa vai vuokrakiinteistössä? Toimitilan pinta-ala / kuutiot?	Toimitilat ovat Kuntien eläkevakuutuksen vuokraamat tilat. Neliöt 61,5m2.
YLEISET YMPÄRISTÖASIAT	

Onko yrityksen ympäristö-asioita aikaisemmin kartoitettu tai järjestetty henkilökunnalle ympäristökoulutusta?	Henkilöstölle ei ole järjestetty varsinaista ympäristökoulutusta. Clean Card- sertifioinnin yhteydessä ympäristöasioita on jonkin verran kartoitettu.
Onko yrityksen johto motivoitunut kiinnittämään huomiota ympäristöasioihin? Miksi?	Yrityksen johto on erittäin motivoitunutta kiinnittämään ympäristöasioihin huomiota, sillä alamme kuormittaa ympäristöä paljon ja me kaikki haluamme tehdä oman osamme ympäristön kuormituksen vähentämiseksi. Ympäristösertifikaatti on myös selvä kilpailuetu yrityksellemme.
Onko henkilökunta motivoitunut kiinnittämään huomiota yrityksen ympäristöasioihin? Miksi?	Henkilöstömme on motivoitunutta kehittämään omaa osaamistaan ja tätä myöten varmasti myös motivoitunutta kehittämään ympäristötietämystään. Olemme järjestäneet henkilöstölle paljon erilaisia koulutuksia ja he ovat pitäneet niitä erittäin hyödyllisinä.
Ovatko asiakkaat tiedustelleet yrityksen ympäristöasioiden hallinnasta? Mistä asioista?	Nykyiset asiakkaat eivät ole juurikaan kyselleet ympäristöasioiden hoidosta, mutta tarjouskilpailuissa mahdollisesta ympäristöjärjestelmästä saa pisteitä.
Edellyttävätkö yritysasiakkaat hankintasopimuksissaan ympäristöasioiden huomioimista? Miten?	Muutamissa hankintasopimuksissa on maininta, että siivouspalveluyrityksen tulee noudattaa asiakkaan ohjeita muun muassa kierrätyksen ja jätteidenkeräyksen suhteen.
Miten on varauduttu mahdollisiin riskitilanteisiin? (esim. onko olemassa ohjeita, pelastussuunnitelmaa, ensiaputaidot?)	Yrityksessämme tehdään riskikartoitukset kaikkiin kohteisiin, joissa käydään läpi pelastussuunnitelmat ja miten erilaisiin riskeihin tulee varautua. Ensiapukoulutuksia järjestetään henkilöstölle (edellisen keran keväällä 2012).
LAIT JA SÄÄDÖKSET	
Onko yritys kartoittanut sitä koskevaa ympäristölainsäädäntöä? Mitkä lait tai määräykset koskevat sitä?	Emme ole juurikaan kartoittaneet meitä koskevaa ympäristölainsäädäntöä.
Millaisia lupia / ilmoituksia yritys tarvitsee toiminnassaan?	Ei tarvita lupia
JÄTEHUOLTO	

Seurataanko jätemääriä? Miten?	Ei seurata			
Sisältyvätkö jätehuoltokulut vuokraan / vastikkeeseen?	Sisältyvät			
Mitkä ovat yrityksen vuosittaiset jätehuoltokustannukset? Liitä mukaan vuoden laskut.				
Onko yrityksellä jätehuolto- suunnitelma? Liitä mukaan.	Ei ole			
Mitä jätejakeita yrityksessä syn- tyy? Kuinka paljon? (arvioidut määrät) Jos yrityksellä on oma jätehuolto- lasku, lisää se liitteeksi.	Jätejakeet	Syntyykö? (rastita)	Määrä (kg/ tn/vuosi)	Lajitellaanko? (rastita)
	Biojäte	x	n.25kg/v	
	Rasva/ruokaöljy			
	Paperi	x	n.50kg	x
	Pahvi	x	n.5kg	x
	Nestepakkauskartonki	x	n.5kg	
	Muovipullot	x	360plo/v	x
	Energiajäte	x	ei osaa arvi- oida	
	Metalli			
	Lasi: kierrätyspullot (Alko, virvoitusjuomat)	x	erittäin vä- hän	x
	muu lasi (astiat, purkit ym.)	x	erittäin vä- hän	
	Posliini			

	Puu			
	Sekajäte	x	n.150kg	x
	Tekstiili	x	erittäin vähän	
	Muu, mikä?	x pesuaineet ym.	Asiakaskoh-teista	

Vaaralliset jätteet

Syntykö toiminnassa vaarallisia jätteitä? Miten niistä huolehditaan?	Jätelaji	Syntykö? (rastita)	Määrä (kg / tn / l / vuosi)	Miten huolehditaan?
	Patterit, akut	x	alle 1kg	
	Loisteputket	x	alle 1kg	
	Käytetty voiteluöljy			
	Kiinteät öljyiset jätteet			
	Liuottimet			
	Maali- ja lakkajäte			
	SER eli sähkö- ja elektroniikka-romu	x	n.1kg	kierrätetään
	Syövyttävät pesuaineet	x	alle 5kg	
	Muu?			
Mihin keräyspisteeseen vaarallinen jäte vietään?	Sorttiasemalle (L&T)			

Jätehuolto toimipisteessä

Lajittelevatko siivoojat kerätyn jätteen? Mitkä jakeet?	kyllä / osittain / ei Asiakaskohteissa kyllä asiakkaan ohjeiden mukaan, toimistolla kyllä sen mukaan mitä kerätään				
Mitä jätejakeita kiinteistössä tai alueella on mahdollisuus kerätä?	Sekajäte, Energiajäte, Biojäte, pahvit/kartongit ja paperit/lehdet				
Voisiko syntyvän jätteiden määrää vähentää? Miten?	Voisi. Toimistolla voisimme tulostaa vähemmän paperia ja voisimme käyttää vielä vähemmän kertakäyttötuotteita.				
Olisitteko halukkaita lisäämään lajittelua?	Kyllä!				
KEMIKAALIT					
Käytetäänkö toiminnassa varoituskäyttömerkittyjä kemikaaleja? Mitä, kuinka paljon ja missä yhteydessä? Liitteeksi käyttöturvallisuustiedotteet. *KTT= käyttöturvallisuustiedote	Kauppanimi	Käyttötarkoitus	Vuosittainen käyttömäärä	KTT on (rastita)*	Ympäristömerkki
	Antiwax Forte	Vahanpoisto	10L	x	
	3m Cleaner Spray	Teipinpoistoon	n.1,5kg	x	
Annostellaanko pesukemikaalit kemikaalitoimittajien ohjeiden mukaan?	Kyllä, käytössä on laajamittaisesti annostelujärjestelmät.				
Onko yrityksellä luetteloä käytetyistä kemikaaleista?	Kyllä				

Onko henkilökuntaa opastettu kemikaalien turvalliseen käyttöön ja säilytykseen?	Kyllä
Ovatko käyttöturvallisuustiedotteet henkilökunnan saatavilla?	Kyllä

SÄHKÖN, ENERGIAN JA VEDEN KÄYTTÖ					
	sähkö	lämmitys	vesi		
Sisältyvätkö seuraavat kulut vuokraan tai vastikkeeseen?	Ei	Kyllä	Kyllä		
Kulutus vuosittain?	5254kWh				
Kustannukset vuosittain? Laskut liitteeksi.	n.880e /v				
Lämmitys					
Mikä lämmitysmuoto yrityksellä on?	kaukolämpö	suorasähkö	uusiutuva energia/ vihreä sähkö	öljy	lämpöpumppu
	x				
Miten tilojen lämpötilaa säädellään?	Ei säädellä. Tiloissa patterit, mutta talvella kylmä ja kesällä todella kuuma. Emme pysty itse säätämään.				
Hyödynnetäänkö valaistuksen, ilmastoinnin, sähkölaitteiden tai jätevesien tuottama lämpö lämmityksessä? Miten?	Ei				
Sähkönkulutus					
Onko käytössä vihreä / ekosähkö?	kyllä / ei Ei				
Luettelo sähkökäyttöisistä laitteista, joita on paljon yrityksen toimitiloissa. Esimerkiksi tietokoneet, tulostimet ym. (muut kuin valaistus)	Laite ja merkki	ikä	Energiankulutus	käyttö h /päivä	
	Pöytätietokone	9kk		8h	
	Pöytätietokone	9kk		8h	
	Pöytätietokone	8v		alle 1h	
	Pöytätietokone	6v		alle 1h	

	Kannettava tietokone	6kk		8h	
	Kannettava tietokone	6v		alle 1h	
	Tulostin	6v		6h	
	Monitoimitulostin	4v		Päällä 8h	
	Monitoimitulostin	2v		Päällä 8h	
	Radio	1v		8h	
Onko käytössä energialuokitettuja laitteita? Mitkä?	Ei energialuokiteltuja, mutta vettä ja energiaa säästäviä kyllä. Liitteenä käytössä olevan pesukoneen tiedot.				
Onko sähkölaitteiden energiansäästöominaisuudet otettu käyttöön?	Osittain, tietokoneissa sleep- toiminto käytössä				
Onko siivoojia ohjeistettu sammuttamaan valot ja turhaan päällä olevat laitteet?	Asiakaskohteissa kyllä, toimistolla ei. Siivooja käy toimistolla aukioloaikoina.				
Ilmastointi					
Onko tiloissa ilmastointi?	On tuloilma ja menoilmapuhaltimet				
Onko ilmastointi aika- tai tarveohjattu?	Ei				
Miten tuuletus hoidetaan? (Koneellinen ilmanvaihto / ovien ja ikkunoiden avaus / molemmat)	Koneellinen ilmanvaihto, ovet auki kesäisin ja talvisin kiinni				
Valaistus					
	Julkiset tilat	Toimistot	Ruokasalit	Muut tilat (varastot)	Ulkotilat
Hyödynnetäänkö päivänvaloa valaistuksessa?	Ei	Ei			

Onko käytössä avainkortilla, ajastimella tai kulku-ilmaisimella aktivoitava valaistus?	Ei	Ei			
Onko käytössä himmennetty yövalaistus?	Ei	Ei			
Onko käytössä energiansäästö- tai led-lamppuja? Kuinka suuri osuus kaikista valaisimista?	Kyllä kaikki uusia loisteputkia	Kyllä kaikki uusia loisteputkia			
Vedenkulutus					
Seurataanko kohteen vedenkulutusta? Miten usein?	Emme seuraa itse, kuuluu vuokraan				
Mikä on kohteen vedenkulutus? Lasku liitteeksi.	Kuuluu vuokraan				
Hotellit ja ravintolat: Mikä on kohteen vedenkulutus/ asiakas?					
Onko wc- tiloissa käytössä vettä säästävät /automaattihanat?	Ei, wc- pytyssä käytössä vettä säästävä vedin				
Kuinka paljon vesihanat kuluttavat vettä/min?	n. 6l/min				
Voiko WC-pöntöissä valita huuhtelumäärän? Vedenkulutus/huuhtelukerta?	Voi				
Onko siivoojia/ kiinteistöhuoltoa ohjeistettu tarkastamaan hanat ja wc-pöntöt säännöllisesti ja raportoimaan vuodoista välittömästi?	Asiakaskohteissa kyllä, toimistolla ei				
Miten vedenkulutusta voisi vähentää? Mitä on jo tehty?	Käytämme hyvin vähän vettä ja tiskejä emme tiskaa juoksevassa vedessä ja wc-pytyssä on vettä säästävä vedin.				

HANKINNAT				
Tuoteryhmät, joita yritys pääasiallisesti käyttää toiminnassaan?	Tuoteryhmä	Kokonaiskäyttö	Ympäristö- / luomu- / Reilun kaupan merkki (mikä?)	Osuus tuoteryhmän kokonaiskäytöstä
Näiden kulutus vuodessa (arvio).	Pesuaineet		Joutsenmerkki	alle 10%
Käytetäänkö joissain tuoteryhmissä ympäristö-merkittyjä, luomu- tai reilun kaupan tuotteita? Merkitse niiden osuus tuoteryhmän kokonaiskäytöstä.	Siivousvälineet		Joutsenmerkki	alle 10%
	Käsi- ja wc-paperit		Joutsenmerkki	100%
Liitteeksi hankintasuunnitelma, jos sellainen on olemassa.	Siivouskoneet		Ei merkittyjä, käytössä vettä säästäviä ja pesuaineettomia menetelmiä.	
	Jätesäkit ja roskapussit			
Käytetäänkö lähialueen tuottajien tuotteita? Missä tuoteryhmissä?	Ei			
Materiaalitehokkuus				

Käytetäänkö markkinoinnissa sähköisiä kanavia paperituotteiden sijaan? Miten ja millaisia?	Emme käytä paperituotteita markkinoinnissa.				
Onko yrityksessä siirrytty sähköiseen laskutukseen?	Niiltä osin kuin se on mahdollista.				
Käytetäänkö yrityksessä kertakäyttöastioita? Muita kertakäyttöhyödykkeitä?	Käytetään välillä kertakäyttölautasia, sekä kuppeja. Käytetään myös kertakäyttökäsineitä.				
Käytetäänkö kaksipuolista tulos-tusta?	Ei pääsääntöisesti. Olemme pyrkineet nyt lisäämään kaksipuolista tulos-tusta.				
Miten käsien kuivaus hoidetaan?	puhallin / pyyherulla / pyyhkeet / paperirulla/ irtopaperi				
Kierrätetäänkö käyttökelpoiset materiaalit ja laitteet uusiokäyttöön? Miten?	Pyrimme kierrättämään esimerkiksi tietokoneet niin, että esimerkiksi jos joku työntekijämme tarvitsee tietokonetta niin hän voi saada käytetyn meiltä.				
Minkälaisia materiaalitehokkuuden toimia yrityksessä on toteutettu?	Moppien kierrätystä tehostettu, varastointi vähennetty minimiin				
KULJETUKSET, LIIKKUMINEN					
Ostetaanko kuljetuspalveluja alihankintana? Mitä kuljetuksia?	Ei				
Onko yrityksellä omia/leasing-ajoneuvoja? Tiedot löytyvät rekisteriotteesta.	Luettelo ajoneuvoista	die-sel/bensa	poltto-aineen-kulutus/km	hiili-dioksi-dipääs-töt/ km	ajokilometrit /vuosi
	Ford Transit Connect	Diesel	6,5l/100		30 000km
	BMW 320i	Bensa	7,4l/100	178	alle 10 000km
	Seat Ibiza	Bensa	7,8l/100	156	20 000km

	Audi A4	Bensa	7,3l/100	176	arvio 10 000km
Onko ajoneuvojen hankinnassa kiinnitetty huomiota ympäristökriteereihin (päästöt, kulutus jne.)? Miten?	Ford on diesel, parempi ympäristölle kuin bensa. Seatilla ajetaan pääasiassa kaupunkiajoa, jolloin kulutus pientä. Pienellä koneella.				
Seurataanko ajoneuvojen polttoaineenkulutusta?	Kyllä				
Onko kiinnitetty huomiota logistiikan tehostamiseen ja ajoreitteihin?	Ei tarpeeksi				
Noudatetaanko yrityksen kuljetuksissa tyhjäkäyntikieltoa?	Ei				
Tuntevatko kuljettajat taloudellisen ajotavan?	Ei				
Pääseekö toimipisteeseen sujuvasti joukkoliikennettä käyttäen? Mihin kellonaikaan?	Suurimpaan osaan asiakaskohteistamme pääsee ja työntekijät käyttävät pääsääntöisesti julkista liikennettä. Niihin kohteisiin joihin on hankala mennä julkisilla, mennään partioautolla ja autossa on aina kaksi henkilöä. Työnjohtaja tarvitsee työssään autoa.				
Kannustetaanko asiakkaita joukkoliikenteen käyttöön? Miten?	Ei				
Kannustetaanko henkilökuntaa käyttämään työmatkaliikkuksessa joukkoliikennettä, polkupyörää, kimpakyytiä tms. oman auton sijaan? Miten?	Kyllä. Tällä hetkellä askelkampanja, jossa palkintona polkupyörä. Työntekijöille jaettu askelmittarit. Pyrimme järjestämään työt aina niin, että työntekijän on mahdollista kulkea paikasta toiseen julkisilla.				
Tuetaanko oman auton käyttöä työmatka-liikkuksessa (esim. maksuttomat parkkipaikat, autoetu tms.)? Miten?	Ei. Autoetu on vain toimitusjohtajalla. Työnjohtajalle maksetaan kilometrikorvauksia oman auton käytöstä, hänen työnkuvansa takia on lähes pakko käyttää omaa autoa.				

Käytössämme on jo muutamia innovaatioita, jotka vähentävät ympäristön kuormitusta. Käytämme lähes jokaisessa asiakaskohteessa pesuaineiden annostelujärjestelmää, joka vähentää huomattavasti pesuaineiden kulutusta. Teemme parhaillaan suunnitelmaa, miten saisimme käyttöön enemmän ympäristöystävällisiä tuotteita. Käytössä on myös Active Ion Ionator- laite, joka käyttää pintojen puhdistamiseen vain puhdasta vettä jonka laite sähköistää. Olemme ottaneet kokeilukäyttöön myös lattianpesuun tarkoitetun laitteen, joka puhdistaa käytetyn veden ja sen voi käyttää uudestaan. Laite ei toimi sähköllä. Tämä säästää huomattavia määriä vettä ja pesuaineita.

Kierrätämme muun muassa moppeja siten, että kun ne ovat liian huonossa kunnossa esimerkiksi koulujen siivoamiseen, ne viedään toiseen kohteeseen (esimerkiksi ravintolat), joissa niitä voi vielä hyvin käyttää. Näin ollen käytämme mopit aivan loppuun ennen kuin ne heitetään pois. Olemme myös ohjeistaneet työntekijöitä, että aina ei tarvitse vaihtaa roskapussia vaan sen sisällön voi tyhjentää ja jättää siistin pussin paikoilleen. Näin roskapussien käyttöä on saatu vähennettyä.

Tässä vain muutamia esimerkkejä jo tehdyistä ympäristöä säästäväistä toimista.

YMPÄRISTÖKYSELY H&A TEAM OY:N HENKILÖSTÖLLE

Saate:

Tämä kysely on osa Piia Kaakkurivaaran ja Annika Fagerholmin opinnäytetyötä sekä H&A Team Oy:n ympäristöjärjestelmää. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

Kysely koskee ympäristöön ja ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä siivousalalla ja erityisesti H&A Team Oy:ssä. Lue kysymyksenasettelu huolellisesti ennen vastaamista. Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, eli vastaus annetaan rastittamalla mielestäsi oikea/oikeat vaihtoehdot. Kysely toteutetaan anonyymisti.

Cover letter:

This survey is part of Piia Kaakkurivaara and Annika Fagerholm's thesis, as well as H & A Team Ltd.'s environmental management system. It will take you about 10 minutes to answer to this survey.

The survey covers the environment and environmental protection issues in the cleaning sector, and in particular, in H&A Team Ltd. Read the questions carefully before answering. The questions are multiple choice questions; the answer is given by choosing the option(s) that you think is the correct one(s). The survey is conducted anonymously.

Saatemärkused:

See küsimus on osa Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm Doktoritöö nii H & A Team Oy keskkonnajuhtimissüsteemi.

Küsitlus hõlmab keskkonna- ja keskkonnakaitsega seotud küsimusi koristamise alal ja eriti H & A Team Oy-s.

Loe Tõstatatud küsimus hoolikalt enne vastamist. Küsimused on valikvastustega, st vastus antakse raskimalla meelest õige / tõene valikud. Küsitlus viiakse läbi anonüümselt.

Ystävällisesti/ Kindly/ Söbralikult

Annika Fagerholm & Piia Kaakkurivaara

1. Miten siivousaineen pakkauksen valinnalla voidaan säästää ympäristöä? Valitse oikea vaihtoehto.
How can the choosing of cleaning chemicals' packing materials be used to save the environment? Choose the correct option.
Kuidas Puhastus pakendi valikuga on võimalik säästa keskkonda? Vali õige valik,

- Tiivisteitä käyttämällä säästetään pakkausmateriaaleja, vähennetään jätteen määrää, pienennetään kuljetusten ja varastoinnin ympäristövaikutuksia/
 By using concentrates, the packing materials can be saved, waste reduced and the environmental impact of transport and storage reduced/
 Tihendeid kasutades säästab pakkematerjale, vähendatakse jäätmete kogust, vähendatakse transpordi ja ladustamise keskkonnamõju
- Mitä pienempi pakkaus, sitä vähemmän ympäristöjätettä/
 The smaller the package, the less environmental waste/
 Mida väiksem on pakend, seda vähem keskkond jäätmed
- Hintava pakkaus on yleensä myös ympäristöystävällisin/
 An expensive package is usually also the most environment- friendly/
 Hinnastabiilsuse pakend on tavaliselt ka kõige keskkonnasõbralikum
- Siivousaineiden pakkaukset eivät ole koskaan ympäristöystävällisiä/
 The packages of cleaning chemicals are never environment- friendly/
 Puhastusvahendite pakendid ei ole kunagi keskkonnasõbralikke

2. Mitä on kuvattuna ympäristölle vaarallisen kemikaalin varoitusmerkissä? Valitse oikea vaihtoehto.
What picture is in the warning sign for environment- dangerous chemicals? Choose the correct option.
Mida on kujutatud keskkonnale ohtliku kemikaali hoiatusmärkidega? Vali õige valik.

- Iso, musta rasti/ Big, black cross/ Suur, must rist

Liekki/ Flame/ Leek

Pääkallo/ Skull/ Surnupealuu

Kuollut kala ja puu/ Dead fish and tree/ Surnud kalad ja puit

3. Seuraavassa on lueteltu erilaisia vaihtoehtoja käyttää siivousaineita. Valitse kaikki ympäristöystävälliset vaihtoehdot.
Listed below are a variety of options to use cleaning chemicals. Select all the environment-friendly options.
Järgnevalt on loetletud erinevaid võimalusi kasutada hooldusvahendid. Vali kõik keskkonnasõbralikud alternatiivid.

Käytetään paljon kertakäyttöt tuotteita/

Using a lot of disposable products/

Kasutatakse palju ühekordseks kasutamiseks mõeldud

Käytetään kylmää vettä/

Using cold water/

Kasutatakse külma vett

Puhdistusaineliuosta valmistetaan niin paljon, että sitä voi jättää käytettäväksi seuraavalla kerralla uudelleen/

Preparing so much of the detergent solution that it can be used again the next time /

Puhastusvahend lahus valmistatakse nii palju, et seda saa jätta kasutamiseks järgmisel korral uuesti

Noudatetaan käyttö- ja annosteluohjeita/

Following the usage and dosage instructions/

Järgitakse kasutus- ja annustamisjuhiseid

- Puhdistusaineliuosta valmistetaan vain tarvittava määrä/
Preparing the detergent solution only the required amount/
Puhastusvahend lahust valmistatakse ainult vajalik kogus
- Käytetään kädenlämpöistä vettä/
Using lukewarm (hand temperature) water/
Kasutatakse leiget vett
- Käytetään vain yhtä puhdistusainetta kaikenlaiseen likaan/
Using only one kind of cleaning chemical for all kinds of dirt/
Kasutatakse ainult ühte puhastusvahendit igasuguse mustuse
- Hävitetään vanhentuneet aineet käyttöohjeen mukaisesti/
Disposing the obsolete materials according to the instructions/
Hävitada aegunud ained vastavalt kasutusjuhendile
- Käytetään kuumaa vettä/
Using hot water/
Kasutatakse kuuma vett
- Annostellaan oman arvion mukaan/
Dosing the cleaning chemical by your own estimate/
Panna puhastusvahend oma hinnangu kohaselt

4. **Mitä siivousaineelle myönnetty Joutsenmerkki kertoo? Valitse oikea vaihtoehto.**

What does the Swan mark (The Nordic Ecolabel) given to a cleaning chemical say?

Choose the correct option.

Mida puhastusvahendid antud Luige märk räägib? Vali õige valik.

- Tuotteen valmistus, käyttö ja hävittäminen kuluttavat ympäristöä vähemmän kuin muiden vastaavien tuotteiden/
The manufacture, use and disposal of the product is less harmful for the environment than other similar products/
Toote valmistamine, kasutamine ja kõrvaldamine koormavad keskkonda vähem kui teiste sarnaste toodete

- Tuotteen myyntihinnasta osa käytetään joutsenten suojeleluun/
Part of the selling price of the product is used for the protection of swans/
Toote müügi hinnast osa kasutatakse luikede kaitsele
- Tuotteen valmistus, käyttö ja hävittäminen eivät kuluta ympäristöä lainkaan/
The manufacture, use and disposal of the product are not harmful for the environment at all/
Toote valmistamine, kasutamine ja kõrvaldamine ei tarbi keskkonda üldse
- Tuotteen valmistuksessa on hyödynnetty joutsenten ihosta ja sulista saatavaa rasvaa/
The product is manufactured using the fat obtained from the swans' feathers and skin/
Toote valmistamisel on kasutatud luikede nahast ja sulgedest poolset rasva

5. **Mitä on energiajäte? Valitse oikea vaihtoehto.**
What is energy waste? Choose the correct option.
Mis on energeetika jäätmed? Vali õige valik.

- Jätettä, joka syntyy sähköä käyttävistä tuotteista (esimerkiksi imureista, siivouskoneista jne.)/
Waste that results from electricity-using products (such as vacuum cleaners, cleaning machines, etc.)/
Jäätmeid, mis on tekkinud elektrit tarbivate toodete (näiteks tolmuimejad, puhastusmasinad, jne)
- Lämpöenergiana hyödynnettävää jätettä/
Waste that can be used as thermal energy/
Soojusenergiana kasulikku jäätmeid
- Kaikenlainen jäte/
All kinds of waste/
Igasugune jäätmed
- Pölynimuripussit, tupakantumpit, metalli, lasi, PVC-muovi, kumi, nahka, tekstiilit, vaipat, siteet/
Vacuum cleaner bags, cigarette butts, metal, glass, PVC, rubber, leather, textiles, diapers, bandages/
Tolmuimeja kotid, tubaka tumpit, metall, klaas, PVC-plast, kummi, nahk, tekstiil, mähkmed, sidemed

6. Miten siivooja voi omassa työssään huomioida ympäristönsuojelun jätteiden lajittelun lisäksi? Valitse neljä (4) oikeaa vaihtoehtoa.
How can a cleaner take environment into account in addition to sorting waste? Select four (4) correct options.
Kuidas koristaja võib oma töös arvestada keskkonnakaitse jäätmete sortimist liiksaks? Vali neli (4) paremat võimalust.

- Pesuaineiden annostelulla/
By dosing cleaning chemicals/
Detergentide manustamine
- Vaihtamalla suojakäsineitä usein/
By changing the protective gloves often/
Kinnaste vahetamine sageli
- Koneiden ja välineiden säännöllisellä puhdistamisella/
By cleaning the machinery and equipment regularly/
Masinate ja seadmete korrapärane vabastamine
- Oikean puhdistusaineen käytöllä/
By using the right cleaning chemical/
Õige puhastusvahend kasutamine
- Runsaalla veden käytöllä/
By using plenty of water/
Rohke vee kasutamine
- Sulkemalla ikkunoita/
By closing the windows/
Akende sulgemine
- Täyttämällä pesukoneet puolilleen/
By half-filling the washing machines/
Pesumasina poolenisti täitmisel
- Käyttämällä vain yhtä pesuainetta kaikkiin pintoihin/
By using only one chemical for all surfaces/
Ainult ühe pesuvahendi kasutamine kõikidele pindadele

7. Millainen siivousväline on ympäristöä säästävä? Valitse alla olevasta listasta neljä (4) oikeaa vaihtoehtoa.

What kind of cleaning equipment is environment- friendly? Choose from the list below four (4) correct options.

Milline puhastus vahend on keskkonnasõbralik? Vali allolevast nimekirjast neli (4) paremat võimalust.

- Tuote on kestävä, pitkäaikainen/
The product is durable, lasts long/
Toode on vastupidav, pikaajaline
- Tuote on kertakäyttöinen/
The product is disposable/
Toode on ühekordseks kasutamiseks
- Tuotteeseen saa varaosia/
You can get spare parts to the product/
Tootele saab varuosi
- Tuotteella täytyy olla jonkinlainen ympäristömerkki/
The product has to have some kind of Eco label/
Tootel peab olema mingisugune ökomärgis
- Tuote on valmistettu kierrätettävistä tai polttokelpoisista materiaaleista/
The product is made of recyclable or combustible materials /
Toode on valmistatud taaskasutatavatest või põletus kvalifitseeritud materjalidest
- Tuote on helppohoitoinen/
The product is easy to take care of/
Toode on kergesti hooldatav
- Tuote on valmistettu Suomessa/
The product is manufactured in Finland/
Toode on valmistatud Soomes
- Tuote on valmistettu PVC- muovista/
The product is made of PVC plastic/
Toode on valmistatud PVC-plastist

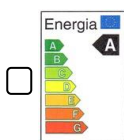
8. Valitse alla olevasta listasta kolme(3) ympäristömerkkiä, joita voit löytää siivous-
ainepakkauksista.

Choose from the list below three (3) Eco labels, which you can find in a cleaning
chemical package.

Vali allolevast nimekirjast kolm (3) ökomärgise, mida võite leida puhastus
pakenditest.

Joutsenmerkki / The Swan mark (The Nordic Eco
label)/ Luige märk

Energiamerkki/ Energy mark/ Energiämärgis

EU-kukkamerkki/EU Eco label/EL-Lillekujulist ökomärgist

Luomu- valvottua tuotantoa - merkki/ Organic-controlled pro-
duction - mark/
Öko-kontrollitud tootmise - märk

Reilun kaupan merkki/ The Fair trade label / Õiglase kaubanduse
märk

Bra miljöverkki/ Bra miljöverkki- mark/ Bra miljöverkki- märk

EU:n luomumerkki/ EU organic logo / ELi öko märk

Suomen luonnonsuojeluliiton Norppaenergia-merkki/ Finnish Association for Nature Conservation - Seal Energy- mark/ Soome Looduskaitse Viiger energeetika- märk

Demeter- tuotemerkki/ Demeter- brand/ Demeter- bränd

9. **Mitä tarkoitetaan jätehuollossa tuottajavastuulla? Valitse oikea vaihtoehto.**
What is meant by producer responsibility in waste management? Choose the correct option.

Mida tähendab jäätmekäitluses tootjavastutuse? Vali õige valik,

- Jätelain mukaista periaatetta, jossa tuottajalla on vastuu esimerkiksi tuotteen kierrätyksestä, uudelleenkäytöstä tai muusta jätehuollosta. /
 The principle of the Waste Law, which states that: the producer is responsible for the product's recycling, reuse, or other waste management. /
 Jäätmeseaduse kohaselt põhimõtet, mille tootjal on vastutus näiteks toote ringlussevõtu, taaskasutamise või muust käitlemise eest.
- Jätelain mukaista periaatetta, jossa tuottaja ei saa valmistaa tuotteita, joista syntyy vaarallista jätettä. /
 The principle of the Waste Law, which states that: a producer must not produce products that generate hazardous waste. /
 Jäätmeseaduse kohaselt põhimõtet, mille tootja ei tohi valmistada tooteid, mis tekib ohtlikke jäätmeid.
- Jätelain mukaista periaatetta, jossa tuottajan täytyy käyttää valmistuksessa myös biohajoavia materiaaleja. /
 The principle of the Waste Law, which states that: a producer must use biodegradable materials in the manufacture. /
 Jäätmeseaduse kohaselt põhimõtet, mille tootja on vaja kasutada valmistamisel ka biolagunevaid materjale.

- Jätelain mukaista periaatetta, jossa tuottajan vastuu rajoittuu tuotteen valmistukseen ja jälleenmyyntiin, mutta ei kierrätykseen tai jätehuoltoon. /
The principle of the Waste Law, which states that: a producer's liability is limited to product manufacturing and distribution, but not recycling or waste management. /
Jäätmeseaduse kohaselt põhimõtet, kus tootja vastutus piirdub toote valmistamise ja edasimüügiga, kuid ei kogumispunkti või jäätmekäitlusega.

10. Milloin kertakäyttöisen siivouspyyhkeen käyttö on järkevää? Valitse oikea vaihtoehto.

When is it sensible to use a disposable cleaning towel? Choose the correct option.

Kuna ühekordne koristuslapp kasutamine on mõistlik? Vali õige valik.

- Kertakäyttöisen siivouspyyhkeen käyttö on aina järkevää. /
It is always sensible to use a disposable cleaning towel. /
Ühekordse koristuslappi kasutamine on alati mõistlik.
- Kertakäyttöistä siivouspyyhettä kannattaa käyttää korkeaa hygieniää vaativissa tiloissa sekä kohteissa, joissa ei ole pyyhkeiden huoltomahdollisuutta. /
The disposable cleaning towel should be used for areas demanding high level of hygiene, as well as in places where there is no possibility for towel overhaul. /
Ühekordselt koristuslappi on soovitatav kasutada kõrget hügieeni nõudvate ruumides ning kohtades, kus ei ole rätikute hoolduse võimalust.
- Kertakäyttöisiä siivouspyyhkeitä ei ole koskaan järkevää käyttää. /
It is never sensible to use disposable cleaning towels. /
Ühekordseid koristuslappi ei ole kunagi mõistlik kasutada. /
- Kertakäyttöistä siivouspyyhettä kannattaa käyttää aina ravintoloiden ja yökerhojen siivouksessa. /
Disposable cleaning towels should be used whenever cleaning a restaurant or night club. /
Ühekordset puhastuslappi on hea alati kasutada ööklubide ja restoranide koristamisel.

11. Millainen jäte luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi? Valitse oikea vaihtoehto./
What kind of waste is classified as hazardous waste? Choose the correct option./
Milline jäätmed klassifitseeritakse ohtlikeks jäätmeteks? Vali õige valik.

- Vaaralliseksi jätteeksi luokitellaan muun muassa desinfiioivat puhdistusaineet, hehku-
lamput, palovaroittimet, akut, lakat, emäksiset pesuaineet (kuten konetiskiaine, uuninpesuaine)./

Classified as hazardous waste, among other things, are disinfectant cleaners, light bulbs, smoke detectors, batteries, paints, alkaline detergents (such as machine detergent, oven detergent)./

Ohtlikeks jäätmeteks klassifitseeritud muu hulgas desinfitseerivad puhastusvahendid, elektripirnid, suitsuandurid, akud, lakid, leeliselised pesuvahendid (nagu nõudepesuvahend, ahju puhastusvahend).

- Vaaralliseksi jätteeksi luokitellaan muun muassa desinfiioivat puhdistusaineet, akut, lakat, emäksiset pesuaineet (kuten konetiskiaine, uuninpesuaine), cd- levyt, mustepatruunat, paistorasvat./

Classified as hazardous waste, among other things, are disinfectant cleaners, batteries, paints, alkaline detergents (such as machine detergent, oven detergent), CDs, ink cartridges, frying fats./

Ohtlikeks jäätmeteks klassifitseeritud muu hulgas desinfitseerivad puhastusvahendid, akud, lakid, leeliselised pesuvahendid (nagu nõudepesuvahend, ahju puhastusvahend), CD-plaadid, tindikassetid, praadimine rasvad.

- Vaaralliseksi jätteeksi luokitellaan muun muassa desinfiioivat puhdistusaineet, akut, lakat, maalijätteet, painekyllästetty puu, emäksiset pesuaineet (kuten konetiskiaine, uuninpesuaine), energiansäästölamput ja loisteputket./

Classified as hazardous waste, among other things, are disinfectant cleaners, batteries, paints, paint waste, impregnated wood, alkaline detergents (such as machine detergent, oven detergent), energy saving light bulbs and fluorescent tubes./

Ohtlikeks jäätmeteks klassifitseeritud muu hulgas desinfitseerivad puhastusvahendid, akud, lakid, värvijääkide, immutatud puit, leeliselised pesuvahendid (nagu nõudepesuvahend, ahju puhastusvahend), säästulambid ja päeavalgustlambid.

12. Mihin keräyspisteeseen vaarallinen jäte vietään? Valitse oikea vaihtoehto./
What is the right collection point for hazardous waste? Choose the correct option./

Milleks kogumispunkti ohtlikud jäätmed eksporditakse? Vali õige valik.

- Vaarallista jätettä voi viedä vain Sortti- asemille./
Hazardous waste can only be taken to Sortti stations. /
Ohtlikke jäätmeid võib ekspordida ainult Sortti-jaamadele. /
- Vaaralliset jätteet voi viedä ongelmajäteasemille, Sortti- asemille tai HSY:n kiertäviin jätehuollon keräysautoihin./
Hazardous waste can be taken to hazardous waste stations, Sortti stations or HSY circulating waste collection trucks./
Ohtlikud jäätmed võib viia ohtlike jäätmete mahutisse, Sortti-mahutisse või HSY ringlevate jäätmekäitluse kogumise autodele.
- Kaikki vaarallinen jäte on poltettavaa jätettä, joten ne voi laittaa energiajäteastiin./
All hazardous waste is combustible waste, so they can be put in an energy waste container./
Kõik ohtlikud jäätmed tuleb põletada, nii et neid saab panna energia jäätmete mahutisse.

13. Miten hävität vanhentuneen siivousaineen? Valitse oikea vaihtoehto.
How do you dispose of outdated cleaning chemical? Choose the correct option.

Kuidas kaotada vananenud puhastusvahendid? Vali õige valik.

- Siivousaineet eivät vanhene./ Cleaning chemicals do not expire./Puhastusvahendid ei vanane.
- Tuotteen käyttöturvallisuustiedotteen mukaisesti. /
In accordance with the product safety data sheet./
Toote ohutuskaardi alusel.
- Kaadan lopun aineen viemäriin ja huuhtelen pakkauksen huolellisesti sen jälkeen. /
I pour what there is left of the chemical to the drain and rinse the package thoroughly afterwards./
Valan lõpu aine kanalisatsiooni ja loputa hoolikalt pakendi pärast.

- En tiedä./
I do not know./
Ma ei tea.

14. Minkä värinen biojäteastia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on? Valitse oikea vaihtoehto./
What color the bio waste bin or the label on top of the bin usually is? Choose the correct option.

Mis värvü kleebis biojätmete kastil või mahutil tavaliselt on? Vali õige valik.

- harmaa/ grey/ hall
- oranssi/ orange/ oranž
- ruskea/ brown/ pruun
- sininen/ blue/ sinine
- punainen/ red/ punane
- vihreä/ green/ roheline
- musta/ black/ must
- valkoinen/ white/ valge
- keltainen/ yellow/ kollane

15. Minkä värinen sekajäteastia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on? Valitse oikea vaihtoehto./
What color the mixed waste bin or the label on top of the bin usually is? Choose the correct option./

Mis värvü kleebis kombineeritud prügi kastil või mahutil tavaliselt on? Vali õige valik.

- harmaa/ grey/ hall
- oranssi/ orange/ oranž
- ruskea/ brown/ pruun

- sininen/ blue/ sinine
- punainen/ red/ punane
- vihreä/ green/ roheline
- musta/ black/ must
- valkoinen/ white/ valge
- keltainen/ yellow/ kollane

16. Minkä värinen energiajäteastia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on? Valitse oikea vaihtoehto./
What color the energy waste bin or the label on top of the bin usually is? Choose the correct option./
Mis värvü kleebis enregiaprügi kastil või mahutil tavaliselt on? Vali õige valik.

- harmaa/ grey/ hall
- oranssi/ orange/ oranž
- ruskea/ brown/ pruun
- sininen/ blue/ sinine
- punainen/ red/ punane
- vihreä/ green/ roheline
- musta/ black/ must
- valkoinen/ white/ valge
- keltainen/ yellow/ kollane

17. Minkä värinen pahvi ja kartonki- astia tai astian päällä oleva tunnustarra yleensä on? Valitse oikea vaihtoehto./

What color the cardboard and carton bin or the label on top of the bin usually is?

Choose the correct option./

Mis värv kleebi papp ja kartong anum või mahutil tavaliselt on? Vali õige valik.

- harmaa/ grey/ hall
- oranssi/ orange/ oranž
- ruskea/ brown/ pruun
- sininen/ blue/ sinine
- punainen/ red/ punane
- vihreä/ green/ roheline
- musta/ black/ must
- valkoinen/ white/ valge
- keltainen/ yellow/ kollane

18. Sukupuoli/ Sex/ Sugu

- mies/ Male/ mees
- nainen/ Female/ naine

19. Ikä/ Age/ Vanus

- 16-25 vuotta/ years/ aastat
- 26-35 vuotta/ years/ aastat
- 36-45 vuotta/ years/ aastat

46-55 vuotta/ years/ aastat

56-65 vuotta/ years/ aastat

66- vuotta/ years/ aastat

20. Oletko motivoitunut kiinnittämään huomiota yrityksen ympäristöasioihin?/
Are you motivated to pay attention to the company's environmental issues?/
Kas sa oled motiveeritud pöörata tähelepanu ettevõtte keskkonnanhoiule?

Olen hyvin motivoitunut./ I am very motivated./ Ma olen tõesti motiveeritud.

Olen jonkin verran motivoitunut./ I am somewhat motivated./ Ma olen mõnevõrra motiveeritud.

En ole kovin motivoitunut./ I am not that motivated./ Ma ei ole väga motiveeritud.

En ole lainkaan motivoitunut./ I am not motivated at all./ Ma ei ole üldse motiveeritud.

21. Kuinka kauan olet työskennellyt H&A Team Oy:ssä?/
How long have you worked for H&A Team Ltd.??/
Kui kaua olete töötanud H & A Team OÜ-s?

Alle 1 vuoden./ Less than 1 year./ Vähem kui 1 aasta.

1-2 vuotta./ 1-2 years./ 1-2 aastat.

3-5 vuotta./ 3-6 years./ 3-6 aastat.

Yli 5 vuotta./ More than 5 years./ Rohkem kui 5 aastat.

22. Minkälaisissa työkohteissa pääsääntöisesti työskentelet? Jos työskentelet useissa erilaisissa kohteissa, valitse yksi, jossa työskentelet useimmin. /
What kind of places do you mostly work in? If you work in many different places, choose the one in which you work most often./
Missugusel kohtades üldjuhul töötad? Kui töötate mitmes erinevates kohtades, valige üks, kus te töötate kõige sagedamini.

Kouluissa ja/tai päiväkodeissa/ In schools and/or kindergartens/ Koolides ja / või lasteaias

- Ruokaravintoloissa/ In restaurants/ Restoranides
- Yökerhoissa/ In night clubs/ Klubides
- Uimahalleissa/ In swimming halls/ Ujulates
- Museoissa/ In museums/ Muuseumides
- Toimistoissa/ In offices/ Kontorites
- Kotitalouksissa/ In homes/ Kodudes

23. Oletko koskaan osallistunut jonkinlaiseen ympäristökoulutukseen?/
Have you ever participated in some kind of environment schooling or courses?/
Kas sa oled kunagi osalenud mingis ökoloogilist koolitust?

- Kyllä, olen muiden opintojeni ohessa saanut myös ympäristökoulutusta. /
Yes, I have had environment schooling in addition to my other schooling.
- Kyllä, olen ollut nimenomaan ympäristöasioihin suunnatussa koulutuksessa/ kurssilla. /
Yes, I have been on a course/ schooling that is based on environmental issues.
- En ole ollut varsinaisessa koulutuksessa, mutta olen itsenäisesti opiskellut ympäristö-
asioita. /
No, I have not had schooling or taken a course, but I have studied environmental issues
independently.
- En ole osallistunut millään lailla ympäristökoulutukseen. /
No, I have not had any kind of environmental schooling.

24. Vastaa tähän kysymykseen vain, jos vastasit edelliseen kysymykseen jomman-
kumman Kyllä- vaihtoehdoista.
Milloin viimeksi olet saanut ympäristökoulutusta?

Answer this question only if you answered yes to one of the previous question options.

When was the last you have received environmental training?

Vasta sellele küsimusele vaid siis, kui vastasite eelmisele küsimusele ühe Jah
võimalusi.

Millal viimati olete saanud ökoloogilist koolitust?

- Viimeisen vuoden aikana/
During the last year
- Viimeisen kahden- kolmen vuoden aikana/
During the last two-three years.
- Viimeisen viiden vuoden aikana/
During the last five years.
- Yli viisi vuotta sitten/
More than five years ago.

Kiitos vastauksistasi!

Thank you for your answers!

Täname vastused!

Lähteet:

Siivoussektori Oy, Puhtauspeli

Ekokompassi, Ympäristöasioiden alkukartoituslomake

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=182582>

http://www.kierratys.info/laji_ongelmajate.php

http://www.hsy.fi/jatehuolto/jatteiden_lajittelu/vaarallinen_jate/Sivut/default.asp

[x](#)

http://www.maikoski.fi/asukas/jatteiden_lajittelu/

http://www.ymparistoyritykset.fi/Jatteiden_lajittelu

Kuvalähteet:

www.ymparisto.fi

<http://www.hel2.fi/y mk/ julkaisut/oppaat/ympopas/ymparistomerkit.htm>

http://www.vihreapolku.info/kestava_kehitys/parempia_valintoja_-_turkulaisen_toiminta- ja_kulutusopas/tunnistetaan_ymparistomerkit

<http://www.aurinkokyla.fi/sivut/matalaenergia-saastaa/>

<http://www.evl.fi/kua/html/tiedotteet/0309reilukauppa.html>

http://biodyn.fi/?page_id=33

Jätehuoltosuunnitelma						
Yritys: H&A Team Oy					Pvm: 10.12.2012	
Jätelaji	Keräysvelvoite, jos kiinteistöllä syntyy	Nyt kerätään: keräysastioiden määrä ja koko	Tyhjennysrytmi	Jäteyhtiön tiedot / Mihin viedään?	Vastuuhlö	Kehitettävää, aikataulu
Energiajäte	-	-	1krt/vko	Taloyhtiö / L&T	Piia ja Annika	Aletaan kerätä, lajitteluoheistus
Biojäte	yli 50 kg viikossa	-	2krt/vko	Taloyhtiö / L&T	Piia ja Annika	Aletaan kerätä, lajitteluoheistus
Keräyspaperi <ul style="list-style-type: none"> ▪ toimistopaperi ▪ lehdet ja mainokset ▪ tietosuoja 	aina erilliskeräys erikseen jos tietosuoja vaatii	Paperikeräysastioita 5 kpl, kooltaan 25l. Käytössä asiakirjasilppuri.	1krt/vko	Taloyhtiö / L&T	Piia ja Annika	
Pahvi	yli 50 kg viikossa	Ei erillistä keräysastiaa, kierrätetään pahvit aina kun pahvijätettä syntyy	1krt/vko	Taloyhtiö / L&T	Piia ja Annika	
Keräyskartonki	yli 50 kg viikossa	-	1krt/vko	Taloyhtiö / L&T	Piia ja Annika	Aletaan kerätä, lajitteluoheistus

Liite 3

					ka	luohjeistus
Metalli	yli 50 kg viikossa	-				
Lasi	-	-				
Puu	-	-				
Sekajäte	kiinteistöllä tulee olla sekajäteastia	Kaksi sekajäteastiaa, kooltaan 10l.	1krt/vko	Taloyhtiö / L&T	Piia ja Annika	Vähennetään sekajätettä
Kanisterit / asiakkaalla	-	-	Jatkuvaa	Asiakkaiden jätehuolto	Piia ja Annika	Viestittävä, että voi laittaa energiajätteeseen.
Tulostinten mustepatruunat		Kolme tulostinta	Aina kun tulostimeen vaihdetaan uusi patruuna		Piia ja Annika	Ricoh energiajätteeseen, Epsonin kasetit Epsonin keräyslaatikkoon

Vaaralliset jätteet <i>AINA ERILLISKERÄYS</i>	Missä säilytetään? Määrät?	Kuinka usein haetaan / viedään keräykseen?	Jäteyhtiön tiedot / Mihin viedään?	Vastuuhenkilö	Siirtoasiakirja saatu?
Sähkö- ja elektroniikkaromu (SER)			Sortti-asemalle (yksi- tyishenkilönä)		
Paristot ja akut			Ostopaikkaan		
Loisteputket			Sortti-asemalle (yksi- tyishenkilönä)		
Liuottimet	-				
Maali- ja lakkajäte	-				
Muu vaarallinen jäte (mikä / mitkä?)	-				
Muita?					

Kemikaaliluettelo						
Yritys: H&A Team Oy		Vastuuhenkilö: Piia Kaakkurivaara ja Annika Fa-gerhoolm			Pvm: 10.12.2012	
Kauppanimi	Varoitusmerkki	R-lauseke	S-lauseke	KTT	Käyttötarkoitus	Käyttö / varastointi-määrä
3M Cleanersspray 387g	Erittäin helposti syttyvä, Ärsyttävä, Ympäristölle vaarallinen	R12 Erittäin helposti syttyvää. R38 Ärsyttää ihoa. R50/53 Erittäin myrkyllistä vesieliöille, voi aiheuttaa pitkäaikaisia haittavaikutuksia vesiympäristössä.	S16 Eristettävä sytytyslähteistä - Tupakointi kielletty. S2 Säilytettävä lasten ulottumattomissa. S23C Vältettävä höyryn tai sumun hengittämistä. S51 Huolehdittava hyvästä ilmanvaihdosta. S61 Vältettävä päästämistä ympäristöön. Lue eri-	http://multimedia.3m.com/mws/media/webserver?mwsId=SSSSuUn_zu8IzGGM8mZPY-tenv7bi17zHvu9IxUb7S	Teippien, pinttyneiden tahrojen poistoon	Alle 5 kg vuodessa, ei varastoida

			tyisohjeet/käyttöturvallisuustiedote	SSSSS-		
Berner Antiwax Forte 5L	Xi : Ärsyttävä N : Ympäristölle vaarallinen	R43 : Ihokosketus voi aiheuttaa herkistymistä. R51/53 : Myrkyllistä vesieliöille, voi aiheuttaa pitkäaikaisia haittavaikutuksia vesiympäristössä	S2 : Säilytettävä lasten ulottumattomissa. S37 : Käytettävä sopivia suojakäsineitä. S46 : Jos ainetta on nielty, hakeuduttava heti lääkärin hoitoon ja näytettävä tämä pakkaus tai etiketti. S61 : Vältettävä päästämistä ympäristöön. Lue erityisohjeet/käyttöturvallisuus-	http://www.cleaner.fi/ph/p/www.nsf/images/WE TROK_ ANTI- WAX_ F OR- TE.pdf/\$ FI- LE/WET ROK_ A NTI- WAX_ F OR- TE.pdf	Vahanpoistoon	10L / vuosi, ei varastoida

			tiedote.			
Ecolab Benduroi Forte	Ärsyttävä	R36- Ärsyttää silmiä.	S2- Säilytettävä lasten ulottumattomissa. S26- Roiskeet silmistä huuhdeltava välittömästi runsaalla vedellä ja mentävä lääkäriin	http://productcatalogue.ecolab.fi/UserFiles/VarePDF/367_5_2.pdf	Vahanpoistoon	70L / vuosi, ei varastoida. Vaihdetaan mahdollisuuksien mukaan ympäristötuotteeseen.
Ecolab Benduroi Ultra	Syövyttävä	R35- Voimakkaasti syövyttävää.	S2- Säilytettävä lasten ulottumattomissa. S26- Roiskeet silmistä huuhdeltava välittömästi runsaalla vedellä ja mentävä lääkäriin. S36/37/39- Käytet-	http://productcatalogue.ecolab.fi/UserFiles/VarePDF/365_5_2.pdf	Vahanpoistoon	70L / vuosi, ei varastoida. Vaihdetaan mahdollisuuksien mukaan ympäristötuotteeseen.

			<p>tävä sopivaa suo- javaatetusta ja silmien- tai kas- vonsuojainta. S45- Onnettomuu- den sattuessa tai tunnettaessa pa- hoinvointia hakeu- duttava heti lääkärin hoitoon (näytettävä tätä etikettiä, mikäli mahdollista)</p>			
Ecolab Sirafan M	Ärsyttävä	R36- Ärsyttää sil- miä.	<p>S2- Säilytettävä lasten ulottumat- tomissa. S26- Roiskeet sil- mistä huuhdeltava välittömästi run- saalla vedellä ja mentävä</p>	http://pr oductca talo- gue.eco lab.fi/Us erFi- les/Vare PDF/152	Keittiötilojen puhdistuk- seen, rasvanpoistoon	Alle 20L / vuo- dessa, ei va- rastoida. Vaih- detaan mah- dollisuuksien mukaan ympä- ristötuottee- seen.

			lääkäriin.	_5_2.pdf		
Kaikista kemikaaleista on käyttöpaikoilla KTT:t, vaikka ne eivät ole kemikaaleina varoitusmerkittyjä.						

Säilytä tämä luettelo ja käyttöturvallisuustiedotteet työntekijöiden nähtävillä. R-lauseke = vaaraa osoittava lauseke

S-lauseke = turvallisuustoimenpiteitä osoittava lauseke

KTT = käyttöturvallisuustiedote

Ympäristöohjelma vuodelle 2013	
Yritys	H&A Team Oy
Ympäristövastaava tai -tiimi	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm
Ympäristöohjelman tekijä(t)	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm
Päivämäärä (päivitetty viimeksi)	27.11.2012
Ympäristöpolitiikka	<p><i>Ympäristöstä huolehtiminen on luonnollinen osa yrityksemme arkea. Ympäristöperiaattemme perustuvat kestävään kehitykseen, sekä ympäristön huomioimiseen kaikessa toiminnassamme. Ympäristöohjelmamme perustana on uusien ympäristöystävällisten innovaatioiden hyödyntäminen toiminnassamme sekä jo käytössä olevien menetelmien jatkuva kehittäminen. Pyrimme myös yhteistyössä asiakkaidemme kanssa löytämään ympäristöystävällisiä ratkaisuja siivoukseen ja kiinteistöhuoltoon liittyvissä asioissa.</i></p> <p><i>Käytämme työssämme aineita, välineitä, koneita ja menetelmiä, jotka kuormittavat ympäristöä mahdollisimman vähän. Käytössämme on menetelmiä ja välineitä, jotka säästävät vettä, pesuaineita ja luontoa. Huomioimme ympäristön myös työmatkaliikumisessa. Vähennämme työmatkaliikumisesta aiheutuvia päästöjä tehokkaalla reittisuunnittelulla ja ajoneuvoseurannalla. Noudatamme kaikessa toiminnassamme ympäristölainsäädäntöä. Koulutamme henkilöstöämme säännöllisesti, jotta he osaavat omassa työssään ottaa ympäristön huomioon.</i></p> <p style="text-align: right;">Aila Kaakkurivaara</p>

Osa-alueet

Valittavien osa-alueiden ja tavoitteiden tulee pohjautua yrityksen olennaisten ympäristövaikutusten vähentämiseen.

Tällä kaudella kehittämiskohteiksi valitut osa-alueet:

- Hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan
- Logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen
- Ympäristömyötäinen asiakasviestintä ja oman henkilökunnan ympäristötietoisuus

Osa-alueet arvioidaan ja valitaan uudelleen viimeistään kolmen vuoden välein.

Vähennämme ympäristövaikutuksiamme valituilla osa-alueilla seuraavien tavoitteiden mukaisesti:

Ympäristönäkökohta

Hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan

Tavoitteet:

- **Pesuaineiden annostelujärjestelmät käytössä kaikissa kohteissa, joissa sen käyttö on mahdollista**
- **Vuosittaisesta pesuainekulutuksesta 70% tulee ympäristömerkittyjen tuotteiden käytöstä**
- **Uusia ympäristömyötäisempiä innovaatioita koekäytetään säännöllisesti ja toimiviksi koetut otetaan käyttöön päivittäisessä siivoustyössä**

Toimenpiteet

Aikataulu

Vastuuhenkilö

Seurantatapa / mittari

Materiaaliluettelon päivittäminen, karsiminen ja käyttöönotto

11/2012

Piia ja Annika

Uusi materiaaliluettelo, aineitoimittajien lähetykselliset, kemikaalien kulutusmäärät (vuosittain)

Ympäristömyötäisten tuotteiden listan luominen

11/2012

Piia ja Annika

Tuotelista tehty

Lähetetään henkilöstölle tiedote

12/2012

Piia ja Annika

Tiedote lähetetty

Vettä ja kemikaaleja säästävien innovaatioiden käyttöönotto aina kun mahdollista

Jatkuvaa

Piia ja Annika

Inventaario

Ympäristönäkökohta Logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen	Tavoitteet:			
	- Partioautojen ja tavarakuljetusten osalta tehdään reittisuunnittelua, jotta turha ajaminen jäisi pois kokonaan - Autojen hankinnassa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat - Matkakulujen osuus liikevaihdosta) pyritään vähentämään 2 prosentista (2012) 1,6 prosenttiin - Henkilöstön motivoiminen hyötyliikunnan lisäämiseen myös työmatkaliikkumisessa			
	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Seurantatapa / mittari
	Seurantajärjestelmän luominen (Helpten)	12/2012	Piia ja Annika	Helpten- raportit
	Reittisuunnittelu	12/2012	Piia ja Annika	Reittisuunnitelmien toteutuminen Helptenin ja ajo-päiväkirjojen avulla
	Tiedotus ja koulutus henkilöstölle henkilöstöpäivillä ja erillisellä tiedotteella	01 - 02/2013	Piia ja Annika	Osallistumislista, koulutuskortit ja tiedote
	Henkilöstölle vuosittain pidettävä Sporttipassi- kilpailu	02/2012	Piia ja Annika	Sporttipassit
Ympäristönäkökohta Ympäristömyötäinen asiakas-	Tavoitteet:			
	- Koko henkilökunta koulutetaan ympäristöasioissa - Asiakkaille tiedotetaan Ekokompassi- ympäristöjärjestelmästä ja pyritään edistämään heidän tietä-			

viestintä ja oman henkilökunnan ympäristötietoisuus	mystään ympäristöön liittyvissä asioissa			
	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Seurantatapa / mittari
	Pidetään koko henkilökunnalle henkilöstöpäivät ympäristöteemalla	02/2013	Piia ja Annika	Osallistujalista ja koulutuskortti
	Toteutetaan ympäristötietoisuuskysely ennen henkilöstöpäiviä ja analysoidaan tulokset. Tulosten pohjalta suunnitellaan koulutus.	11 – 12/2012	Piia ja Annika	Kyselyt toteutettu ja analysoitu
	Laatukierrojen ja kehityskeskustelujen yhteydessä käydään läpi ympäristöön liittyvät asiat: jätehuolto, energia, aiheet ja menetelmät.	Jatkuvaa	Piia ja Annika	Laaturaportit ja muistiot
	Lähetetään asiakkaille tiedote H&A Team Oy:n Ekokompassi- ympäristöjärjestelmästä ja mitä se käytännössä tarkoittaa	01/2013	Piia ja Annika	Tiedote lähetetty
	Yrityksen nettisivuilla kerrotaan näkyvästi Ekokompassi- ympäristöjärjestelmästä ja mitä se käytännössä tarkoittaa	12/2013	Piia ja Annika	Nettisivut päivitetty

	Tarjousten liitteeksi tulee H&A Team Oy:n ympäristöpolitiikka ja -ohjelma	12/2013	Piia ja Annika	Tarjoukseen liite tehty
Raportoitavat tunnusluvut				
<i>Valittavien tunnuslukujen tulee korreloida yllä asetettujen tavoitteiden kanssa</i>				
Jättemäärät (mitkä jakeet)	-			
Vaaralliset jätteet (mitkä jakeet)				
Energia; lämmitys, sähkönkulutus, vedenkulutus	Toimiston sähkönkulutus (kWh)			
Hankinnat	Ympäristöystävällisten tuotteiden prosenttimäärä vuosikulutuksesta			
Alihankinnat	Siivoustyössä ei käytetä alihankintaa			
Materiaalitehokkuus; raaka-aineiden käyttö, kemikaalien käyttö	Kemikaalien ja välineiden vuosittaisen kulutuksen seuranta			
Logistiikka ja työmatkaliikkinen	Ajokilometrit (km- määrä) ja matkakulut suhteessa liikevaihtoon (prosenttiosuus liikevaihdosta)			
Ohjelman seuranta				
Tämä ohjelma päivitetään seuraavan kerran lokakuussa 2013				
Ohjelman hyväksyntä				

Yrityksen johto on hyväksynyt tämän ohjelman (pvm): 27.11.2012

Hyväksyjä: Aila Kaakkurivaara

Ekokompassi-neuvoja on hyväksynyt tämän ohjelman (pvm): 27.11.2012

Hyväksyjä: Eeva Heckwolf

SEURANTARAPORTTI ENNEN AUDITOINTIA

Tämä raportti täytetään yrityksen Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentamisvaiheesta. Siinä kuvataan lyhyesti ympäristöohjelman toimenpiteiden toteutuminen ja järjestelmän jalkauttaminen yritykseen. Ilmastoinfo lähettää raportin ennakkoon auditoijalle tutustumista varten.

Raportti palautetaan osoitteeseen: eeva.heckwolf@ilmastoinfo.fi

Huomaattehan, että raportin huolellinen täyttö ja palautus kuukausi ennen sovittua auditointiajankohtaa on edellytys auditoinnille.

Yritys	H&A Team Oy
Yhteyshenkilö	Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm
Raportointikausi	Tammikuu 2013 – Maaliskuu 2013 (joihinkin lukuihin ei saatu vielä maaliskuun tuloksia)
Päivämäärä	22.3.2013
Sovittu audtointipvm	5.4.2013
A) Ympäristötoimenpiteet	
Kuvatkaa lyhyesti, mitä tärkeimmät ympäristöparannuksenne ovat olleet ja miten ne ovat raportointikautena toteutuneet.	
Ympäristönäkökohta	Tavoitteet, toimenpiteet ja niiden toteutuminen
Ympäristölainsäädäntö	Yritystämme koskeva ympäristölainsäädäntö on kartoitettu ja laeista on tehty listaus.
Ympäristötietoisuus	Henkilöstölle on järjestetty ympäristökoulutus ja ympäristökysely. Niille, jotka eivät pystyneet osallistumaan ympäristökoulutukseen helmikuussa 2013, järjestetään uusi koulutus. Henkilöstöä ja asiakkaita on tiedotettu ympäristöohjelmasta. Asiakkaiden kanssa käydään laatukierroilla läpi myös ympäristöasioita. Tarjousten liitteeksi on tehty ympäristöasioista kertovia liitteitä. Nettisivuilla kerrotaan näkyvästi yrityksen ympäristöasioista. Ympäristöasioista tiedottaminen

	<p>on otettu osaksi perehdytysprosessia. Jatkossa kaikissa kohdekan- sioissa on ympäristöasioille oma kohtansa, josta löytyy mm. ympäris- töohjelma, ympäristöpolitiikka, ekokompassitiedote, sekä ympäristö- koulutuksen yhteenveto.</p> <p>Tiedotus, sekä henkilöstölle, että asiakkaille on kehittynyt raportointi- kautena erittäin paljon.</p>
Jätehuolto	<p>Henkilöstöä on ohjeistettu ympäristökoulutuksessa oikeasta lajitte- lusta ja jätehuollosta. Yrityksellä on jätehuoltosuunnitelma. Toimistol- la on aiempaan lajitteluun lisätty energia- ja biojäte, sekä mustekase- teille on tilattu oma keräyslaatikko. Myös kartonki ja pahvi kerätään.</p>
Energiankäyttö	<p>Toimistolla olemme pienentäneet sähkönkulutusta sulkemalla tieto- koneet ja muut laitteet yöksi.</p>
Kemikaalit	<p>Kemikaaleista on laadittu kemikaalilista ja uudessa aineluettelossa on kaikki käytettävät kemikaalit. Uusista kemikaaleista on tiedotettu henkilökuntaa. Käyttöturvallisuustiedotteet ovat kaikissa kohteissa. Kemikaalikulutuksesta jo nyt lähes 70% tulee ympäristökemikaaleis- ta. Pesuaineiden annostelujärjestelmät ovat käytössä kaikissa koh- teissa, joissa se on mahdollista.</p>
Hankinnat	<p>Hankintojen osalta on kiinnitetty erityisesti huomiota kemikaalien hankintaan. Hankintaan ohjeistuksena aineluettelo, jossa on kemi- kaalit, joita yrityksen toiminnassa saa käyttää. Aineluettelossa on paljon ympäristötuotteita. Hankinnoissa on myös ohjeistettu välttämään ker- takäyttötuotteiden hankintaa jos sille ei ole erityistä tarvetta. Ympä- ristöystävällisiä innovaatioita on kartoitettu ja otetaan koekäyttöön</p>

	kun sopivia löytyy.
Materiaalitehokkuus	Yrityksessä pyritään kierrättämään aina kun se on mahdollista, esimerkiksi mopit, jotka eivät enää kelpaa korkeaa hygieniaa vaativiin kohteisiin, kierrätetään kohteisiin, joissa ne ovat vielä käyttökelpoisia (esimerkiksi yökerhot). Koneita huolletaan, sen sijaan, että ostettaisiin aina uutta. Toimistolla paperinkulutusta on pyritty vähentämään sähköisen laskutuksen, sähköisten palkkanauhojen, sekä kaksipuoleisen tulostuksen avulla.
Logistiikka, työmatkaliikkuminen	Logistiikan ja työmatkaliikkumisen osalta tavoitteena on pienentää matkakuluja. Yksi bensiinikäyttöinen henkilöauto on vaihdettu vähän kuluttavaan dieselikäyttöiseen Volkswagen Caddy Bluem otion pakettiautoon. Partioautojen osalta on tehty reittisuunnittelua. Työntekijöitä kannustetaan työmatkaliikkumiseen Sporttipassi- ohjelman avulla.
Mahdolliset muut ympäristönäkökohdat	

B) Tunnuslukutiedot

Merkitkää alla oleviin kohtiin tiedot **niistä tunnusluvuista**, joiden seuraamisen aloittamisesta olette Ekokompassin kanssa sopineet. (Kaikkia tunnuslukuja ei siis tarvitse täyttää) Jos jonkin sovittun tunnusluvun seuraaminen ei ole onnistunut, kirjatkaa lyhyesti ko. kohtaan selitys siitä.

Sarakkeessa "Verrattuna avainlukuun", voit halutessasi verrata tunnusluvun absoluuttista määrää yrityksen tuotantoa tai palvelua kuvaavaan avainlukuun (esim. jätemäärä suhteessa myytyihin yksiköihin, työtunteihin tai yöpymisvuorokausien määrään).

Huomatkaa, että luvut täytetään kuluvalta vuodelta.			
Raaka-aineet / hankinnat			
Raaka-aine / hankinta	Määrä + yksikkö	Verrattuna avainlukuun	Huomioita
Kemikaalit			
Kemikaali	Määrä ja yksikkö	Verrattuna avainlukuun	Huomioita
Ympäristötuotteiden osuus vuosittaisesta kulutuksesta	69,55 %	70 %	Tavoite 70 % on lähes saavutettu jo helmikuussa 2013
Jätteet			
Jätejae	Määrä ja yksikkö	Verrattuna avainlukuun	Huomioita
Ongelmajätteet			
Jätejae	Määrä ja yksikkö	Verrattuna avainlukuun	Huomioita

Lämpöenergian kulutus				
Kohde (nimi + neliöt / kuutiot)	Energiamuoto	Kulutus (MWh)	Verrattuna avainlukuun	Huomioita
Sähkön kulutus				
Kohde (nimi + neliöt / kuutiot)	Ekosähkö (kyllä/ei)	Kulutus (kWh tai MWh)	Verrattuna avainlukuun	Huomioita
H&A Team Oy:n toimisto 61,5m ²	Ei	Keskimäärin 252,5kwh / kk		Aiemmin (ennen toimia) keskimäärin 365 kwh / kk
Vedenkulutus				
Mittauskohde	Määrä ja yksikkö	Verrattuna avainlukuun	Huomioita	
Kuljetukset (kaikki ajoneuvot yhteensä)				
Ajoneuvojen määrä, laatu ja käytetty polttoaine (mukaan ei oteta työsuhdeautoja)	Ajetut kilometrit	Poltto aineen kulutus	Suorituskyky (l/ 100 km tai l/ajotunti)	CO ₂ -päästöt
Volkswagen Caddy X BlueMotion 1,6 diesel				129g/km
Ford Transit Connect				

Seat Ibiza 1,4l bensiini				156g / km
Mahdollisia yleisiä huomioita tunnuslukujen seurannasta:	Tunnuslukuna seurataan matkakulujen kokonaisuutta verrattuna liikevaihtoon. Tällä hetkellä saatavilla vain tammikuun tunnusluku. Vuonna 2012 matkakulujen osuus liikevaihdosta oli 1,9 %. Tammikuussa matkakulujen osuus oli noin 1,3 % liikevaihdosta.			
C) Muut seurantatiedot				
Miten ympäristötyö on yrityksen arkeen jalkautunut? Miten henkilökunta on sitoutettu asiaan?	<p>Kemikaalien osalta ympäristötuotteiden osuus kokonaiskulutuksesta on saatu jo parin ensimmäisen kuukauden aikana lähes tavoitteenmukaiseksi. Ympäristökoulutus pidettiin henkilöstölle ja he ottivat sen hyvin vastaan. Henkilöstö osallistui koulutukseen aktiivisesti. Toimistolla otetaan ympäristöasiat paremmin huomioon ja johtoryhmän ajatteluun ja toimintaan ovat ympäristöasiat juurtuneet pysyvästi. Suunnittelussa otetaan ympäristöasiat paremmin huomioon. Matkakulut ovat pienentyneet, joten reittisuunnittelusta on ollut hyötyä.</p> <p>Henkilökunnalle on esitelty yrityksen ympäristöpolitiikka ja ympäristöohjelma, sekä tavoitteet. Sporttipassi-ohjelman avulla aktiivisia arkiliikkujia palkitaan ja ensimmäinen palkintojenjako oli henkilöstöpäivillä helmikuussa 2013. Henkilöstölle järjestetyssä ympäristökoulutuksessa painotettiin ympäristönsuojelun tärkeyttä ja henkilöstö vaikuttaa olevan motivoitunut ottamaan ympäristöasiat huomioon omassa työssään.</p>			
Mitä hyötyä olette Ekokompassi-ympäristöjärjestelmästä	Ympäristöjärjestelmän avulla ympäristötyöhön on saatu selkeät raamit ja tavoitteet. Ympäristöasiat osataan ottaa			

saaneet?	huomioon strategiatyössä. Sähkönkulutus ja matkakulut ovat pienentyneet, mikä on tuonut säästöjä. Tosin ympäristökemikaalit ovat kalliimpia kuin normaalit, joten kokonaissäästöjä ei ole saatu. Tarjouksiin on pystytty luomaan ympäristöasioihin liittyvät liitteet ja myös tarjousprosessi on kehittynyt. Tuloksia ei ole vielä nähtävillä.
Mikä on tuntunut hankalalta? Missä asioissa toivoisitte apua / lisäohjeistusta?	Mikään ei ole tuntunut erityisen hankalalta.

Auditointiraportti

YLEISET TIEDOT

Auditoija	Marjatta Jutila Inspecta Sertifiointi Oy
Päivämäärä	5.4.2013
Yritys	H&A Team Oy
Toimipaikka	Albert Petreliuksenkatu 3, 01370 Vantaa
Yrityksen ensimmäinen Ekokompassi-auditointi / seuranta-auditointi	Ensimmäinen Ekokompassi auditointi
Auditoinnissa paikalla (merkitse nimet): - Ympäristövastaava(t): Piia Kaakkurivaara ja Annika Fagerholm - Johdon edustaja(t): Aila Kaakkurivaara, toimitusjohtaja - Muu henkilökunta: Katri Raudnömm, työnjohtaja Mukana myös Eeva Heckwolf, Ilmastoinfo HSY	

KRITEERIEN TÄYTTYMINEN

No	Kriteeri	Miten todennetaan	Huomioita	OK	Ei täyty	Puutteita
1	Yritys toimii ympäristöä koskevien	Lakilista ajan tasalla ja listaan on pe-	Lista on koottu 12.11.2012.	Ok		

	lakien ja säädösten mukaisesti.	rehdytty. Haastatellaan, miten lainsäädäntöä seurataan.	Erityisesti voidaan mainita parhaan käyttökelpoisen tekniikan arviointi. Yritys on aktiivinen ympäristöystävällisten menetelmien, välineiden ja tuotteiden testaaja ja käyttäjä. Todetaan, että hygieniapassia ei tarvita.			
2	Yrityksellä on nimetty ympäristövastaava.	Ympäristövastaava nimetty. Haastatellu tehtävistä.	Piia ja Annika vastaavat yhdessä ympäristöasioista. Annikan vastuualueeseen kuuluu pääasiassa henkilöstöasiat ja Piialle kemikaalit ja raportointi. Annika on myös työsuojeluvaltuutettu. Tehtäviä ovat mm. riskienarviointi ja tapaturmaselvitykset, työterveyshuollon yhteyshenkilönä toimiminen, ensiapuvalmiudet sekä kehityskeskustelut.	Ok		
No	Kriteeri	Miten todennetaan	Huomioita	OK	Ei täyty	Puutteita
3	Yritys tekee ympäristökatselmuksen, jossa kartoitetaan ympäristöasioiden hallinnan lähtötilanne sekä arvioidaan yrityksen merkittävimmät ympäristövaikutukset.	Tarkastetaan, että alkukartoituslomake ja ympäristövaikutusten arviointilomake on täytetty asianmukaisesti.	Alkukartoitus on tehty 25.9.2012 ja vaikutusten arviointi 3.10.2012 Merkittäviksi vaikutuksiksi on tunnistettu asiakkaiden ympäristötietoisuuden lisääminen, logistiikka, ympäristöasiat hankinnoissa ja henkilöstön koulutuksen.	Ok		

4	Yrityksellä on ympäristöpolitiikka, joka on perusta ympäristötavoitteille.	Ympäristöpolitiikka kirjallisena. Poliitikassa mainittu yrityksen ympäristöpäämäärät. Haastattelu, miten politiikkaan on päädytty.	Poliitiikka on kuvattu 27.11.2012	Ok		
5	Yrityksen nimeämät ympäristöasioiden avainhenkilöt käyvät Ekokompassi-ympäristökoulutuksen. Avainhenkilöt ohjeistavat muun henkilökunnan ottamaan ympäristöasiat huomioon toiminnassaan.	Osallistujaluettelo / osallistumistodistukset. Yrityksen nimeämät henkilöt osallistuneet Ekokompassin alakohtaiseen ympäristökoulutukseen tai muuhun Ekokompassin hyväksymään koulutukseen. Muu henkilökunta osallistuu johonkin tulevista Ekokompassin henkilökuntakoulutuksista tai heidät on koulutettu Ekokompassin koulutuspaketin avulla.	Helmikuussa on pidetty päivän mittainen ympäristökoulutus, jossa on käsitelty Ekokompassijärjestelmän vaatimuksia ja ympäristöohjelman sisältöä. Vastaavia koulutuspäiviä suunnitellaan joka vuodelle. Koulutus suunnittelun pohjana on ollut henkilöstölle suunnattu laaja kysely ympäristöasioista ja koulutustarpeista. Koulutukseen osallistui lähes 50 työntekijää. Koulutusaineisto, joka on ollut sekä suomen että englanninkielisenä, on lähetetty koko henkilöstölle tiedoksi. Koulutuspäivä oli pakollinen. Suuri osa henkilökunnasta (Katrinn työntekijöistä 20) on mukana laitoshuoltajakoulutuksessa, missä ympäristöasiat ovat osana koulutusta Henkilökunta on osallistunut myös Ecolabin järjestämään koulutukseen pesuaineista ja niiden elinkaaren ympäristövaikutuksista. Myös muut	Ok		

			toimittajat järjestävät koulutusta.			
6	Yrityksellä on jätehuoltosuunnitelma. Jätteet lajitellaan ainakin paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti.	Jätehuoltosuunnitelma ajan tasalla. Verrataan tietoihin syntyvistä jätteistä. Verrataan lajittelua jätehuoltomääräyksiin.	Suunnitelma on tehty 10.12.2012 Jätehuoltosuunnitelma on toimistoa koskeva. Aikaisempaa käytäntöä on muutettu siten, että myös biojäte, energijäte ja kartonki kerätään erikseen. Asiakaskohteissa noudatetaan asiakkaiden jätehuoltovelvoitteita. Jätteiden määrää vähennetään, kuten kertakäyttöastoiden käyttöä, paperitulostusta vähennetään. roskapussien vaihtoja tehdään tarvittaessa, ei käytetä paperipyyhkeitä. Siivousvälineitä ja koneita tai koneiden osia kierrätetään, värikasetit kierrätetään toimittajalle, pesuainekanisterit ohjataan energijätteeseen jne.	Ok		

No	Kriteeri	Miten todennetaan	Huomioita	OK	Ei täyty	Puutteita
7	Yritys pitää kirjaa vaarallisista jätteistään, varastoi ne turvallisesti ja toimittaa asianmukaiseen käsittelyyn.	Vaarallisten jätteiden kirjanpito ajan tasalla. Haastatellaan, miten vaarallisista jätteistä huolehditaan, minne vietään tai kuka hakee. Tarkastetaan vaarallisten jätteiden säilytystila.	Yritys ei varastoi vaarallisia jätteitä. Vaarallisia jätteitä ovat SER ja loisteputket, jotka toimitetaan Sortti-asemalle ja akut ja paristot, jotka toimitetaan ostopaikkaan.	Ok		
8	Yrityksellä on luettelo käyttämistään kemikaaleista. Käyttöturvallisuustiedotteet ovat henkilökunnan saatavilla ja työntekijöitä on opastettu kemikaalien turvalliseen käyttöön. Yritys varastoi kemikaalinsa määräysten mukaisesti.	Kemikaaliluettelo ajan tasalla. Käyttöturvallisuustiedotteet nähtävillä. Haastatellaan, miten henkilökuntaa opastettu kemikaalien turvalliseen käsittelyyn. Tarkastetaan kemikaalien säilytystila.	10.12.2012 on laadittu uusi kemikaalien ja siivousaineiden aineluettelo. Ympäristömerkittyjä tuotteita on suurin osa. Vaarallisten kemikaalien käyttöä on supistettu ja käytössä 2 kemikaalia (graffittien ja liiman poistoa varten).	Ok		
9	Yritys laatii vuosittain ympäristöohjelman. Yritys valitsee alla olevista osa-alueista (vähintään) kaksi, joille se asettaa tavoitteita ja kirjaa toimenpiteitä ympäristöohjelmaansa. Valittavien tavoitteiden tulee pohjautua yrityksen olennaisten ympäristövaikutusten vähentämiseen. Osa-alueet valitaan uudelleen viimeistään kolmen vuoden välein. a) Jätteiden määrän vähentä-	Verrataan, perustuvatko ympäristöohjelman tavoitteet yrityksen olennaisiin ympäristövaikutuksiin. Katselmoidaan, ovatko tavoitteet riittävän kunnianhimoisia ja onko ohjelmassa kirjattu riittävästi toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseksi. Haastatellaan, miten toimissa on edistytty. [Alleviivataan/ todetaan auditointirapor-	Ympäristövaikutuksia vähennetään seuraavasti: <u>Hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäisiksi</u> <ul style="list-style-type: none"> • pesuaineiden annostelujärjestelmät, • pesuaineiden kulutuksesta 70 % ympäristömerkityksi • uudet innovaatiot Toimenpiteet on toteutettu suunnitelmien mukaan ja tavoitteet ympäristöystävällisistä pesuaineista lähes saavutettu. Innovaatioita ovat mm. Active ion ionator -laite, jota käytetään pintojen puhdistamiseen. Esitteen mukaan se tuhoaa mikrobit kuten colit, salmonellan, listerian ym. Laite käyttää ainoastaan puhdasta vettä. Yhteistyökumppani on Sandbox. Toinen koekäytössä oleva laite on lattianpesulaite, joka puh-	Ok		

	<p>minen</p> <p>b) Energiansäästö ja vihreään sähkөөn siirtyminen</p> <p>c) <u>Hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan</u></p> <p>d) Ympäristöasioiden huomiointi myös alihankintana ostetuissa tuotteissa ja palveluissa</p> <p>e) Materiaalitehokkuuden parantaminen tuotekehityksessä, tuotteen valmistuksessa tai palveluprosessissa</p> <p>f) <u>Logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen</u></p> <p>g) jokin muu Ekokompassineuvojan kanssa sovittu tunnusluku</p>	<p>tissa valitut osa-alueet ja tavoitteet niissä]</p> <p>Ohjelmaan on kirjattu, koska se seuraavan kerran päivitetään.</p>	<p>distaa käyttämänsä veden, mikä voidaan käyttää taas uudelleen.</p> <p><u>Logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • reittisuunnittelu • autojen hankinnan ympäristönäkökohdat • matkakulut liikevaihdosta 1,6 % (2 % 2012) • hyötyliikunnan lisääminen. <p>Toimenpiteet ovat edenneet suunnitelmien mukaan lukuun ottamatta Helpten järjestelmän investointia. Reittisuunnittelua tehdään muutoin työnjohtojen kanssa matkojen minimoimiseksi. Keskustassa työnjohto ajaa parkkihalliin ja kävelee asiakaskohteeseen. Työnjohtolla on myös Tablet-tietokoneet etätoimistotyötä varten. Taloudellista ajotapaa on ohjeistettu. Sporttipassiohjelma kannustaa arkiliikuntaan. Osallistumisesta on järjestetty mm. polkupyöräarvonta. Matkakulutavoitteet on nyt jo saavutettu, minkä toteutuma nähdään kuukauden tuloslaskelmissa.</p> <p><u>Ympäristömyötäinen asiakasviestintä ja oman henkilökunnan ympäristötietoisuus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilökunnan koulutus ja kysely • asiakastiedotus, nettiviestintä • laatukiertojen yhteydessä ympäristöasiat • tarjousliitteissä kuvaus ympäristöohjelmasta <p>Toimenpiteet on toteutettu. Seurannan mittareita ovat toimiston sähkönkulutus, ympäristöystävällisten tuotteiden osuus, kemikaalien ja välineiden kulutus sekä kilometrit ja matkakulut suhteessa liikevaihtoon.</p>			
10	<p>Yritys raportoi Ekokompassille vuosittain tavoitteidensa toteutumisesta sekä yrityksen ympäristötoimintaa kuvaavista tunnusluvuista. Seurantareportti on yrityksen henkilökunnan saatavilla.</p>	<p>Seurantareportti. Haastatellaan, ovatko työntekijät tutustuneet siihen. Tarkistetaan tunnuslukujen kirjanpito.</p>	<p>Seurantareportti on laadittu 22.3.2013. Raportti antaa kattavan kuvauksen tehdyistä toimenpiteistä ja ympäristöohjelman tavoitteita laajemmin.</p>	Ok		

Yhteensä	10 /10	/10	/10
----------	-----------	-----	-----

TARKISTETUT DOKUMENTIT			
Dokumentti	Tarkistettu:		Huomioita
	kyllä	ei	
Alkukartoituslomake	x		
Ympäristövaikutusten arviointilomake	x		
Ympäristöpolitiikka	x		
Ympäristöohjelma	x		
Lakilista	x		
Jätehuoltosuunnitelma	x		
Vaarallisten jätteiden kirjanpito			ei tarpeen
Kemikaaliluettelo	x		
Seurantaportti	x		

KENTTÄKIERROKSEN HAVAINNOT
<p>Kohteet ja huomiot:</p> <p>Asiakaskohteena oli Tikkurilan keskustassa sijaitseva ravintola / yökerho [REDACTED]. Täällä haastateltiin siivoustyöntekijä Hosni [REDACTED] mm. koulutuksesta, lajittelusta ja kohteen ympäristövaatimuksista.</p> <p>Kohdekansio oli suunnitelman mukainen. Käyttöturvallisuustiedotteet oli löydettävissä.</p> <p>Tässä kiinteistössä ei ollut toteutettu jätteen lajittelua, vaan kaikki kolme säiliötä olivat sekajätteelle. Lajittelua kerrottiin kuitenkin toteutettavan [REDACTED] tiloissa,</p>

koska HSY:n keräyssäiliöt sijaitsivat kadun toisella puolella sekajättesäiliöitä vastapäätä.

HAASTATTELUT	
Henkilökuntaa haastateltu (haastatellut, aiheet ja huomiot): Siivoustyöntekijä [REDACTED] asiakohde [REDACTED]	
Lyhyt kuvaus miten henkilökunta sitoutettu Ekokompassiin ja ympäristöasioihin: Yritys on järjestänyt monipuolista ympäristökoulutusta. Ympäristöasiat otetaan huomioon myös perehdytyksen yhteydessä. Henkilöstöä motivoidaan hyötyliikuntaan, mihin on luotu kannustimia.	
YLEISET HUOMIOT	
Yrityksen vahvuudet ympäristöasioissa	H&A Team Oy on saanut puhtausalan Clean Card sertifikaatin laaduntuottokyvystään 2010. Siksi ympäristöasioiden kehittäminen näkyy hyvin johdettuna systemaattisena toimintatapana. Ympäristöasioiden kehittämisestä vastaavat ovat myös valmistelleet opinnäytetyön puhtausalan ympäristöasioista, mikä on laaja-alainen kuvaus alan ympäristövaikutuksista ja Ekokompassijärjestelmän kehittämisen merkityksestä. Opinnäytetyö on yksi näkyvä osoitus yrityksen vahvuuksista ympäristöasioissa.
Parannusehdotukset	-
AUDITOINNIN TULOS	
A) Ekokompassin vaatimukset täyttyvät. <u>Kyllä</u>	

B) Ekokompassin vaatimukset täyttyvät pääosin mutta auditoinnissa havaittu alla mainittuja poikkeamia (1-3 kpl). Hyväksyntä edellyttää poikkeamien korjaamista _____ mennessä (1kk auditoinnista).

C) Ekokompassin vaatimukset täyttyvät pääosin mutta auditoinnissa havaittu alla mainittuja poikkeamia (1-3 kpl). Hyväksyntä edellyttää poikkeamien korjaamista _____ mennessä (1kk auditoinnista) ja Ekokompassin edustajan tarkastuskäyntiä (sovitaan erikseen).

D) Ekokompassin vaatimukset eivät täyty (huomattavia poikkeamia havaittu 4 tai enemmän). Hyväksyntä edellyttää poikkeamien korjaamista sekä kokonaan uutta auditointia. Aikataulusta sovitaan Ekokompassin ja auditoidijan kanssa.

Auditoinnissa havaitut poikkeamat (viittaus myös, mitä kriteerikohtaa tarkoitetaan):

-

Auditoidijan yhteystiedot ja allekirjoitus:

██████████

Yhteystiedot

██████████

marjattajutila@hotmail.com

Inspecta Sertifiointi Oy
PL 113 (Porkkalankatu 13 G)
00181 HELSINKI
Puhelin 010 521 600
Kotisivu www.inspecta.com

KORJAAVAT TOIMENPITEET

Yritys täyttää mikäli auditoinnin tulos on B, C tai D. Raportti toimitetaan Ekokompassille tarkistettavaksi.

-